

Lauhanvuoren–Hämeenkankaan alueen yritystutkimus 2013

Översättning: Pimma Åhman.

Kansikuva: Luonto-opas Ismo Nousiainen ryhmän kanssa Kauhanevan–Pohjankankaan kansallispuistossa. Kuva: Metsähallitus/Terttu Konttinen.

ISO 14001

© Metsähallitus, Vantaa 2014

ISSN-L 1235-8983

ISSN (verkojulkaisu) 1799-5388

ISBN 978-952-295-065-9 (pdf)

Lauhanvuoren–Hämeenkaan alueen yritystutkimus 2013

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

METSÄHALLITUS

KUVAILULEHTI

JULKAISIJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	30.5.2014
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	MH 2702/2014/05.02
SUOJELUALUETYYPPI/ SUOJELUOHJELMA	kansallispuisto, Natura 2000 -alue, soidensuojelualue, harjijensuojeluohjelma, lehtojensuojeluohjelma		
ALUEEN NIMI	Lauhanvuoren kansallispuisto, Kauhanevan–Pohjankankaan kansallispuisto, Haapakeitaan soidensuojelualue, Hämeenkaan harjoitus- ja monikäyttöalue		
NATURA 2000 -ALUEEN NIMI JA KOODI	Lauhanvuori FI0800001, Kauhaneva–Pohjankangas FI0800002, Haapakeidas FI0200021, Hämeenkanas FI0200024		
ALUEYKSIKKÖ	Etelä-Suomen luontopalvelut		
TEKIJÄ(T)	Terttu Kontinen		
JULKAISUN NIMI	Lauhanvuoren–Hämeenkaan alueen yritystutkimus 2013		
TIIVISTELMÄ	<p>Lauhanvuoren ja Kauhanevan–Pohjankankaan kansallispuistojen, Haapakeitaan soidensuojelualueen ja Hämeenkaan harjoitus- ja monikäyttöalueen ympäristössä tehtiin tammi–toukokuussa 2013 yritystutkimus, jolla selvitettiin alueella toimivien matkailuyritysten ja muiden toimijoiden näkemyksiä luontomatkailusta, Metsähallituksen hallinnoimien alueiden käytöstä ja yhteistyöstä alueella. Tutkimuksen tuloksia käytetään alueen luontomatkailusuunnitelman laadinnassa. Samaan aikaan toteutettiin alueilla myös kävijätutkimukset. Tutkimuksessa haastateltiin 82 lähialueen yritystä, yhdistystä ja kuntaa. Yleisimmät toimialat olivat majoituspalvelut (57 %), ohjelmopalvelut (37 %) ja ravitsemis- (30 %), kokous- ja juhlapalvelut (27 %). Yritystoiminta oli usein monipuolista: toimeentulo hankittiin monista eri lähteistä.</p> <p>Yksityisasiakkaat käyvät Metsähallituksen alueilla yleensä itsenäisesti, järjestetyille retkille osallistuneet olivat pääasiassa yrityksiä (64 %). Metsähallituksen alueita ilmoitti käyttävänsä 30 toimijaa n. 26 000 asiakkaan kanssa. Asiakkaista 6 % oli ulkomaalaisia. Alueilla tarjottiin yleisimmän retkeilyä, luontopolkuun tutustumista ja hiihtoa, myös tapahtumia ja maastoruokailuja järjestettiin. Toiminta alueilla jatkuu tulevaisuudessakin, ja uutta tarjontaa on tulossa.</p> <p>Metsähallituksen hallinnoimat alueet merkitsivät paljon lähellä toimiville, mutta kauempana sijaitsevien kohteiden potentiaalia ei vielä hyödynnetä. Kehittämisehdotukset liittyivät alueiden saavutettavuuteen (opasteet, viitoitukset, kartat) sekä reittivalikoimiin, jotta mielenkiinto alueita kohtaan säilyy. Erilaisten palvelujen ja rakenteiden lisääminen nähtiin keskeisenä yritysten toimintaedellytysten kannalta.</p> <p>Metsähallituksen palvelujen laatua pidettiin melko hyvänä (ka 3,44 asteikolla 1–5). Tyytyväisimpiä oltiin Luontoon.fi-sivustoon, rakenteiden ja reittien turvallisuuteen ja Metsähallituksen henkilöstön yhteistyöhön yritysten kanssa. Heikoimmat arviot saivat opastusaineistot, lähestymisopasteet ja lähitietöiden kunto. Palvelujen ja rakenteiden määrään oltiin melko tyytyväisiä (ka 3,72).</p> <p>Toimijoiden yhteistyö liittyi usein markkinointiin (60 % vastanneista), myyntiin (43 %) ja ruokailu-, ohjelma- ja majoituspalveluihin (n. 40 %), ja siihen suhtauduttiin tavoitteellisesti. Yhteistyötä Metsähallituksen kanssa haluttiin lisätä, ja mm. yhteistyösopimukset kiinnostivat monia. Kestävän luontomatkailun periaatteita pidettiin hyväksyttävänä ja omaan toimintaan sopivina.</p> <p>Reilu 60 % tavoittelee kasvua yrityksen toiminnassa ja luontomatkailussa, jossa aiotaan tuottaa uusia palveluja, rakentaa reittejä ja tehostaa markkinointia. Metsähallitukselta odotetaan reittien ja rakenteiden lisäämistä, huolellista kunnossapitoa sekä opastusaineistojen saatavuutta. Luontomatkailuun liittyvä koulutus ja luontotietousmateriaali kiinnostavat. Metsähallitus koettiin mieluisana ja luottamusta herättävänä kumppanina alueen luontomatkailun edistämisessä ja koordinoinnissa.</p>		
AVAINSANAT	Lauhanvuori, Kauhaneva–Pohjankangas, Haapakeidas, Hämeenkanas, yritystutkimus, luontomatkailu		
MUUT TIEDOT	Lauhanvuoren ja Hämeenkaan alueen luontomatkailusuunnitelmanhanke		
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 202		
ISSN-L	1235-8983	ISBN (PDF)	978-952-295-065-9
ISSN (VERKKOJULKAISU)	1799-5388		
SIVUMÄÄRÄ	64 s.	KIELI	suomi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINOPAIKKA	
JAKAJA	Metsähallitus, luontopalvelut	HINTA	

PRESENTATIONSBLAD

UTGIVARE	Forststyrelsen	UTGIVNINGSDATUM	30.5.2014
UPPDRAGSGIVARE	Forststyrelsen	DATUM FÖR GODKÄNNANDE	
SEKRETESSGRAD	Offentlig	DIARIENUMMER	MH 2702/2014/05.02
TYP AV SKYDDSSOMRÅDE/ SKYDDSPROGRAM	nationalpark, Natura 2000-område, myrskyddsområde, åsskyddsprogrammet, lundskyddsprogrammet		
OMRÅDETS NAMN	Lauhanvuori nationalpark, Kauhaneva–Pohjankangas nationalpark, Haapakeidas myrskyddsområde, Hämeen kangas övnings- och mångbruksområde		
NATURA 2000-OMRÅDETS NAMN OCH KOD	Lauhanvuori FI0800001, Kauhaneva–Pohjankangas FI0800002, Haapakeidas FI0200021, Hämeen kangas FI0200024		
REGIONENHET	Södra Finlands naturtjänster		

FÖRFATTARE	Terttu Konttinen		
PUBLIKATION	Företagsundersökning i Lauhanvuori-Hämeen kangasområdet 2013		
SAMMANDRAG	<p>Forststyrelsen gjorde i januari-maj 2013 en företagsundersökning i omgivningen av Lauhanvuori nationalpark, Kauhaneva–Pohjankangas nationalpark, Haapakeidas myrskyddsområde och Hämeen kangas övnings- och mångbruksområde. Man utredde i området verksamma turistföretags och andra aktörers åsikter om naturturismen, användningen av de områden som Forststyrelsen förvaltar och samarbetet i området. Undersökningens resultat kommer att användas vid utarbetningen av en naturturismplan för området. Samtidigt gjordes även besökarundersökningar i de här områdena. För företagsundersökningen intervjuades 82 företag, föreningar och kommuner i närområdena. De vanligaste verksamhetsbranscherna var inkvarteringstjänster (57 %) programtjänster (37 %), restaurang- och cateringtjänster (30 %) och mötes- och festtjänster (27 %). Företagsverksamheten var ofta mångsidig: företagarnas inkomster kom från många olika källor.</p> <p>Privatkunderna besöker i allmänhet Forststyrelsens områden i egen regi, medan det huvudsakligen är företag (64 %) som deltar i ordnade utflykter. 30 företag, med sammanlagt ca 26 000 kunder, uppgav att de använder Forststyrelsens områden i sin verksamhet. Av kunderna var 6 % utlänningar. De vanligaste program som erbjöds i områdena var utflykter, naturstigspromenader och skidåkning, även evenemang och måltider ute i terrängen ordnades. Verksamheten i områdena kommer att fortsätta även i framtiden, och tjänstutbudet kommer att utökas.</p> <p>De områden som Forststyrelsen förvaltar är viktiga för de aktörer som är verksamma nära dessa områden, men potentialen hos de områden som ligger på längre avstånd utnyttjas ännu inte. Svararnas utvecklingsförslag hade att göra med områdenas närhet (informationstavlor, skyltar, kartor) och ledutbudet, för man vill säkerställa att intresset för områdena bevaras. Ett större utbud av tjänster och anläggningar av olika slag ansågs vara en mycket central fråga med tanke på företagens verksamhetsförutsättningar.</p> <p>Kvaliteten på Forststyrelsens tjänster ansågs vara tämligen bra (medelvärde 3,44 på skalan 1–5). Nöjdast var svararna med webbplatsen Utinaturen.fi, anläggningarnas och ledernas säkerhet och Forststyrelsens personals samarbete med företagen. Sämsta vitsord fick informationstavlorna, vägskyltarna till området och det närliggande vägnätets kondition. Svararna var tämligen nöjda med mängden tjänster och anläggningar (medelvärde 3,72).</p> <p>Samarbetet mellan aktörerna gällde oftast marknadsföring (60 % av svararna), försäljning (43 %) och måltids-, program-, och inkvarteringstjänster (ca 40 %), och aktörerna förhöll sig målmedvetet till samarbetet. De önskade sig utökat samarbete med Forststyrelsen, och många var intresserade av bl.a. samarbetsavtal. Principerna för hållbar naturturism ansågs godtagbara och överensstämmande med företagens egen verksamhet.</p> <p>Drygt 60 % av svararna har som mål att deras verksamhet och naturturismen kommer att växa. Inom naturturismen kommer man att producera nya tjänster, bygga nya leder och effektivisera marknadsföringen. Svararna önskade att Forststyrelsen utökar lednätverket och mängden anläggningar, sköter underhållet med omsorg och står till tjänst med informationsmaterial. Naturturismutbildning och material om naturkännedom intresserar dem också. Forststyrelsen ansågs vara en angenäm och pålitlig samarbetspartner vid främjandet och samordnandet av områdets naturturism.</p>		
NYCKELORD	Lauhanvuori, Kauhaneva–Pohjankangas, Haapakeidas, Hämeen kangas, företagsundersökning, naturturism		
ÖVRIGA UPPGIFTER	Projekt för naturturismplan för Lauhanvuori–Hämeen kangasområdet		
SERIENS NAMN OCH NUMMER	Forststyrelsens naturskyddspublikationer. Serie B 202		
ISSN-L	1235-8983	ISBN (PDF)	978-952-295-065-9
ISSN (ONLINE)	1799-5388		
SIDANTAL	64 s.	SPRÅK	finska
FÖRLAG	Forststyrelsen	TRYCKERI	
DISTRIBUTION	Forststyrelsen, naturtjänster	PRIS	

Sisällys

1 JOHDANTO.....	7
2 YRITYSTUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	8
2.1 Alueen kuvaus	8
2.2 Aineisto ja menetelmät	10
3 TULOKSET	12
3.1 Yritysten taustatiedot.....	12
3.1.1 Yritysten toimialue, päätoimialat ja -tuotteet	12
3.1.2 Yritysten asiakkaat	14
3.1.3 Matkailu toimialana tutkimusalueella.....	17
3.2 Tutkimusalueen käyttö	18
3.2.1 Tutkimusalueen käyttö ja merkitys yrityksille	18
3.2.2 Yritysten alueella tarjoamat toiminnot.....	20
3.2.3 Tutkimusalueen tärkeimmät kehittämiskohteet.....	24
3.2.4 Yritysten tyytyväisyys Metsähallituksen palveluihin	27
3.3 Toimintaympäristö ja yhteistyö.....	29
3.3.1 Toimintaympäristö.....	29
3.3.2 Yritysten välinen yhteistyö.....	29
3.4 Kestävä luontomatkailu	31
3.5 Luontoon ja alueiden käyttöön liittyvät koulutus- ja tietotarpeet.....	32
3.5.1 Koulutustoiveet.....	32
3.5.2 Millaista tietoa ja missä muodossa kaivataan omaa markkinointia varten?	33
3.6 Tulevaisuus.....	35
3.7 Luontomatkailuun liittyvät tavoitteet ja suunnitelmat.....	36
3.7.1 Tutkimusalueen ja luontomatkailun hyödyntämiseen liittyvät tavoitteet	36
3.7.2 Luontomatkailun tuotteistaminen	37
3.7.3 Tutkimusalueen käyttöön ja yhteistyöhön liittyvät kehittämissuunnitelmat	37
3.7.4 Yhteinen nimi luontomatkailualueelle.....	38
3.8 Toiveita ja terveisiä Metsähallitukselle	39
4 TULOSTEN TARKASTELU	42
KIITOKSET	45
LÄHTEET	46
LIITTEET	
Liite 1 Metsähallituksen palvelujen laadun arviointiin liittyvät kommentit.....	49
Liite 2 Toiveita ja terveisiä Metsähallitukselle.....	55
Liite 3 Kyselylomake	57

1 Johdanto

Satakunnan ja Etelä-Pohjanmaan maakunnissa on saatu valmiiksi uudet tai uudistetut matkailustrategiat (Satakuntaliitto 2012, Korttesluoma 2013). Molempien maakuntien maakuntakaavoissa on Metsähallituksen hallinnoimat alueet Pohjois-Satakunnassa ja Suupohjassa luokiteltu merkittävien kehittämiskohteiden joukkoon luontomatkailun ja virkistyksen näkökulmasta (Satakuntaliitto 2010, Etelä-Pohjanmaan liitto 2005). Kohteet ovat Lauhanvuoren kansallispuisto, Kauhanevan–Pohjankankaan kansallispuisto, Haapakeitaan soidensuojelualue ja Hämeenkaan harjoitus- ja monikäyttöalue. Metsähallituksessa alueiden kehittäminen yhtenäiseksi luontomatkailualueeksi ja alueen tunnettuuden parantaminen on asetettu tavoitteeksi, ja tämä yritystutkimus on osa projektia, jossa laadittiin alueelle luontomatkailusuunnitelma (Konttinen 2014d). Samaan aikaan toteutettiin myös kävijätutkimukset kaikissa kohteissa (Konttinen 2014a, 2014b, 2014c, Konttinen & Saari 2013), ja kaikkien tutkimusten tuloksia on käytetty luontomatkailusuunnitelman (Konttinen 2014d) pohja-aineistona.

Lauhanvuorelta ja Kauhanevalta–Pohjankankaalta on aiemmin tehty kävijätutkimukset (Kuivinen 2010a ja Kuivinen 2010b) ja yhteinen yritystutkimus vuonna 2007 (Kuivinen 2010c). Tutkimuksia hyödynnettiin alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmissa (Metsähallitus 2011 ja Metsähallitus 2012a), jotka molemmat ovat tätä raporttia kirjoitettaessa ympäristöministeriössä hyväksyttävänä.

Haapakeitaalle ei aiemmin ole tehty yritystutkimusta. Kävijätutkimus toteutettiin kesällä 2012 (Konttinen & Saari 2013). Haapakeitaan hoito- ja käyttösuunnitelma (Metsähallitus 2012b) on valmistunut vuonna 2012, ja kuten Lauhanvuoren ja Kauhanevan–Pohjankankaan hoito- ja käyttösuunnitelmatkin, se on parhaillaan ympäristöministeriössä hyväksyttävänä.

Hämeenkaankaalle on edellisen kerran vuonna 2006 tehty sekä yritys- (Hankala & Tunturi 2008) että kävijätutkimukset (Hankala 2008), joita hyödynnettiin vuonna 2008 julkaistussa alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa (Metsähallitus 2008).

Tässä tutkimuksessa keskityttiin tarkastelemaan toimijoiden ja Metsähallituksen yhteistyötä alueiden käytössä, selvitettiin toimijoiden näkemyksiä luontomatkailun potentiaalista ja tulevaisuudesta sekä heidän omia kehittämissuunnitelmiaan alueen hyödyntämiseksi. Tutkimuksessa mitattiin myös tyytyväisyyttä Metsähallituksen palveluihin alueella.

2 Yritystutkimuksen toteutus

2.1 Alueen kuvaus

Yritystutkimus toteutettiin Lauhanvuoren ja Kauhanevan–Pohjankankaan kansallispuistojen, Haapakeitaan soidensuojelun ja Hämeenkanan harjoitus- ja monikäyttöalueen ja niitä ympäröivien kuntien alueella (kuva 1). Alueet sijaitsevat Etelä-Pohjanmaan, Satakunnan ja pieneltä osaltaan myös Pirkanmaan maakunnissa. Alueella ei vielä ole yhteistä nimeä, mutta kohteet ovat lähellä toisiaan, niillä on yhteinen geologinen historia ja niiltä löytyy toisiaan täydentäviä elementtejä luontomatkailuun. Alueelle laadittiin luontomatkailusuunnitelma (Kontinen 2014d), jonka tavoitteena on yhtenäisen luontomatkailualueen muodostaminen ja arvokkaiden luontokohdeiden sekä niiden ympäriltä löytyvien luontomatkailupalvelujen tunnettuuden parantaminen. Alueesta käytetään tässä raportissa nimitystä tutkimusalue.

Kuva 1. Lauhanvuoren ja Kauhanevan–Pohjankankaan kansallispuistojen, Haapakeitaan soidensuojelun ja Hämeenkanan harjoitus- ja monikäyttöalueen sekä niiden ympärille rakentuvan matkailualueen sijainti. © Metsähallitus 2014, © Karttokeskus, Lupa L5293.

Tutkimusalueen kohteiden luontomatkailijoita palvelee yhteisesti Seitsemisen luontokeskus Ylöjärvellä (Länsi-Aureella). Lisäksi Muurahaisessa Kauhajoella on Lauhanvuoren kansallispuistoa esittelevä näyttely. Kyläyhdistys avaa pyydettäessä ovet näyttelyyn, sillä rakennuksessa ei tällä hetkellä ole muuta jokapäiväistä käyttöä. Lauhanvuorta esitellään luontotaulujen muodossa myös Lauhansarven luontomatkailukeskuksessa.

Tutkimusalueelle tehdään Metsähallituksen laskelmien mukaan vuosittain yhteensä noin 87 800 käyntiä (taulukko 1). Alueen toimijat vakuuttavat, että tapahtumissa käy sitäkin enemmän väkeä.

Alueella on erilaisia ja erilaisiin aktiviteetteihin soveltuvia luonto- ja luontomatkailukohteita. Hämeen kangas on monipuolinen ulkoilualue, jossa on tarjolla paljon sekä retkeilyyn liittyviä rakenteita, laavuja, kotia ja muita taukopaikkarakennelmia, että yritysten ja yhdistysten tarjoamia luontoliikunta- ja matkailupalveluja. Reittejä on monipuolisesti eri lajien harrastajille ja latuverkosto on laaja. Alueen urheilutapahtumatarjonta on erityisen runsasta. Hämeen kangas on Puolustusvoimien käytössä, mutta yhteiskäyttö matkailutoimijoiden, matkailijoiden ja retkeilijöiden kanssa on joustavaa. Suuri osa tutkimusalueen majoituspalveluista sijaitsee Hämeen kankaan lähiympäristössä. Hämeen kankaan matkailullinen keskus on Jämi, joka on Satakunnan uudessa matkailustrategiassa nimetty yhdeksi maakunnan matkailun kärkikohteista (Satakuntaliitto 2012).

Haapakeidas on eteläisen Suomen alueella harvinaisen erämainen suokokonaisuus ja maakunnallisesti arvokas luonnonrauha-alue, jonka matkailukäyttö on pienimuotoista. Alue toimii lähinnä paikallisena virkistyskohteena, ja se houkuttelee erityisesti luontovalokuvaajia ja lintuharrastajia. Metsähallituksella on alueella kaksi luontotornia, joista toiseen pääsee myös pyörätuolilla (Mustasaarenkeitaalla). Haapakeitaalla ei ole matkailupalveluja, mutta lähialueiden majoitus- ja muu matkailutarjonta palvelee myös Haapakeitaalla kävijöitä.

Lauhanvuoren kansallispuisto on yhdistelmä metsäistä vuorta, muinaisia rantavalleja ja kivijatoja sekä vuorta ympäröiviä keidassoita. Puistossa on kohtuullisesti retkeilyrakenteita, esimerkiksi näkötorni, keittokatos, telttailualueita ja reittejä, ja lähellä on myös yksityisiä ravitsemis- ja majoituspalvelujen ja luonto-opastuspalvelujen tarjoajia. Puiston retkeily- ja matkailukäyttöä pyritään lisäämään nykyisestä noin 11 000 kävijästä. Lauhanvuoren kansallispuisto on mainittu Etelä-Pohjanmaan keväällä 2013 valmistuneessa matkailustrategiassa (Kortesluoma 2013) nousevana attraktiokohteena, jota tulee edelleen kehittää.

Kauhaneva–Pohjankangas on ”erämainen lintukeidas kuninkaallisen kulkureitin varrella” (Metsähallitus 2012a). Alueella on arvokkaita eteläisiä keidas- ja aapasoita sekä lähteitä ja puroluontoa. Puiston suolintuyhteisöt ovat Etelä-Suomen monipuolisimpia. Käyntimäärät ovat viime vuosina olleet melko vaatimattomat, mutta puistoon on hiljattain liitetty Katikankanjonin alue, jossa on tavoitteena lisätä retkeilypalvelutarjontaa. Myös vanhan puistonosan rakenteita uusitaan. Puistossa on mm. luontotorni, pitkospuupolku, huollettuja tulipaikkoja, telttailualue ja uimalaituri. On odotettavissa, että Kauhanevan–Pohjankankaan käyttö lisääntyy jonkin verran jatkossa.

Taulukko 1. Tutkimusalueen suojele- ja retkeilyalueet.

Alue	Kunnat	Pinta-ala km ²	Käyntimäärät 2012
Lauhanvuoren kansallispuisto	Isojoki, Kauhajoki, Honkajoki	54	9 400
Kauhanevan–Pohjankankaan kansallispuisto	Kauhajoki, Karvia, Honkajoki	62	4 000
Haapakeitaan soidensuojelealue	Siiikainen, Isojoki, Honkajoki	58	2 700
Hämeen kankaan harjoitus- ja monikäyttöalue	Jämijärvi, Kankaanpää, Ikaalinen	47	57 500
Yhteensä		220	73 600

2.2 Aineisto ja menetelmät

Yritystutkimuksessa haastateltiin Lauhanvuoren ja Kauhannevan–Pohjankankaan kansallispuistojen, Haapakeitaan soidensuojelualueen ja Hämeenkaan harjoitus- ja monikäyttöalueen vaikutuspiirissä toimivien yritysten ja muiden tahojen edustajia. Haastattelut toteutti Terttu Konttinen tammi–toukokuussa 2013.

Tavoitteena oli haastatella matkailuyritysten lisäksi myös muita maaseutuyrityksiä ja maaseudun toimijoita. Alueen yrityksistä laadittiin rekisteri edellisen yritystutkimuksen tietoja hyödyntäen sekä Internet-hakemistojen avulla. Lisäksi rekisteriä täydennettiin alueen toimijoiden asiantunteumuksella. Haastateltavat antoivat myös vinkkejä muista haastateltavista, ja jotkut ottivat itsekin yhteyttä, kun olivat kollegoilta kuulleet haastattelujen olevan käynnissä. Rekisteriin valittiin kaikki sellaiset yritykset, joiden ajateltiin jollain tavalla tuottavan palveluja tai tuotteita alueen kävijöille tai tiedettiin toimivan yhteistyössä Metsähallituksen kanssa. Listalla oli tässä vaiheessa yhteensä 160 toimijaa.

Kaikkia toimijoita ei saatu yrityksistä huolimatta kiinni tai he eivät ehtineet vastata kysymyksiin tiedonkeruuvaiheen aikana. Pelkästään kahvila-, pikaruoka- tai pubipalveluja tarjoavat yritykset päätettiin lopulta pudottaa haastateltavien joukosta pois. Lisäksi sellaiset yritykset, joiden toiminta ei saadun tiedon tai arvion mukaan koskettanut Metsähallituksen alueita tai niissä kävijöitä, jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle. Näitä yrityksiä oli yhteensä 50. Yhdeksän toimijaa kieltäytyi haastattelusta. He kokivat yleensä aiheen vieraaksi itselleen tai heillä ei ollut mielestään mitään kommentoitavaa. Jotkut kokivat toimintansa niin pienimuotoiseksi, etteivät he nähneet tarpeelliseksi osallistua tutkimukseen.

Kaikki valitutkaan eivät lopulta kuuluneet kohderyhmään, ja haastateltavien joukko supistui edelleen jonkin verran. Tutkimuksessa haastateltiin lopulta 82 toimijaa: matkailu- ja ravitsemispalveluyrityksiä, muita yrityksiä (usein monialaisia), yksityisiä mökinvuokraajia, yhdistyksiä ja kuntia (taulukko 2). Jotkut haastatellut edustivat useampaa yritystä tai yhdistystä, ja he tietoisesti myös ottivat asioihin kantaa useammasta näkökulmasta. Heidät on kuitenkin dokumentoitu aineistoon vain yhden kerran. Jos vastausprosentti lasketaan alkuperäisessä rekisterissä listattujen yritysten lukumäärän (160 kpl kahvilat ym. mukaan lukien) ja toteutuneiden haastattelujen (82 kpl) perusteella, saadaan vastausprosentiksi 51,25.

Taulukko 2. Otantakehikko ja tutkimusjoukko.

	Kauha-joki	Iso-joki	Honka-joki	Karvia	Siikainen	Ikaalinen	Jämi-järvi	Kankaanpää	Muut	Yht.
Vastannut, haastateltu	12	6	4	5	3	6	27	13	6	82
Haastatellut, jotka edustivat useampaa yritystä	1	0	0	0	0	0	1	0	1	3
Kieltäytynyt vastaamasta	2	1	1	1	0	1	2	0	1	9
Yhteensä	15	7	5	6	3	7	30	13	8	94
Rekisteristä poistetut										
Lopettaneet/ei löytynyt	2	1	0	1	0	1	0	0	0	5
Kahvilat, pubit, pizzeriat	3	1	3	4	2	0	0	9	2	24
Muut yritykset	14	2	6	5	6	2	0	4	3	42
Toimijat yhteensä (pl. lopetetut)	32	10	14	15	11	9	30	26	13	160

Tutkimusaineisto kerättiin 7.1.–2.5.2013. Haastatteluista 36 tehtiin henkilökohtaisesti paikan päällä ja 31 puhelimitse. Haastateltavilla oli myös mahdollisuus vastata nettikyselyyn tai pyytää paperilomake täytettäväksi. Sähköiseen kyselyyn vastasi 13 haastateltavaa, ja paperisen kyselyn tilasi kaksi vastaajaa. Haastattelu kesti useimmiten tunnin, mutta siihen käytetty aika vaihteli puolesta tunnista jopa kolmeen tuntiin. Usein paikan päällä tehtävien haastattelujen yhteydessä tutustuttiin myös yritysten toimintaan ja tiloihin. Haastattelut kirjattiin pääsääntöisesti jo haastattelun aikana sähköiselle lomakkeelle. Haastatteluista tehtiin myös muistiot niiden asioiden osalta, joita ei käsitelty varsinaisella tutkimuslomakkeella. Muistiot on tallennettu sähköiseen muotoon.

Haastattelija oli lähettänyt yritystutkimuslomakkeet useimmiten etukäteen haastateltaville sähköpostitse, joten he olivat voineet tutustua kysymyksiin jo ennen haastattelua. Haastatteluissa päästiin usein melko syvälle haastateltavan toimintaan sekä näkemyksiin luontomatkailusta, sen kehittämisestä alueella ja Metsähallituksen toiminnasta. Joidenkin sähköisten lomakkeiden täyttäneiden kanssa tarjoutui tilaisuus myöhemmin jatkaa keskustelua myös henkilökohtaisesti.

Metsähallituksen yritystutkimuksissa käytettyä vakiolomaketta muokattiin tätä tutkimusta varten (liite 3). Tiedonkeruussa tehtiin yhteistyötä Seinäjoen ammattikorkeakoulun hallinnoiman Etelä-Pohjanmaan Matkailun Koordinaatiohankkeen (MATKO 3) kanssa siten, että tästä tutkimuksesta jätettiin yritysten perustietoja käsittelevät kysymykset pois. Ne kysyttiin alueen matkailuyrityksiltä MATKO 3 -hankkeen toimesta kevään 2013 aikana valtakunnalliseen Matkailun alueelliset tietovarannot -hankkeeseen liittyen. Osaa tilastoista hyödynnettiin tässä raportissa.

Tutkimuslomaketta ei välttämättä kaikkien toimijoiden kanssa käyty kokonaan läpi. Näin saatettiin toimia esimerkiksi uusien yritysten, kuntien tai muiden toimijoiden kanssa, joille jotkin kysytyt asiat eivät olleet tuttuja. Niissäkin tapauksissa saatiin kuitenkin lomakkeen ulkopuolista aineistoa, jota voitiin hyödyntää luontomatkailusuunnitelman laadinnassa.

Kyselylomakkeiden tiedot tallennettiin Metsähallituksen asiakastiedon seurantaan käytettävään ASTA-tietojärjestelmään sekä pitkien avoimien vastausten osalta Exceliin. Aineiston analysoinnin tilastollisina menetelminä käytettiin suorien jakaumien tarkastelua, ristiintaulukointia ja kuvailevia tunnuslukuja (keskiarvo, keskihajonta, moodi, mediaani ja prosenttipisteet):

- Moodi on tyyppi-arvo, joka kuvaa aineiston yleisintä arvoa.
- Mediaani ilmaisee muuttujan keskimmäisen arvon jakaen havaintoaineiston kahteen yhtä suureen osaan.
- 25 %:n prosenttipiste ilmaisee sen muuttujan arvon, jonka alle sijoittuu neljäsosa havaintoaineistosta, ja 75 %:n prosenttipiste sen muuttujan arvon, jonka alle sijoittuu kolme neljäsosaa havainnoista.

Avoimet vastaukset yleensä luokiteltiin ja esitettiin jakaumina teemoittain.

Koottu tutkimusaineisto on monipuolinen sisältäen runsaasti myös syvällisempää laadullista tietoa. Tutkimuksen päätavoitteena oli saada yritysten ja muiden toimijoiden näkemyksiä juuri luontomatkailusuunnitelmaa varten, ja siinä onnistuttiin hyvin. Tutkimuslomakekin muokattiin sitä tavoitetta silmällä pitäen. Määrällistä aineistoa, jota voisi käyttää esimerkiksi alueiden välisessä vertailussa, saatiin myös, mutta tulkinnassa on otettava huomioon, että myös muut kuin yrittäjät ovat vastanneet kysymyksiin. Vastaajien joukossa on kuntia ja yhdistyksiä, jotka toimivat alueilla ja käyttävät niitä hyvin erilaisissa rooleissa.

On huomioitava myös, että tutkimusaluetta käyttäneiden asiakkaiden lukumääriä ja taustoja koskeviin kysymyksiin oli useimpien vaikea vastata, koska asioita ei ole seurattu. Tulokset ovat niiltä osin puutteelliset eivätkä kuvaa todellista tilannetta.

3 Tulokset

3.1 Yritysten taustatiedot

3.1.1 Yritysten toimialue, päätoimialat ja -tuotteet

Lähes neljä kymmenestä tutkimukseen osallistuneesta yrityksestä ilmoitti tuottavansa palveluja Jämijärven alueella (taulukko 3). Kankaanpäässä toimi 18 % yrityksistä, Kauhajoella 18 % ja Satakunnan maakunnan alueella 13 %. Kysymyksessä ei haettu yritysten markkinointialueita, vaan alueita, joissa yritykset käytännössä toimivat.

Taulukko 3. Alueet, joilla yritysten palveluja tuotetaan. Yhden yrityksen toiminta voi kohdistua useampaan toimialueeseen.

Toimialue	Kpl	%
Koko Suomi	4	5
Satakunta	11	13
Pirkanmaa	5	6
Etelä-Pohjanmaa	4	5
Uusimaa	2	2
Varsinais-Suomi	1	1
Kanta-Häme	1	1
Lappi	1	1
Jämijärvi	32	39
Kankaanpää	15	18
Kauhajoki	15	18
Isojoki	10	12
Karvia	7	9
Ikaalinen	7	9
Honkajoki	6	7
Siikainen	4	5
Muu kunta	5	6
Vastanneita yhteensä	82	

Muut kunnat olivat

- Karijoki
- Kristiina, Närpiö, Levaneva
- Tampere, Pirkanmaa, satunnaisesti muut alueet
- Teuva
- Vaasa
- Ylöjärvi.

Tutkimusjoukossa oli eniten majoituspalveluja tarjoavia yrityksiä (57 %) (taulukko 4). Ohjelmapalveluja tarjosi toiseksi suurin joukko (37 %), ruokapalveluja tarjosi 30 % ja kokous- ja juhlapalveluja reilu neljäsosa haastatelluista. Muut mainitut päätoimialat on tiivistetty taulukkoon 5.

Taulukko 4. Yritysten päätoimialat. Yhdellä yrityksellä saattoi olla useampia päätoimialoja.

Toimiala	Kpl	%
Majoituspalvelut	47	57
Ohjelmapalvelut	30	37
Ravitsemispalvelut	25	30
Kokous- ja juhlapalvelut	22	27
Tapahtumat	12	15
Nähtävyydet ja käyntikohteet	6	7
Ostospaikat	3	4
Matkatoimisto- ja/tai matkanjärjestäjäpalvelut	2	2
Muut	36	44
Vastanneita yhteensä	82	

Taulukko 5. Yritysten muut päätoimialat. Yhdellä yrityksellä saattoi olla useampia päätoimialoja.

Toimiala	Kpl
Kuntapalvelut	5
Liikunta- ja urheilulajien harrastus- ja kilpailutoiminta: kelkkailu, hiihto, salibandy, laskettelu	5
Asiantuntijapalvelut (hankkeet, tilitoimisto, neuvonta, luontoon liittyvät kartoitukset)	4
Liikunta- ja elämyspalvelut	4
Työpäivät, työtoiminta, työyhteisövalmennus ym. hyvinvointipalvelut	3
Kiinteistö- ja sijoitustoiminta	3
Koulutus	2
Kuntoutuspalvelut	2
Leirit (liikunta, leirikoulut)	2
Markkinointi	2
Metsästys	2
Metsätyöt	2
Opaspalvelut, gps-retket	2
Virkistys- ja viihdepalvelut: kylpylä, yökerho	2
Luontomatkaileukohteen huolto	1
Välinevuokraus: kesä- ja talviliikuntavälineitä	1
Catering-palvelut	1
Huoltoasematoiminta	1
Mökkivuokraus	1
Kaikki muu toiminta	1
Vastanneitayhteensä	36

Suurin osa yritysten tarjoamista tuotteista ja palveluista liittyi majoitukseen (taulukko 6). Tarjolla oli eritasoisten mökkiyöpymisten, rantamökistä luksusmajoitukseen, lisäksi hotellimajoitusta, huoneistomajoitusta ja maatilamajoitusta. Ohjelma- ja liikuntapalveluja tarjottiin sekä yrityksille että yksityisille henkilöille, ja aktiviteetit olivat hyvin monipuolisia: eri välineillä toteutettuja retkiä, laskettelu, kelkkailua, erilaisia safareita, ryhmäliikuntaa, ohjelmallisia esityksiä, kokkaus- ja villiyrtykursseja jne. Ravitsemispalveluja tuotettiin omissa ja toisten tiloissa, ja niitä voitiin tilata

myös kotiin tai mökille. Hevosiin liittyviä palveluja oli saatavilla eri puolilla tutkimusaluetta ja erilaisiin tarpeisiin: kenttäratsastuksesta ainutlaatuisiin ja valtakunnallisestikin kysytyihin näytöksiin, jopa elokuviin. Yleisen matkailuopastuksen ja -neuvonnan lisäksi opastuspalveluja tarjottiin sekä luonnossa (opastetut retket ja luontovalokuvaus) että käyntikohteissa (museot).

Tutkimusalueella luontomatkailupalveluja tarjoavat yritykset tai henkilöt tienasivat leipänsä monenlaisen tekemisen kautta, ja matkailutoiminta oli usein sivutoimista. Päätyönä tuotettiin mm. asiantuntijapalveluja, kuten kartoituksia, tilitoimistopalveluja ja koulutuspalveluja, tai urakointia eri aloilla. Monet toisaalta haluaisivat keskittyä luontomatkailupalvelujen tuottamiseen ja haaveilivat päätyön jälkeen aukeavasta uudesta urasta luontomatkailun parissa. Jotkut olivat jo tehneet suunnitelmiakin.

Taulukko 6. Yritysten vetovoimaisimmat tuotteet ja palvelut. Useampia voitiin mainita.

Vetovoimaisimmat tuotteet ja palvelut	Kpl
Majoituspalvelut (mökki, hotelli, huoneisto, maatila)	41
Ohjelma- ja liikuntapalvelut, aktiviteetit, safarit	27
Ravitsemispalvelut (ravintola, pitopalvelu, juhlapalvelut, catering, yökerho)	21
Ratsastus (kenttä, maasto, näytökset)	11
Opastetut retket (luonto, valokuvaus, matkailuopastus ja -neuvonta)	10
Asiantuntijapalvelut	8
Matkailualue, käyntikohde	7
Tapahtumat, kilpailut	7
Urheilu- ja liikuntakoulut ja -leirit	7
Puitteet ja infrastruktuuri	6
Tuotteet ja tavarat (mm. luomuliha, itse leivotut leivät, luontokuvat)	6
Huoltopalvelut ja urakointi	5
Hyvinvointipalvelut: tyky, elämänhallinta	5
Kuntapalvelut	4
Kuntoutuspalvelut	4
Metsästys ja kalastus	4
Turve- ja savusaunat	3
Välineet ja laitteet (vuokraus, vapaa käyttö)	2
Muut	6
Vastanneitayhteensä	82

3.1.2 Yritysten asiakkaat

Tutkimusalueella asiakkaidensa kanssa oli vierailnut 35 % haastatelluista. Yrityksiä, joiden asiakkaat kävivät kohdealueilla itsenäisesti, oli 46 %. Loput 18 % eivät vastanneet tai kysymys ei koskenut heitä. Toimijoiden arvioiden mukaan tutkimusaluetta oli käyttänyt vajaat 26 000 yritysten asiakasta, joista 6 % oli ulkomaalaisia (taulukko 7). Mukana oli myös tapahtuma-asiakkaita. Vain noin kolmasosalle asiakkaista osattiin arvioida taustoja: heistä suurin osa oli yritysasiakkaita (64 %). Useimpien haastateltujen yksityisasiakkaat käyttivät kohdealueita omatoimisesti, eivätkä he ole näissä laskelmissa mukana. Kaikki eivät osanneet arvioida henkilömääriä eivätkä asiakkaidensa taustoja, joten laskelmat jäävät suuntaa antaviksi osajoukon arvioiksi.

Taulukkoon 8 on koottu ulkomaisten asiakkaiden kansallisuudet. Useimmin asiakkaat tulivat Vi-rosta, Venäjältä ja Saksasta. Viiteen yritykseen oli tullut asiakkaita Ruotsista. Eurooppa on yleisin matkailijoiden lähtöalue, mutta myös muualta maailmasta löydetään alueelle.

Taulukko 7. Yritysten tutkimusaluetta käyttävien asiakkaiden jakautuminen taustan perusteella viimeisten 12 kk:n aikana. (n = asiakasmääränsä ilmoittaneiden yritysten lukumäärä).

Yritysten aluetta käyttäneistä asiakkaista	Kpl	%
Suomalaisia	24 124	94
Ulkomaalaisia	1 652	6
Yhteensä (n = 22)	25 776	100
Yksityisasiakkaita	1 519	18
Yrityisasiakkaita	5 282	64
Yhdistyksiä, kerhoja	1 365	16
Koululaisia, opiskelijoita	110	1
Yhteensä (n = 18)	8 276	100

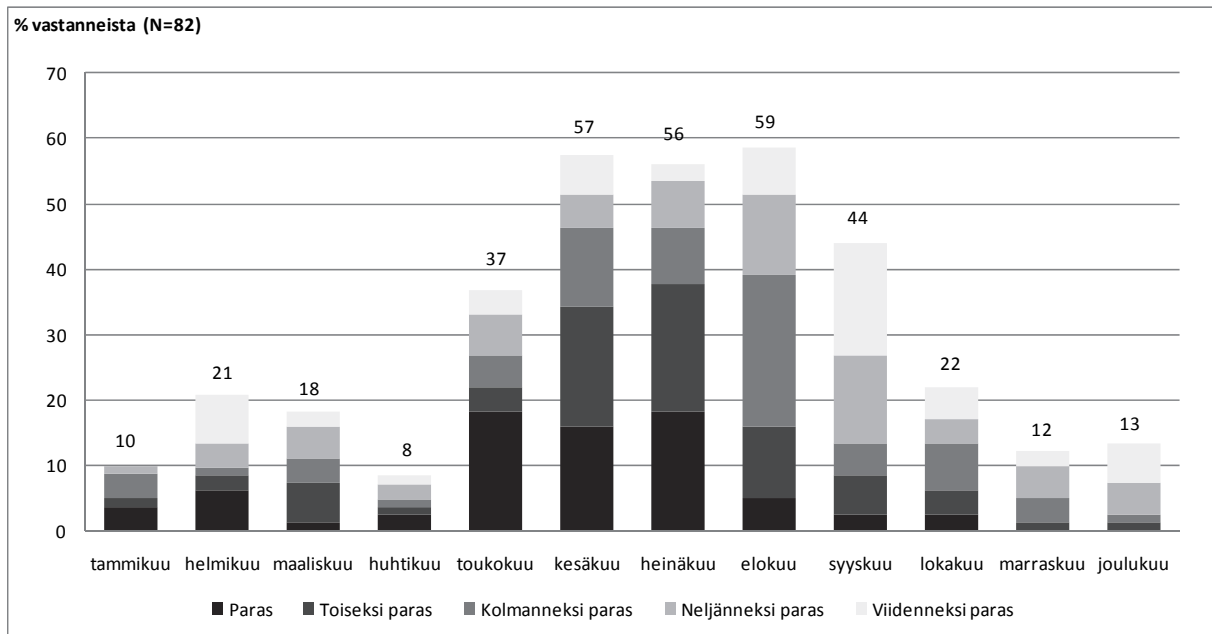
Taulukko 8. Yritysten ulkomaisten asiakkaiden kotimaa.

Kotimaa	Yrityksiä kpl
Viro	7
Venäjä	7
Saksa	7
Ruotsi	5
Hollanti	3
Puola	3
Eurooppa	2
Japani	2
Keski-Eurooppa	2
Itävalta	2
Italia	2
Aasia	1
Belgia	1
Malta	1
Turkki	1
Baltia	1
Kiina	1
Englanti	1
Latvia	1
Kaikki	1
Vastanneita yhteensä	16

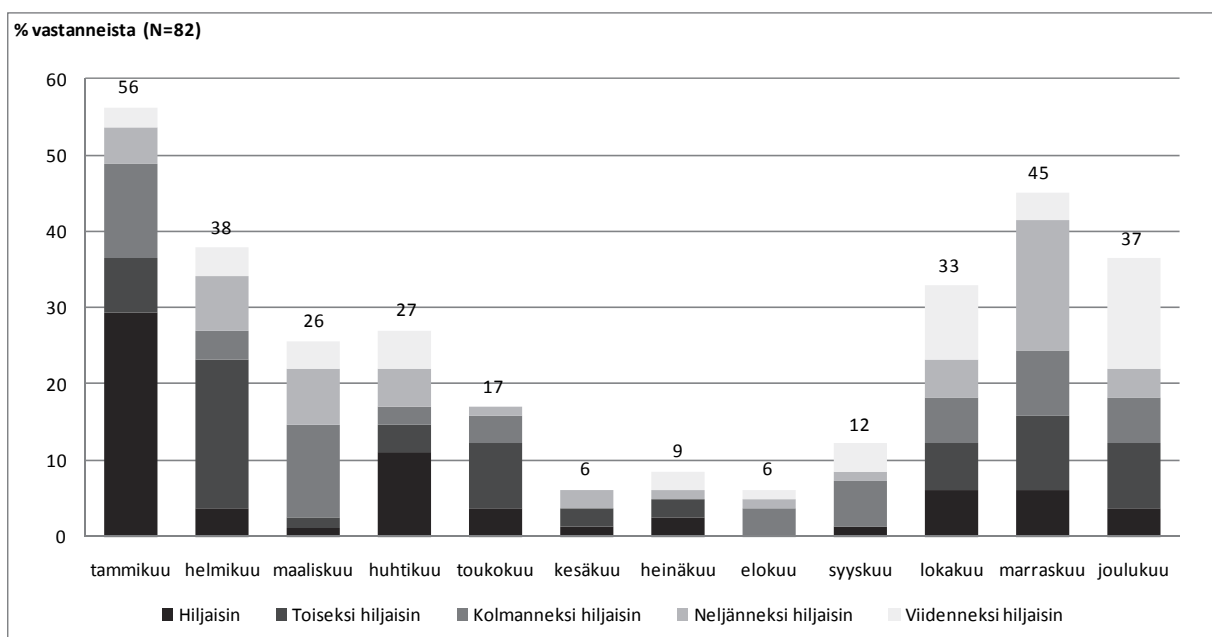
Kuvissa 2 ja 3 esitetään yritysten vilkkaimmat ja hiljaisimmat kuukaudet. Niiden perusteella voi-daan todeta, että matkailutoiminta oli alueella varsin sesonkiluonteista. Kesä oli selvästi parasta toiminnan aikaa, ja hiihtolomalaiset toivat pientä vilskettä alkukeväeseen. Hiljaisimmat kuukau-

det ajoittuvat alkutalveen ja tammikuulle, joka oli matkailun kannalta kaikkein hiljaisin kuukausi alueella.

Monet mökkimajoitusyrittäjät kertoivat tavoittelevansa erityisesti perhematkailijoita, mikä näkyy sesonkien ajoittumisena kesälle ja muihin koululaisten loma-aikoihin. Monia kesäliikuntalajeja ryhdytään harrastamaan toukokuussa, ja sitä pidettiin usein parhaimpana toimintakuukautena hiljaisen huhtikuun jälkeen. Heinäkuu ja kesäkuu mainittiin kuitenkin useimmin parhaana tai toiseksi parhaana kuukautena. Ne yritykset, jotka tarjosivat palveluja pääasiassa yritysasiakkaille, tekivät töitä syksyllä ja keväällä, kun perhematkailijat eivät olleet liikkeellä.

Kuva 2. Yritysten vilkkaimmat matkailukuukaudet.

Kuva 3. Yritysten hiljaisimmat matkailukuukaudet.

3.1.3 Matkailu toimialana tutkimusalueella

Matkailusta saatavista välittömistä tuloista kertyy Etelä-Pohjanmaalla noin 353 miljoonaa euroa ja Satakunnassa noin 244 miljoonaa euroa (Santala 2014, Karppinen & Vähäsantanen 2012). Suupohjan seutukunnassa Etelä-Pohjanmaalla (Isojoki, Kauhajoki, Karijoki, Teuva ja Kurikka) vuoden 2012 tietojen mukaan laskettu välitön matkailutulo oli 21 miljoonaa euroa, ja se oli noin 5 % koko maakunnan matkailutulosta (Santala 2014). Pohjois-Satakunnassa (Honkajoki, Jämijärvi, Kankaanpää, Karvia, Kiiikoinen, Lavia ja Siikainen) majoitus- ja ravitsemistoiminnasta kertyi noin 13,7 miljoonaa euroa (Satamittari 2013). Suupohjan tuloksessa ovat mukana kaikki matkailun toimialat, joista matkailuun liittyvän vähittäiskaupan osuus on suurin. Pohjois-Satakunnan liikevaihtotiedot kattavat vain majoitus- ja ravitsemistoiminnan. Seutukuntakohtaisissa tilastoissa mukana olevat Kurikan, Kiiikoisen ja Lavian kunnat eivät kuuluneet tutkimusalueeseen.

Taulukkoon 9 on laadittu koosteena eri tilastoista ja tämän tutkimuksen aineistoista matkailun vaikutuksia kuvaavia lukuja ja kapasiteettitietoja (Haaga Instituutti -säätö, Haaga-Perho 2009a, 2009b, Satamittari 2013, S. Salkoaho, Ikaalisten kylpyläkaupunki, henk.koht. tiedonanto 30.8.2013). Koko tutkimusalueen ja sen lähikuntien välitön matkailutulo on noin 64 miljoonaa euroa, ja ala työllistää lähes tuhat henkilöä vuositasolla. Ikaalinen on kaikkein merkittävin matkailupaikkakunta pääosin kylpyläänsä ansiosta. Kokoaikaisten ja osa-aikaisten työntekijöiden osuuksia ei tässä yhteydessä ole erotettu toisistaan.

Vuodepaikkoja on yli 7 000, kun vaunupaikat muutetaan vuodepaikoiksi neljällä kertomalla. Eri-laisia ruokailupaikkoja löytyy alueelta noin 140. Sekä vuodepaikkojen että ruokailupaikkojen määrä vaihtelee vuodenaikojen mukaan. Kesällä kaikki palvelut ovat runsaimmillaan, kun aitat ja kevyemmät kesämökit sekä riihikahvilat ja leirintäalueet avaavat ovensa toukokuun paikkeilla.

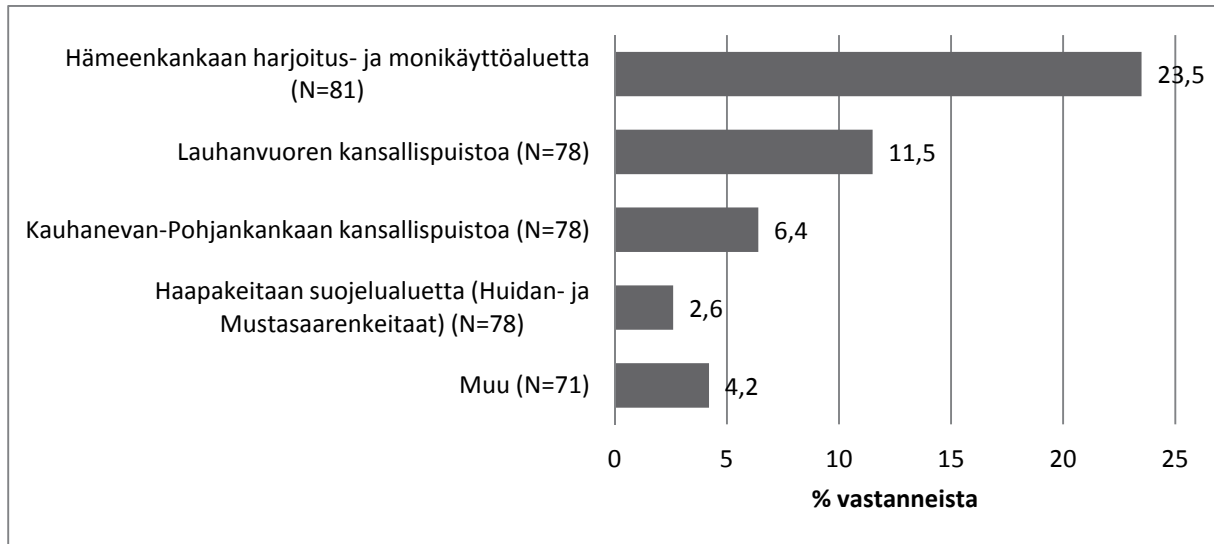
Taulukko 9. Tutkimusalueen matkailuliiketoiminnan tunnuslukuja.

Seutukunta/kunta	Välitön matkailutulo milj. €	Matkailun välittömät työllisyysvaikutukset htv	Vuodepaikkoja	Sähköistettyjä vaunupaikkoja	Ruoka-paikkoja
Suupohja	18	186	723	127	72
Pohjois-Satakunta	14	188	986	470	56
Ikaalinen	32	568	2 350	150	13
Yhteensä	64	942	4 059	747	141

3.2 Tutkimusalueen käyttö

3.2.1 Tutkimusalueen käyttö ja merkitys yrityksille

Suurin osa haastatelluista yrityksistä sijaitsi Hämeenkaan ympäristössä. Hämeenkaangas oli myös eniten käytetty kohde tutkimusalueella: lähes neljäsosa oli käyttänyt sitä toiminnassaan (kuva 4). Lauhanvuorta oli käyttänyt reilu kymmenes. Muiksi alueiksi nimettiin Kantinkangas, Seitsemisen kansallispuisto (2 mainintaa) sekä yksityisten ja kaupungin maat.

Kuva 4. Tutkimusaluetta viimeisen 12 kk:n aikana käyttäneet toimijat.

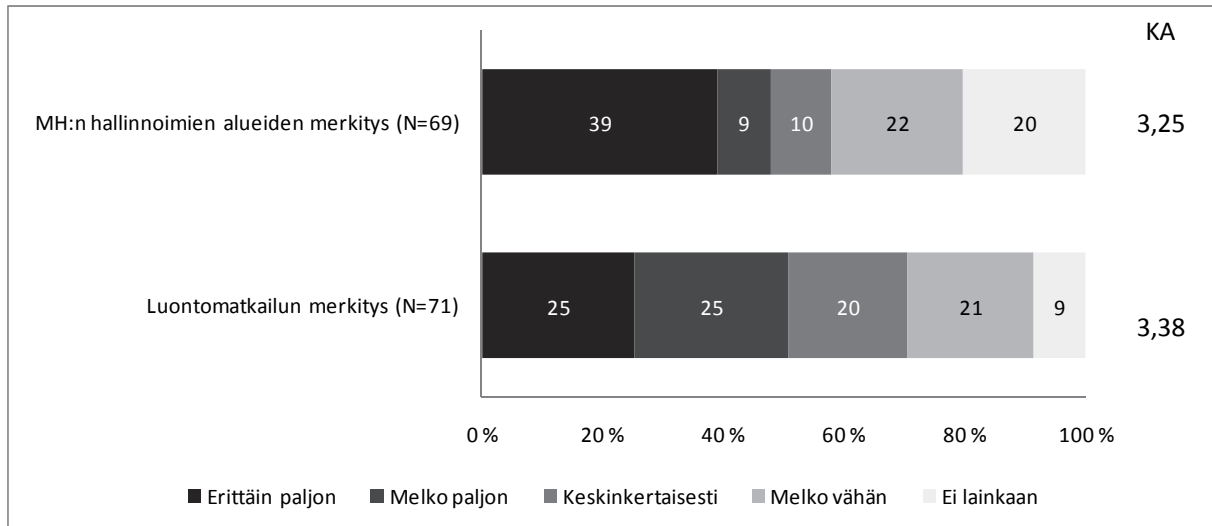
Aluetta käyttäneistä yrityksistä puolet ilmoitti toimivansa tutkimusalueella sesonkiaikana kerran viikossa tai useammin (taulukko 10). Sesongin ulkopuolella reilu viidesosa jatkoi alueella toimimista edelleen vähintään kerran viikossa. Toisaalta yhtä moni käytti aluetta harvakseltaan myös sesonkina.

Taulukko 10. Tutkimusalueen käytön useus viimeisten 12 kk:n aikana. Asteikko: 1= kerran viikossa tai useammin, ...4 = harvemmin.

Alueen käytön useus	Vastanneita		Arviointi, %				Keski-arvo	Keskihajonta
	n	%	kerran viikossa tai useammin	kerran kahdessa viikossa	kerran kuukaudessa	harvemmin		
Yritysten sesonkiaikoina	24	30	50	13	17	21	2,08	1,25
Yritysten sesongin ulkopuolella	24	30	21	21	8	50	2,88	1,26

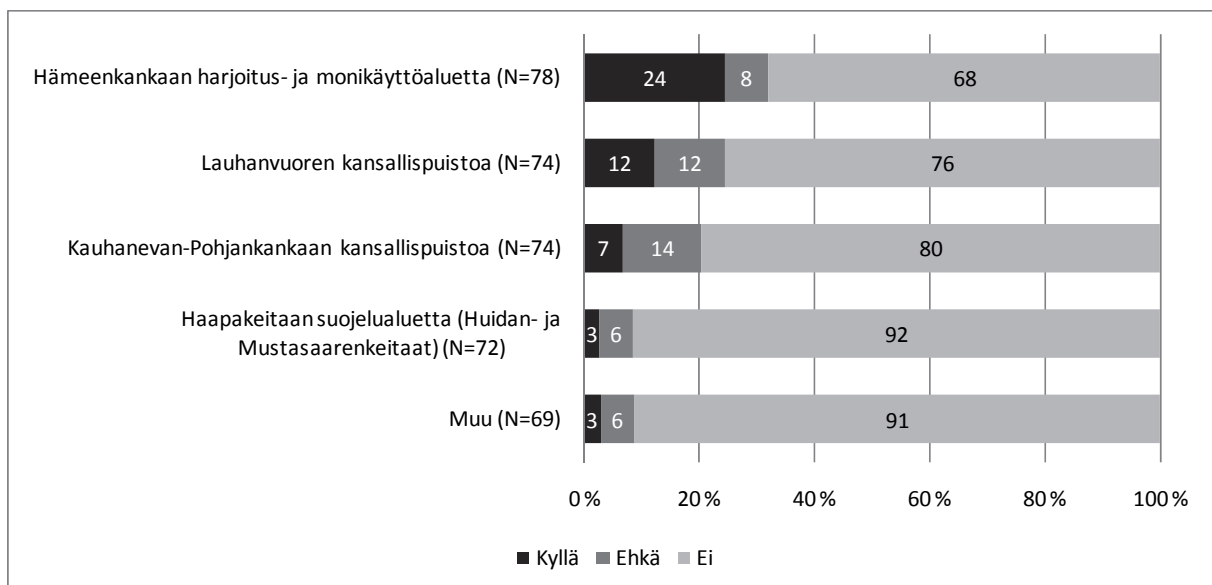
Hiukan alle puolet vastanneista koki, että Metsähallituksen hallinnoimat alueet merkitsivät paljon heidän toiminnalleen (kuva 5). Heille alueet olivat tulon lähteitä joko suoraan (omaa toimintaa alueilla) tai vetovoimatekijöitä siten, että asiakkaat käyttivät yrityksen palveluja käydäkseen tutkimusalueella. Viidesosa haastatelluista totesi, etteivät Metsähallituksen alueet tarjonneet mitään heidän toiminnalleen.

Luontomatkailulla oli paljon merkitystä puolelle haastatelluista (kuva 5). Muutamille toimijoille luontomatkailu ei ollut tuonut mitään lisäarvoa: heidän asiakaskuntansa oli yleensä muissa asioissa liikkeellä, esimerkiksi työmatkalla tai jonkin erityisen harrastuksen vuoksi.

Kuva 5. Metsähallituksen hallinnoimien alueiden ja luontomatkailun merkitys alueen toimijoille. Asteikko: 1 = ei lainkaan, ... 5 = erittäin paljon.

Ne toimijat, jotka olivat käyttäneet tutkimusaluetta aiemmin, aikoivat käyttää sitä vastakin (kuva 6). Lisäksi joukossa oli toimijoita, joilla oli tai voisi olla kiinnostusta viedä asiakkaitaan alueelle, vaikka eivät aiemmin olleet alueita käyttäneetkään. Muita mahdollisia kohdealueita, joilla yritykset olivat kiinnostuneita toimimaan, olivat Alkkianvuori, Katikka, Aunesluoman varren uusi laajennusosa, kuntien ja yksityisten maat, Levaneva ja Pohjoislahti–Tiilitehtaanmäki sekä Seitsemisen.

Kuva 6. Aikomus käyttää tutkimusaluetta seuraavan vuoden sisällä.

Kaikki toimijat eivät tarvinneet tutkimusaluetta tai sen palveluja (taulukko 11). Monet tutkimukseen osallistuneet yritykset tarjosivat matkailijoille vain esimerkiksi majoituspalveluja, eikä resursseja muuhun ollut tarkoitukseen käyttä. Usein asiakkaat myös kävivät luonnossa omatoimisesti. Joissakin yrityksissä asiakaskunta koostui esimerkiksi työmatkalaisista, joilla ei ollut tarvetta tai mahdollisuutta hyödyntää alueen luontomatkailupalveluja.

Jonkin verran oli myös sellaisia toimijoita, jotka käyttivät yritystään lähempänä olevia muita alueita, jotka eivät ole Metsähallituksen hallinnassa. Kunnat ja yksityiset toimijat ovat rakentaneet retkeilyvarustuksia mailleen, ja niitä pystytään hyödyntämään yritystoiminnassa. Esimerkiksi Siikaisissa kunta on rakentanut luontotornin, laavun ja nuotiopaikan, ja kyläyhdistys vastaa niiden huollosta. Kauhajoelta löytyy yksityisen toimijan piilopirtti, jota käytetään metsästysmatkailussa, ja Kankaanpäässä ja Jämijärvellä matkailuyrittäjillä on omia laavuja ja polkuja.

Taulukko 11. Miksi yritykset eivät ole käyttäneet tutkimusaluetta toiminnassaan?

Miksi ei ole käyttänyt aluetta	Kpl	%
Tarjotaan majoitusta/keskitytään omaan toimintaan	15	31
Asiakkaat käyttävät itse	8	16
Ei ole ollut kysyntää/asiakkaita ei kiinnosta	6	12
On lähempänä sopivia alueita	5	10
Alihankkijat käyttävät	2	4
Alue on kaukana, vaikeaa tulla	2	4
Ei sovellu toimintaan	2	4
On käytetty muita alueita	2	4
Toiminta alussa	2	4
Ei ole ollut aikaa tuottaa palveluja	1	2
Ei ole tuotteistettu luontomatkailua vielä	1	2
Ei yhteistyökumppania	1	2
Kohteiden kartoitus menossa	1	2
Yritys on tauolla	1	2
Vastanneita yhteensä	49	100

3.2.2 Yritysten alueella tarjoamat toiminnot

Yli puolet tutkimukseen osallistuneista toimijoista tarjosi asiakkailleen yhdestä kolmeen erilaista toimintaa tai palvelua (taulukko 12). Retkeily, luontopolkuun tutustuminen, maastoruokailu ja tapahtuman järjestäminen olivat aktiviteetteja, joita toimijat olivat eniten harjoittaneet asiakkaidensa kanssa Metsähallituksen hallinnoimilla alueilla (taulukko 13). Monet olivat harjoittaneet myös hiihtoa, lumikenkäväelyä ja sauvakävelyä. Listauksen lisäksi mainitut muut toiminnot olivat curling (2 kpl), retket armeijan vanhoilla polkupyörillä, melontaretket, korpivaellus, patikointi ja Caravan-alue. Taulukossa on huomioitava, että yksi yritys voi tarjota useita toimintoja.

Taulukossa 13 näkyvät yritysten tarjoamien toimintojen ohella voimassa olevat pelastuslaitoksen hyväksymät turvallisuussuunnitelmat. Turvallisuussuunnitelman on oltava kuluttajaturvallisuuslain hyväksymä. Tuloksessa näkyy se, että tutkimusjoukossa oli sellaisia toimijoita, esimerkiksi yhdistyksiä, jotka eivät veloittaneet aktiviteeteista eivätkä harjoittaneet liiketoimintaa. Aktiviteet-

teja asiakkailleen liiketoimintana tarjoavien yritysten turvallisuussuunnitelmat olivat kunnossa tai ne olivat parhaillaan tekeillä. Alueella oli järjestetty monenlaisia tapahtumia:

- Fly in
- hiihtokilpailut, SM-kisat
- Jämi 147
- omat kelkkasafarit
- moottorikelkkailijoiden kevätpäivä, tji:ien patikointipäivä
- ohjelmallisia yritystapahtumia: tiimikisailuja, yritysten liikuntapäiviä
- Pirkan hiihto/muut hiihtotapahtumat
- viidet jäsentreffit vuodessa, tanssit ym.

Taulukko 12. Yritysten järjestämien toimintojen määrä tutkimusalueella vuosina 2012–2013.

Toimintojen lkm / yritys	Kpl	%
1–3	15	52
4–6	8	28
7–9	2	7
10 tai enemmän	4	14
Yhteensä	29	100

Taulukko 13. Yritysten tutkimusalueella harjoittamat toiminnot ja voimassa olevat turvallisuussuunnitelmat vuosina 2012–2013.

Toiminto	Harjoittanut		Voimassa oleva turvallisuussuunnitelma	
	Kpl	%	Kpl	%
Retkeily	14	48	5	36
Luontopolkuun tutustuminen	12	41	4	33
Maastoruokailu	11	38	4	36
Tapahtuman järjestäminen	11	38	8	73
Murtomaahiihto	10	34	4	40
Lumikenkäkävely	9	31	5	56
Sauvakävely	8	28	3	38
Maastopyöräily	6	21	2	33
Marjastus	5	17	0	0
Sienestys	5	17	0	0
Moottorikelkkailu	5	17	4	80
Luontoleiri	5	17	1	20
Luontovalokuvaus	4	14	0	0
Suunnistus	4	14	2	50
Ratsastus	4	14	3	75
Frisbee-golf	4	14	2	50
Koiravaljakkoajelu	3	10	1	33
Vaellus (yöpyminen maastossa)	3	10	1	33
Ilmailu	3	10	2	67
Välinevuokraus	3	10	0	0
Mönkijäsafari	3	10	3	100
Kalastus	2	7	1	50
Laskettelu	2	7	2	100
Metsästys	2	7	0	0
Geokätköily	2	7	1	50
Soft-golf	2	7	1	50
Snow-golf	1	3	0	0
Muu	6	21	3	50
Vastanneita yhteensä	29		16	

Osa vastaajista nimesi tärkeimmän aktiviteetin, jota tutkimusalueella asiakkaiden kanssa harjoitettiin (taulukko 14). Retkeily, tapahtumien järjestäminen ja luontopolkuun tutustuminen mainittiin useimmin.

Taulukko 14. Tärkeimmät yritysten harjoittamat toiminnot tutkimusalueella vuosina 2012–2013.

Toiminta	Kpl	%
Retkeily	4	16
Tapahtuman järjestäminen	4	16
Luontopolkuun tutustuminen	3	12
Ratsastus	2	8
Murtomaahiihto	2	8
Moottorikelkkailu	1	4
Koiravaljakkoajelu	1	4
Marjastus	1	4
Luontovalokuvaus	1	4
Maastoruokailu	1	4
Ilmailu	1	4
Mönkijäsafari	1	4
Muu	3	12
Yhteensä	25	100

Yritykset aikovat harjoittaa tarjoamiaan toimintoja alueella myös jatkossa, ja palveluntarjoajien joukko näyttää myös kasvavan erityisesti suosituimpien aktiviteettien kohdalla (taulukko 15). Esimerkiksi marja- ja sieniretkien tarjonta kaksinkertaistuu, mikäli suunnitelmat toteutuvat. Alueilla onkin runsaita marja- ja sienimaastoja, ja sienet ovat poikkeuksellisen toukattomia.

Taulukko 15. Toiminnot, joita seuraavan vuoden aikana suunnitellaan harjoitettavan tutkimusalueella.

Toiminta	Kpl	%
Retkeily	21	54
Luontopolkuun tutustuminen	16	41
Maastoruokailu	13	33
Tapahtuman järjestäminen	13	33
Murtomaahiihto	12	31
Lumikenkäkävely	11	28
Sauvakävely	10	26
Marjastus	10	26
Sienestys	9	23
Maastopyöräily	7	18
Luontovalokuvaus	6	15
Luontoleiri	6	15
Suunnistus	5	13
Moottorikelkkailu	5	13
Vaellus (yöpyminen maastossa)	5	13
Ratsastus	5	13
Frisbee-golf	4	10
Kalastus	3	8
Koiravaljakkoajelu	3	8
Ilmailu	3	8
Mönkijäsafari	3	8
Laskettelu	2	5
Metsästys	2	5
Välinevuokraus	2	5
Geokätköily	2	5
Soft-golf	2	5
Snow-golf	1	3
Muu	8	21
Yhteensä	39	100

Taulukossa 15 mainittuja tapahtumia, joita toimijat ovat aikoneet järjestää:

- Areenan tapahtumat: esim. nettipelikilpailu yhdistettynä ulkoiluun
- erilaisia tapahtumia, vaihtelee (2 kpl)
- Fly in
- hiihtokilpailut
- Jämi 147
- kuvausvaellus
- liikuntapäivät
- Pirkan hiihto
- pyöräily + terveystoiminnan tapahtumat
- safari
- tiimikisat
- treffit ja tanssit
- tyky-päivät/-tapahtumat
- villiyrtti-/sieniretki ja maastossa selviytyminen.

Taulukossa 15 mainittuja muita jatkossa harjoitettavia toimintoja olivat

- caravan-alue
- curling (2 kpl)
- kiipeily
- kielikursseja, tyky-päiviä
- lintujen, luonnon havainnointi
- melonta
- patikointi
- ryhmän virkistys, mahdollisesti hyvinvointiluento tms. ohessa, jos löytyy sopiva koulutus-tila läheltä.

3.2.3 Tutkimusalueen tärkeimmät kehittämiskohteet

Yrityksiä pyydettiin kuvaamaan tutkimusalueen kohteiden palveluihin, rakenteisiin, ympäristöön ja viestintään liittyviä keskeisimpiä kehittämistarpeita, jotta alue palvelisi yritysten toimintaa mahdollisimman hyvin. Kehittämisideoita esitettiin runsaasti, ja ne esitetään seuraavassa kohdekohtaisesti.

Lauhanvuoren kansallispuiston tärkeimmät kehittämiskohteet liittyivät usein rengasreittien rakentamiseen, viitoitusten parantamiseen sekä retkeilyvarustuksen kehittämiseen. Joidenkin haasteltujen mukaan puistosta saattaa tulla mielikuva, että se on kerralla nähty. Vaihtoehdot rengasreitit, jotka voisivat olla sekä lyhyitä että pidempiä ulottuen syrjemmälle, ruokkisivat mielikuvaa moniulotteisesta alueesta, jonne kannattaa tulla uudelleen. Palaneita rakennuksia ihmeteltiin, ja niiden tilalle ja lisäksi toivottiin erämaakämppeä ja laavuja kävijöiden käyttöön. Spitaalijärvelle kaivattiin myös pientä kohennusta: uimapaikan kunnostusta ja karuksi koetun keittokatoksen rinnalle jotain muuta mielenkiintoista. Spitaalijärven on koettu olleen erityisesti ulkomaalaisille elämyksellinen paikka. Pitkospuut kaipasivat jo korjausta, ja esteettömyyteen liittyviä rakenteita tulisi olla: erityisesti laiturit, jonne pääsevät kaikki.

Lauhanvuoren alueella toimivilla yrityksillä on hyvää keskinäistä yhteistyötä. Heidän toimintaansa ihaillaan kauempaakin. Majoitustiloja on alueella vähänlaisesti, ja isommille ryhmille se voi olla ongelma, kun majoitusta ei voida järjestää koko ryhmälle yhdessä kohteessa. Erityisesti tapahtumien aikaan voi olla vaikea saada majoitusta seutukunnalta. Palvelutarjontaa esitettiin kasvatettavan: tarvittaisiin uusia ja uudenlaisia palveluja ja yrityksille suunnattuja palveluja lisää, esimerkiksi saunaan liittyviä. Mallia voisi ottaa Järvi-Suomen ja Lapin keskuksista. Sähköiseen markkinointiin, nettisivuihin ja Facebookiin, sekä lähimarkkinointiin suositeltiin panostettavan. Lähialueita voisi lähestyä esimerkiksi ”mennään piknikille” -teemalla.

Lauhanvuoren kansallispuiston itäpuolella sijaitsevaa Muurahaisen luontotupaa ja siellä olevaa näyttelyä ovat kävijät päässeet katsomaan vasta pyydettyään kyläyhdistystä avaamaan ovet. Tilanteeseen toivottiin parempaa ratkaisua, ja yhtenä vaihtoehtona ehdotettiin miehittämättömän luontotupa-konseptin pilotointia. Myös kansallispuiston länsipuolella sijaitsevassa Lauhansarven luontomatkailukeskuksessa on esillä joitakin luonto-opastustauluja, joiden rinnalle voisi tuoda uusiakin elementtejä. Polkupyöräreittiä Lauhanvuorelta Kauhanevalle–Pohjankankaalle esitettiin selkeämmin merkittäväksi, ja yöpymis- ja käyntikohteita sekä kalastuspaikkoja reitin varrelta ehdotettiin nostettavan esiin.

Yritysten palveluille toivottiin enemmän näkyvyyttä. Alueen markkinoinnissa voisi mainita myös, mitä yrityspalveluja, opastusta, ateriapalveluja jne. on tarjolla. Toivelistalla olevissa kartoissa ne voisivat näkyä symboleina. Metsähallituksen esitteisiin ehdotettiin listaa sopimusyrittäjistä yhteystietoineen.

Kauhanevan–Pohjankankaan kansallispuiston kehittämisessä tulisi lähteä liikkeelle alueen saavutettavuudesta: lähestymisopasteet puuttuvat kokonaan etelän suunnalta ja puistoon johtavat tiet ovat huonossa kunnossa. Bussille tarvittaisiin kääntöpaikka, jotta isompia ryhmiä voidaan tuoda puistoon. Myös Katikkapolkua odotetaan ja opasteita sinne.

Kauhanevan–Pohjankankaan palveluvarustuksessa ja reitistöissä todettiin olevan myös kohennettavaa. Viiden kilometrin reitti Kauhanevalla on toistaiseksi ainoa reitti alueella, ja koettiin, että kun se on nähty, on nähty kaikki. Suojelu- ja virkistyskäytön yhdistämisen haasteellisuus kuitenkin ymmärrettiin. Yksi vastaaja ehdotti laavullisia vaellusreittejä hiihtovaellukseen ja yöpymiskelpoista vaellusmökkiä, joka olisi kesäaikana auki vain tilauksesta. Salomaalle esitettiin keittokastota tai laavua, jossa yritykset voisivat tarjota palveluja asiakasryhmilleen. Leirialuetta toivottiin kehitettävän. Sinne voisi lisätä myös teltoja lintuharrastajille. Pitkospuut olivat huonossa kunnossa. Uimalaituri tulisi tehdä turvalliseksi ja viestiä yleisölle, että paikka on uimakelpoinen.

Opastusta voidaan aina parantaa. Infotauluissa saisi joidenkin mielestä olla enemmän tietoa, ja tarinat voisivat olla kerronnallisempia ja mielenkiintoisempia. Myös kieliversioita kaivattiin sekä yhteystietoja, joista voi kysyä lisätietoja alueesta. Kartat alueesta puuttuivat. Joku voisi vuokrata polkupyöriä kävijöille, ja alueelle sopisi myös geokätköjä, joista voisi tiedottaa yleisemminkin.

Kauhaneva–Pohjankangas olisi markkinoinnillisesti hyvä kytkeä muihin alueisiin. Yritykset toivoivat saavansa lisää näkyvyyttä aluemarkkinointiin myös tässä puistossa. Ehdotettiin esimerkiksi kuukauden yrityksen valintaa: yritykset saisivat vuoronperään tilapäisesti enemmän näkyvyyttä. Yritykset kokivat olevansa luontomatkailupalvelujen tuottajina keskeisessä roolissa myös Metsähallituksen hallinnoimilla alueilla.

Myös **Haapakeitaan soidensuojelualueella** koettiin tärkeänä saavutettavuuden ja tunnettavuuden parantaminen. Opastusta Siikaistentieltä Huidankeitaalle tulisi parantaa, kun tie on kunnostettu ja parkkipaikkakin on olemassa. Huidankeitaasta voisi olla Mustasaarenkeitaan lisäksi Luontoon.fi-sivustolla tietoa, ja alueesta pitäisi olla saatavilla kartta. Suoalueen tuotteistamista ja opaspalvelujen kehittämistä pidettiin keskeisinä alueen löydettävyyden kannalta. Joku oli toisaalta sitä mieltä, että alue voitaisiin pyhittää lintuharrastajille.

Alueen tunnettavuus on kytköksissä Pohjois-Satakunnan yleiseen matkailulliseen tunnettavuuteen. Tietoisuutta koko alueen olemassaolosta olisi parannettava, ja tietoa tulisi olla saatavissa mahdollisimman paljon niissä pisteissä, joista sitä hankitaan. Pesämäen moottoriurheilukeskus sijaitsee Honkajoen ja Huidankeitaan välissä, ja suoalue voisi toimia myös joidenkin Pesämäen asiakkaiden retkikohteena. Kaikki eivät välttämättä halua viettää aikaa pelkän moottoriurheilun parissa.

Hämeenkankaan harjoitus- ja monikäyttöalueella kaivattiin eniten parannusta opasteisiin ja karttojen ja esitteiden saatavuuteen. Asiakkaille tulostettavaa pdf-karttaa oli odotettu jo pidempään. Tätä raporttia kirjoitettaessa kartan sisältävät esitteet olivat jo käytettävissä sekä kesälle että talvelle erikseen ja suomen lisäksi englannin- ja ruotsinkielisinä. Lähtöpaikoilla ja isommissa risteyspaikoissa tulisi olla selkeät opasteet niin kesällä kuin talvellakin: mistä suunnasta mihinkin pääsee ja kartalle ”olet tässä” -info. Maastossa tulisi olla myös englanninkieliset opasteet. Retkeilyalueen alkupäähän on lisäksi toivottu selkeää porttia, joka toimisi ikään kuin siltana alueelle. Viitoitusten uusimista pidettiin hyvänä asiana, ja sitä esitettiin vielä jatkettavan, koska varsinkin kesäaikaan on vielä olemassa eksymisvaara. Maalimerkinnyt puissa riittäisivät.

Hämeenkankaan palvelurakenteisiin ja niiden määrään oltiin yleensä tyytyväisiä, ja ne tulisi jatkossa myös pitää kunnossa. Jonkin verran ilmeni epäselvyyttä, kenen hoidossa esimerkiksi eri laavut ovat ja kuka vastaa mistäkin rakenteista. Selkeää infoa vastuista kaivattiin. Polttopuuhouletuille taukopaikoille esitettiin valvonnan lisäämistä esimerkiksi riistakameroiden avulla. Poltto-

puut ovat pääsääntöisesti rankoina, jotka on itse sahattava ja halottava. Kaikki eivät pysty tekemään polttopuita omatoimisesti; sitä voitaisiin helpottaa valmiiden klapien avulla. Kaikilla huollon piirissä olevilla taukopaikoilla tulisi myös olla polttopuita. Harjulla rinteiden kuluneet polut, joita on käytetty sauvakävelyharjoituksiin, ehdotettiin päällystettävän portailta.

Keskustelua Hämeenkaan alueella herättivät myös myrskyn jäljiltä metsään jätetyt kaatuneet puut. Niitä ehdotettiin raivattavan pois ainakin näkyvämiltä paikoilta ja teiden varsilta. Osa lauduista on jouduttu ajamaan puita kiertämällä, eivätkä latukartat niiltä osin enää pitäneet paikkaansa. Lisäksi harjulla on käytöstä poistettuja maassa roikkuvia kaapeleita, jotka voisi kerätä pois. Yleinen siisteys nähtiin tärkeänä asiana ja todettiin, että alueen yleisilmeeseen vaikuttavat monet asiat. Varsinkin tapahtumien jälkeiseen siivoukseen tulisi haastateltujen mielestä panostaa nykyistä enemmän ja suunnitella jälkihoito etukäteen. Tapahtumien jäljiltä saattaa jäädä roskien lisäksi myös rakenteita maastoon. Jätteiden lajittelupistettä kaivattiin.

Tapahtumista kaivattiin parempaa tiedotusta alueen toimijoille. Matkailupalveluja tarjoavat voisivat ottaa ne paremmin huomioon omia retkiä tai muita palveluja järjestäessään. Voi käydä niin, että suunniteltu retki esimerkiksi Hämeenkaalle ei onnistu, koska reitit voivat olla jonkin tapahtuman vuoksi suljettuja. Tapahtumiin pitää hakea aina lupa, joten myös alueen muille toimijoille tiedottamiseen voisi rakentaa pysyvän käytännön. Tapahtumanjärjestäjien lisäksi muidenkin toimijoiden tekemisillä voi olla vaikutusta alueen matkailuyritysten toimintaan: esimerkiksi tieto alueella toteutettavista matalalentoharjoituksista on oleellinen ratsastusvaelluksia tarjoavalle, sillä hevosten pillastuminen voi olla hengenvaarallista ratsastajille.

Metsähallituksen roolia Hämeenkaan alueen markkinoinnissa voitaisiin vahvistaa, mikäli aluetta tuodaan esiin erityisesti luonto edellä; maastot ja reitithän ovat upeat. Käyntimäärien kasvu nähtiin hyvänä asiana myös Metsähallituksen kannalta. Toimijat itse voisivat esitellä myös lähellä olevia kansallispuistoja verkkosivuillaan tai jakamalla muuta materiaalia asiakkailleen. Kysymyksenä esitettiin, voisiko Jämi päästä kokonaisuutena Metsähallituksen Luontoon.fi-sivustolle.

Reittejä uusien harrastajaryhmien, lähinnä maastopyöräilijöiden, käyttöön esitettiin. Mönkijöille kaivattiin luvallisia reittejä, jotta niillä ei ajeta missä tahansa. Myös koirien harjoitteluun on tulosaratoja ja reittejä. Koirille toivottiin lisäksi aidattua aluetta, jossa ne saisivat olla vapaasti. Se lisäisi koiraperheiden lomailua Jämillä. Sekä uudet kävijäryhmät että nykyisin aluetta käyttävät tarvitsisivat uusia palveluja. Jotkut totesivat, että maastossa saa kulkea usein melko rauhassa ja sinne mahtuisi enemmänkin liikkujia. Opaspalveluja kaivattiin lisää, ja palveluille, jotka olisivat käytettävissä myös lyhyitä retkiä varten, on todettu olevan kysyntää. Heikommassa fyysisessä kunnossa olevat tai hyvin vähän luonnossa liikkuneet eivät uskalla lähteä yksin metsään, mutta voisivat käydä marjastamassa tai sienestämässä, jos olisi joku, joka veisi heidät sinne. Myös kattavampaa välinevuokrauspalvelua ehdotettiin sekä ohjausta välineiden käyttöön.

Yritysten tuottamia palveluja todettiin mahtuvan Hämeenkaan ympäristöön lisää: erityisesti olemassa olevien palvelujen tiedostamisessa sekä tiedon välityksessä asiakkaille nähtiin parantamisen varaa. Palveluja tulisi markkinoida ristiin, ja jos itseltä ei jotain löydy, myytäisiin rohkeasti naapurin palveluja. Monet lähiympäristössä ja vähän kauempanakin sijaitsevat yritykset tarjoaisivat mielellään vaihtoehtoja ja täydennystä keskusalueen palveluille, jotta asiakkaat saataisiin viihtymään pidempään. Ulkopuolelta voi löytyä erilaista osaamista ja tarjontaa, joka saattaa houkutella viipymään alueella kauemmin. Toinen ristiin markkinoinnin haaste on asiakkaan palveleminen ajoissa. Tieto palvelupyynnöstä voi viipyä matkalla liian kauan, ja sillä aikaa asiakas voi olla jo menetetty. Ratkaisuksi esitettiin yhden luokun periaatetta.

Metsähallituksen toivottiin panostavan Jämin luontokeskukseen ja toimivan yhteistyössä esimerkiksi luontoesittelyjen tuottamisessa. Toimijat osallistuisivat mielellään myös luontotietoutta käsittelevään koulutukseen. Alueella toimivien keskinäisessäkin yhteistyössä nähtiin paljon kehit-

tävää. Yhteismarkkinointihankkeelta odotetaan paljon, mutta myös muu yhteistyö mahdollistaisi uudenlaisen tarjonnan syntymisen. Kylpylän rakentaminen edellyttäisi yhteistyötä, laskettelurinteelle saisi Suomen suurimman Half Pipen ja Areenalla voisi pitää isojakin konsertteja. Alueella voitaisiin yhdessä toteuttaa suuria valtakunnallisia tilaisuuksia, sillä yhteenlaskettu kapasiteetti alkaa olla riittävä. Jotkin hankkeet, kuten kylpylä, edellyttävät kuitenkin isompia yhteistyökumppaneita. Puitteita on kehitetty paljon, nyt tarvittaisiin sisältöjä. Eräs haastateltava ideoi:

Pitäisi luoda insentiivimatkailua, klubi, johon yritykset osallistuisivat ja maksaisivat työntekijöilleen palkintomatkoja Jämille tai lähialueelle. Ruokkisi itse itseään, ei tarvitsisi mainostaa, kun yritykset puhuisivat sen puolesta. Pitää vain olla elämyksellistä palvelua, josta syntyy fiilis, joka halutaan kokea uudelleen. On saatava aikaan poikkeuksellinen tunnetila.

Muutamit haastateltavat olivat pohtineet Hämeenkaan luonnonsuojelualueita ja niiden mahdollista käyttöä Puolustusvoimien harjoitusmaastona. He esittivät, että ylin harju tai myös alue Ruskalaavulta Koivistonvadille tulisi kokonaan pyhittää virkistysalueeksi ja ainakin rajoittaa siellä moottoriliikennettä, ellei kieltää kokonaan. Hiihtohissin lähellä olevaa suppaa ehdotettiin myös rajattavan suojelualueeksi: sen voisi aidata ja varustaa opastustauluin.

Laskettelurinteellä todettiin kallistusten menevän väärään suuntaan, minkä vuoksi ne joudutaan tekemään tykkilumella. Ideana esitettiin, että jos alueelle rakennetaan pyörätie, voisi sen alta kaittavaa maata tuoda tasoitusmaaksi rinteeseen. Jämin moottoriurheilurataa toivottiin päästävän hyödyntämään, kun sen rakentamisesta on aiheutunut paljon kustannuksia: radalla voisi järjestää esimerkiksi jokamiesluokan autokilpailuja.

3.2.4 Yritysten tyytyväisyys Metsähallituksen palveluihin

Metsähallituksen eri palveluja käyttäneiden ja arvioineiden määrä vaihteli melko paljon (taulukko 16). Metsähallituksen tilaisuuksiin ja koulutuksiin oli osallistuttu vähän, eivätkä esimerkiksi Luontoon.fi-sivut olleet kaikille tuttuja. Sivuja käyttäneet olivat kuitenkin tyytyväisiä niihin, ja jotkut kertoivat välittävänsä kaikille asiakkailleenkin linkkejä sivustoille. Myös englanninkieliset sivut koettiin hyödyllisiksi.

Rakenteiden ja reittien turvallisuutta pidettiin hyvänä, ja Metsähallituksen henkilöstön yhteistyö yrittäjien kanssa oli koettu hyväksi. Haastattelussa kiiteltiin joitakin henkilöitä nimeltä ja myös ulkopuolisen huoltohenkilöstön toimintaan oli oltu tyytyväisiä. Yhteistyötä toivottiin lisää: ”*tulisi tunne, että toimitaan yhdessä*”. Ihan kaikilla ei ollut kokemusta yhteistyöstä.

Metsähallituksen opastusaineisto arvioitiin kaikkein heikoimmaksi palveluksi. Arvioon vaikutti erityisesti karttojen ja esitteiden puuttuminen. Matkailuyrittäjillä ei ole ollut tarjota asiakkailleen mitään maastossa hyödynnettävää materiaalia. Jotkut asiakkaat ovat ottaneet puhelimen kameralla kuvia seinällä olevista kartoista, mutta kuvat ovat olleet maastokäytössä varsin pieniä. Joku ehdotti ”*yrittäjille suunnattua ”sisäistä” esitettä, josta saisi helposti omaan opastukseen tietoa ja materiaalia. Tällainen esite oli tehty Lapissa, tutustuin siihen Ylläksellä Kellokkaassa*”.

Kansallispuistojen ja Hämeenkaan lähestymisopasteita puuttui joiltakin suunnilta tultaessa. Palvelurakenteet alueen sisääntuloväylillä saivatkin toiseksi huonoimmat arviot. Myös lähialueen tiestöt arvioitiin keskinkertaisiksi. Jyllintien ja Mielahdentien asfaltointia ehdottivat useat haastateltavat. Jämintielle esitettiin lisäksi kevyenliikenteenväylää. Kauhanevalle–Pohjankankaalle mentäessä oli jollakulla puhjennut autosta rengas, ja Lauhanvuorentieltä asiakkaat olivat antaneet runsaasti huonoa palautetta.

Metsähallituksen palvelujen laatua kommentoitiin runsaasti. Monet sellaisetkin, jotka eivät osanneet numeerisia arvioita antaa, saattoivat sanallisesti kertoa havainnoistaan ja kokemuksistaan. Kaikki kommentit on listattu liitteeseen 1.

Metsähallituksen toiminta sai tutkimusalueella yleisarvosanaksi 3,44 (vertailukelpoinen keskiarvo) asteikolla yhdestä viiteen, jossa 1 on erittäin huono ja 5 on erittäin hyvä. Tutkimusalueen palvelujen ja rakenteiden kokonaismäärään oltiin melko tyytyväisiä (taulukko 17). Vastanneista 63 % oli vähintään melko tyytyväisiä, ja kukaan ei ollut erittäin tyytymätön.

Taulukko 16. Metsähallituksen palvelujen käyttö ja laadun arviointi tutkimusalueella 2012–2013. Asteikko: 1 = erittäin huono, ... 5 = erittäin hyvä.

Palvelu	Käyttänyt ja arvioinut		Arviointi, %					Keskiarvo	Ei käyttänyt n
	n	%	erittäin huono	melko huono	keskinkertainen	melko hyvä	erittäin hyvä		
Palvelurakenteet alueen sisääntuloväylillä (pysäköintipaikat, lähestymisopasteet)	47	92	11	32	26	30	2	2,81	1
Palvelurakenteet maastossa (tulenteleopaikat, polut, ladut, laiturit, sillat, käymälät jne.)	49	96	0	8	29	49	14	3,69	1
Rakenteiden ja reittien turvallisuus	44	86	2	11	20	34	32	3,82	1
Maasto-opasteet (infotaulut, viitoitus)	50	98	4	16	22	50	8	3,42	0
Polttopuuhuolto	40	78	2	22	15	38	22	3,55	7
Jätehuolto (käymälät, jätepiest, yleinen siisteys)	44	86	0	9	25	50	16	3,73	3
Erytisryhmien palvelut (esim. liikuntaesteiset)	31	61	10	16	35	35	3	3,06	14
Metsähallituksen henkilöstön yhteistyö yrittäjien kanssa	35	69	6	9	17	40	29	3,77	10
Metsähallituksen opastusaineisto (esitteet ym.)	38	75	16	26	37	16	5	2,68	8
Metsähallituksen alueen www-sivujen hyödyllisyys	30	59	0	10	17	50	23	3,87	17
Lähialueen tiestö	45	88	2	31	31	31	4	3,04	0
Metsähallituksen järjestämä koulutukset / yhteistyötillaisuudet	19	37	5	16	26	47	5	3,32	27
Vastanneita yhteensä	51								
Aluekohtainen keskiarvo								3,40	
Vertailukelpoinen keskiarvo								3,44	

Taulukko 17. Toimijoiden tyytyväisyys tutkimusalueen palvelujen ja rakenteiden määrään kokonaisuudessaan. Asteikko: 1 = erittäin tyytymätön, ... 5 = erittäin tyytyväinen.

	Arvioinut		Arviointi, %					Keskiarvo
	n	%	erittäin tyytymätön	melko tyytymätön	ei kumpikaan	melko tyytyväinen	erittäin tyytyväinen	
Tyytyväisyys alueen palvelujen määrään kokonaisuudessaan	58	71	0	5	33	47	16	3,72

3.3 Toimintaympäristö ja yhteistyö

3.3.1 Toimintaympäristö

Haastateltavat pitivät oman yrityksensä toimintaympäristöä parhaimpana verrattuna laajempaan toimintakenttään (taulukko 18). Useimmat olivat kuitenkin sitä mieltä, että kehittämisen varaa on aina. Toimintaympäristö yhteistyössä Metsähallituksen kanssa sai melko hyvät arviot. Myös alueen yritysten keskuudessa toimiminen nähtiin usein myönteisenä. Heikoimmat arviot annettiin kuntien roolille yrittäjyyden toimintaedellytysten luomisessa.

Muutamit toimivat yrittäjäjärjestöissä tai kuntien luottamustehtävissä, ja he katsoivat toimintaympäristön mahdollisuuksia useammasta näkökulmasta. Esimerkiksi kuntien vähäiset resurssit tunnettiin hyvin. Monet totesivat kuitenkin, että eri tasoilla toimivien organisaatioiden hyödyntäminen on itsestä kiinni: jos on itse aktiivinen, toimii yhteistyökin hyvin ja omia asioita saa kyllä eteenpäin. Metsähallituksen toivottiin osallistuvan enemmän alueiden markkinointiin.

Taulukko 18 Haastateltujen mielipiteet toimintaympäristöstä vuosina 2012–2013. Asteikko: 1 = erittäin huono, ... 5 = erittäin hyvä.

Toimintaympäristö	Vastanneita		Arviointi, %					Keski-arvo	Keskihajonta
	n	%	erittäin huono	melko huono	keskin-kertainen	melko hyvä	erittäin hyvä		
Yrittäjyyden toimintaedellytysten suhteen maakunnassa	47	90	9	11	32	43	6	3,28	1,04
Yrittäjyyden toimintaedellytysten suhteen alueen kunnissa	49	94	10	18	33	29	10	3,10	1,14
Alueen yrittäjien keskuudessa	50	96	2	14	26	40	18	3,58	1,01
Yhteistyössä Metsähallituksen kanssa	43	83	5	5	33	33	26	3,70	1,06
Omassa yrityksessä	44	85			20	39	41	4,20	0,76
Vastanneita yhteensä	52								

3.3.2 Yritysten välinen yhteistyö

Markkinointiyhteistyö on kaikkein tutuin yhteistyömuoto tutkimusalueen toimijoille (taulukko 19). Markkinointiin liittyvää yhteistyötä tehdään muiden yritysten ja kuntien sekä myös yhdistysten kanssa esimerkiksi tapahtumissa. Hämeenkaan alueella on useampia markkinointi- ja myyntiyhteenliittymiä: Jämikeskus ja Jämi Myynti, jotka välittävät alueen majoitus, ravitsemis- ja ohjelmapalveluja, sekä mökkiomistajien yhteenliittymä Jämin Loma-Asunnot. Kunnat tuovat aluemarkkinoinnissa esiin omien alueidensa yrityksiä, alueelliset matkailumarkkinointiorganisaatiot markkinoivat ja myyvät yrityksiä maksua vastaan. Jämille on perustettu Jämin yhteismarkkinointihanke, jonka tavoitteena on jossain vaiheessa saada aikaan yhteinen myyntiyhtiö ja johon pääsevät mukaan muutkin kuin Jämillä toimivat yritykset sovittua maksua vastaan. Hanketta koordinoi Pohjois-Satakunnan Kehittämiskeskus Oy. Yhteismarkkinointiprojektilta odotetaan paljon.

Monet majoitus- ja ohjelmapalveluyritykset tekivät yhteistyötä ravitsemispalveluja tarjoavien yritysten kanssa. Pitopalvelu voi tuoda ateriat laavulle tai mökkeihin, tai retkeen sisältyy ruokailu ravintolassa. Majoituspalveluyhteistyötä tekivät myös toiset majoitusyrittäjät: kun itsellä on täyttä, soitetaan kollegalle. Eräs toimija piti periaatteenaan sitä, ettei asiakasta pompotella puhelinnume-

rosta toiseen, vaan hänet palvellaan loppuun saakka, vaikei itselle sillä kertaa kauppaa syntysikään.

Tapahtumat vaativat usein paljon väkeä ja palveluntarjoajia: majoitusta, ruokaa, ohjelmaa erikaisille ym. Tapahtumissa nähtiin kehitettävääkin juuri yhteistyön kautta: erilaisia asiakasryhmiä pystyttäisiin palvelemaan nykyistä laaja-alaisemmin, jos toimijapohja olisi kattavampi. Esimerkiksi monista urheilutapahtumista saataisiin aidosti perhetapahtumia, mikäli pienille matkailijoille olisi enemmän tekemistä ja näkemistä, ponijaluja ja leikkipaikkoja, ja isommille vieraille palveluja ja erilaista ostettavaa. Jämi on tunnettu monenlaisista isoistakin tapahtumista ja kilpailuista, mutta myös muualla tutkimusalueella järjestetään urheilu- ja muita tapahtumia.

Yritysten välisen yhteistyön toimivuudessa on jonkin verran alueellisia vaihteluja. Toisinaan yritysten kesken on syntynyt luontevaa käytännötason yhteistyötä, ja ”kuuma linja” toimii aina, kun toista tarvitaan. Joiltakin osin koetaan keskinäisen kateuden häiritsevän yhteistyötä, tai yhteistyö on vasta rakenteilla. Yleisesti näyttää siltä, että verkostoitumisessa ollaan ottamassa uutta askelta ja siltä vaaditaan myös tuloksia. Esimerkiksi hankkeisiin liittyvältä yhteistyöltä edellytetään kustannustehokkuutta ja niihin lähdetään mukaan tarkan harkinnan jälkeen, jos lähdetään. Tuotekehityksen osalta on testiryhmien kestitsemisen aika ohi, nyt pitäisi tulla jo maksavia asiakkaita.

Taulukko 19. Haastateltujen yhteistyöalat muiden toimijoiden kanssa.

Yhteistyöala	Kpl	%
Markkinointi	49	65
Ruokailupalvelut	36	48
Myynti	35	47
Ohjelmapalvelut	35	47
Majoituspalvelut	33	44
Tapahtumat	23	31
Tuotteet	21	28
Kuljetuspalvelut	18	24
Tuotekehitys	15	20
Kalusto	11	15
Muu	9	12
Ei yhteistyötä	7	9
Vastanneita yhteensä	75	

Taulukossa 19 mainittuja muita yhteistyömuotoja olivat:

- En ole vielä tehnyt yhteistyötä, mutta teen, kun tulee asiakasryhmä ko. alueelle
- Jämällä on tieto, että meillä on mökkejä
- Konsulttiyhteistyötä
- Markkinoissa, tapahtumissa, hiihdon maakuntaviesti
- Saunatilat yhdeltä yritykseltä, on käyttänyt myös muita
- Siivous- ja huoltopalveluissa käytetään muita
- Tilojen käyttö, vuokrataan muilta
- Tullaan lipunmyyntiin Fly in -tapahtumaan. Nouski käyttää Jämin Jänteen rakenteita. Janne rakensi stadionin, toinen käytti
- Vammaisjärjestöt, Martat.

3.4 Kestävä luontomatkailu

Metsähallituksen kestävän luontomatkailun periaatteet tunnetaan sekä hyvin että huonosti: vain noin puolet vastanneista tuntee periaatteet hyvin (kuva 7). Metsähallituksen yhteistyösopimusyrittäjille periaatteet ovat luonnollisesti tuttuja. Kestävän luontomatkailun periaatteisiin suhtauduttiin hyvin myönteisesti. Moni toteutti niitä ilman, että asiaa on tiedostettu. Joillekin toimijoille periaatteet eivät tuntuneet omilta, sillä esimerkiksi motorisoidut palvelut eivät ole kestävän luontomatkailun periaatteiden mukaisia.

Lauhanvuoren, Kauhannevan–Pohjankankaan ja Haapakeitaan kävijämääriä pidettiin niin pieninä, että kestävän luontomatkailun toteutumisen edellytykset koettiin niillä alueilla erityisen hyväksi. Myös Hämeenkanalla todettiin, että toimijat itse noudattavat periaatteita yleensä erittäin hyvin. Moottorivetoiset palvelut pysyvät omilla reiteillään, ja roskatonta retkeilyä pidetään itsestäänselvyytenä. Toisaalta tunnistettiin, että matkailu kokonaisuutena ei ole kovin kestävä, kun on liikuttava paikasta toiseen autolla. Lauhanvuorella työn alla olevien ympyräreittien nähtiin hiukan vähentävän autoilun tarvetta.

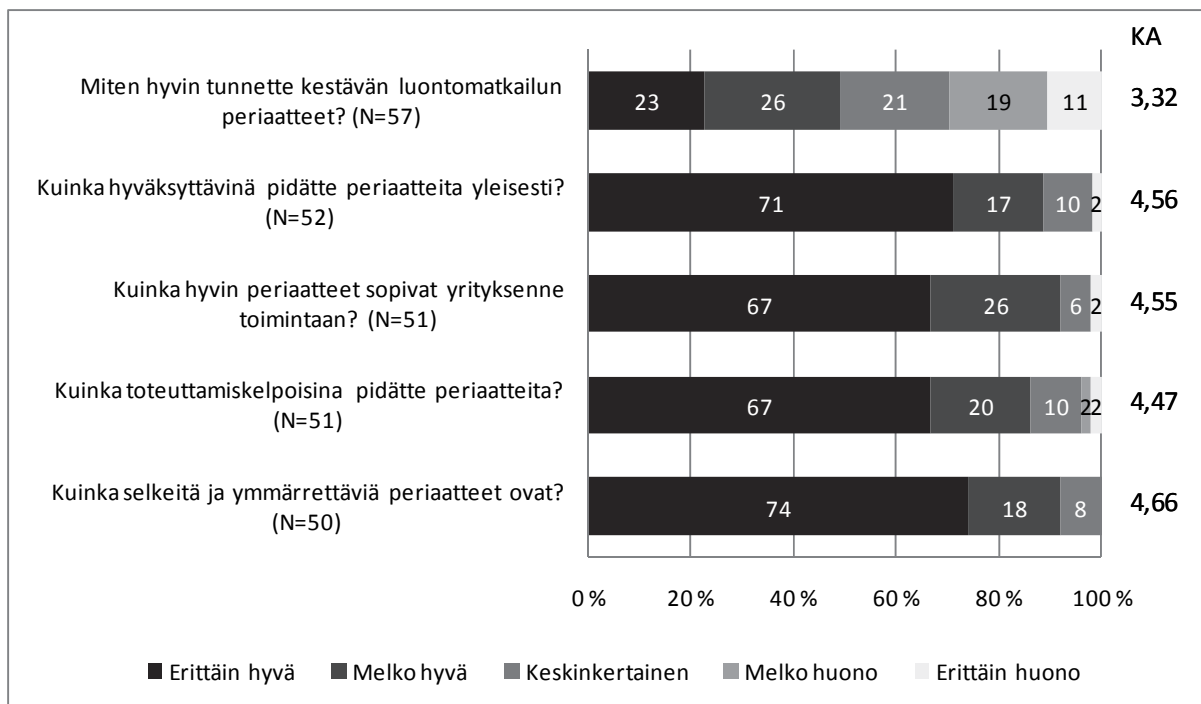
Aina on myös parantamisen varaa. Kaikkien tulisi vastaajien mielestä sitoutua siihen, että periaatteita pidetään tärkeimpänä asiana. Esimerkiksi jätteiden lajittelua ja kierrätystä voitaisiin vielä tehostaa. Eri maakunnissa on myös hieman erilaiset lajitteluohjeistukset, mikä lisää ohjauksen tarvetta. Lähiruoan kysyntää nähtiin voitavan lisätä nykyisestä.

Vaikka toimijat itse noudattaisivatkin periaatteita, todettiin, ettei yksittäisille matkailijoille voi mitään. Kelkoilla ja mönkijöillä saatetaan ajaa missä sattuu ja roskia heitetään maastoon ohjeistuksesta huolimatta. Paikkoja myös tärvellään, kun tullaan isommalla porukalla ja kun alkoholilla on osuutta asiaan. Joku totesi, että ihmiset ovat mukavuudenhaluisia eivätkä oikein osaa päättää, mihin raja tulisi vetää. Eräs yrittäjä kiteytti ajatuksensa ympäristötietoisuuden jakamisesta näin:

Meidän vahvuutena on ympäristötietoisuuden lisääminen myös asiakkaiden keskuudessa. Opaskoulutuksessa opetettiin aiemmin selkeästi, ettei saa omia mielipiteitä tuoda, mutta nykyihminen on kadottanut otteen luontoon, ei osaa siellä liikkua. Luonto-opas saa ja tehtävä on sanoa, miten toimitaan, antaa mallit ja esimerkit. Mitä nuorempi porukka, sitä selkeämmin tuodaan asiat esiin, on tullut rohkeuttakin sanoa, miten toimitaan. Ollaan luonnon tulkkeja, ja pitää ohjata ihmisiä toimimaan. Pitää tehdä mukavasti ja kivasti, mutta toivottavasti se vaikuttaa ihmisiin myönteisesti. Kerrotaan tarinoita luonnonsuojelusta ja sen laiminlyömisestä. Eivät kaikki luonnonsuojelijatkaan osaa luonnossa liikkua, kehäkolmosen sisäpuolella. Harvinaisten kasvien ja eläinten salassapito olisi monesti hyvä. Normijutuissa, vanamoissa ja riidenliekoissa riittää tarinaa normaali-ihmisille.

Tapahtumien jälkeisessä jälkien korjaamisessa nähtiin kehitettävää. Usein tapahtumat vaativat paljon työtä etukäteen, ja voimat loppuvat, kun tapahtuma on ohi. Jälkihoito edellyttäisi suunnittelua etukäteen, jotta asiat pystytään viemään loppuun saakka. Kuntien ehdotettiin ottavan osaltaan suurempaa vastuuta tapahtumien jälkipyykistä.

Metsähallituksen ja Puolustusvoimien roolit Hämeenkanalla herättivät jonkin verran keskustelua. Esimerkiksi metsätalouden osalta toivottiin muistettavan jatkossakin virkistyskäytön tarpeet.

Kuva 7. Metsähallituksen suojelualueiden kestävän luontomatkailun periaatteiden arviointi. Asteikko: 1 = erittäin huono, ... 5 = erittäin hyvä.

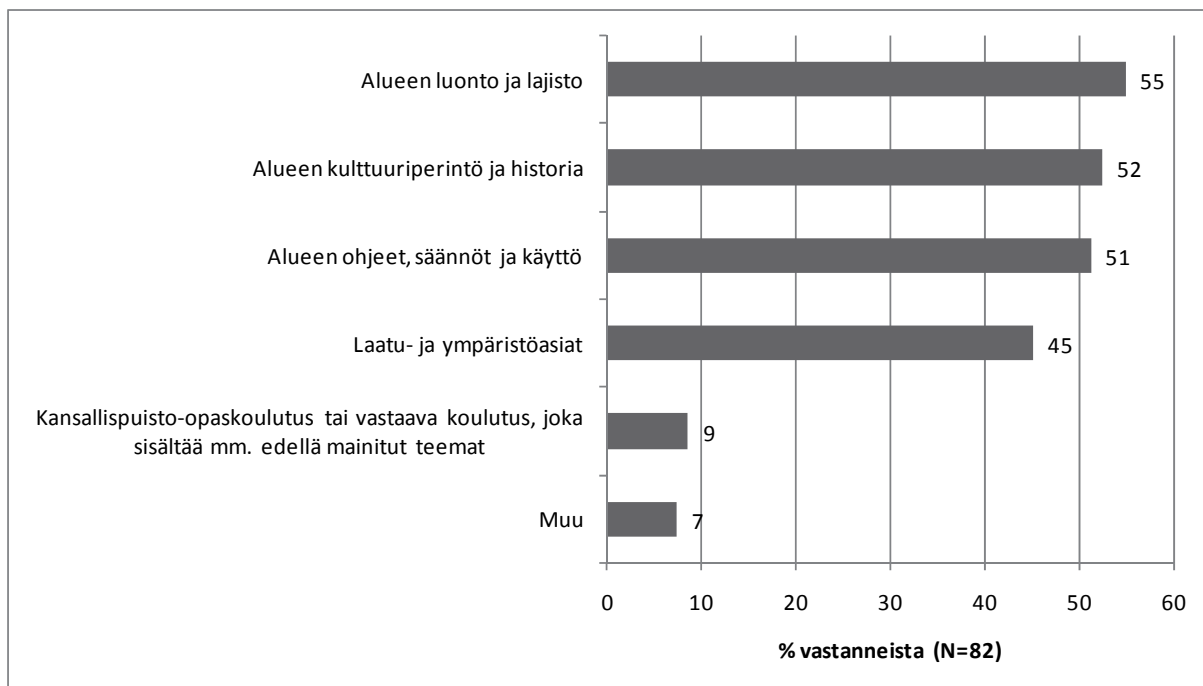
3.5 Luontoon ja alueiden käyttöön liittyvät koulutus- ja tietotarpeet

3.5.1 Koulutustoiveet

Metsähallituksen järjestämät koulutukset kiinnostivat haastateltuja yleensä laajasti (kuva 8). Joillakin osallistuminen koulutuksiin on aikakysymys, mutta he halusivat kuitenkin päästä postituslistalle, jos mahdollisuuksia osallistumiseen olisi sitten, kun koulutustilaisuuksia järjestetään. Lyhyet muutaman tunnin mittaiset tietoiskut katsottiin sopivimmaksi koulutusmuodoksi. Muutamat vastaajat olivat kiinnostuneita myös pidemmästä koulutuksesta, joka sisältäisi kaikki teemat.

Alueen luonto ja lajisto oli kiinnostavin tietosisältö. Lähes yhtä moni osallistuisi myös alueen kulttuuriperintöä ja historiaa sekä alueen ohjeita, sääntöjä ja käyttöä koskeviin tietoiskuihin. Muut sisällöt, joita haastatellut mainitsivat, olivat

- Alueen asiat ja erikoisuudet pintaa syvemältä markkinoinnissa hyödynnettäväksi
- Esim. geologiaan liittyvät. On mielenkiintoista sisältöä, jota pystyisi hyödyntämään
- Luvalliset ja helpohkot reitit, jos poistuu valmiilta poluilta (Lauhanvuori, Kauhaneva)
- Oma opasjärjestelmä
- Tietoa luonnon vaikuttavuudesta ihmisen ruumiilliseen, mielen ja hengelliseen hyvinvointiin
- Yhteistyösidosiin liittyvät koulutukset, joita yrityksiltä edellytetään.

Kuva 8. Millaisesta Metsähallituksen järjestämästä koulutuksesta ollaan kiinnostuneita seuraavan viiden vuoden aikana?

3.5.2 Millaista tietoa ja missä muodossa kaivataan omaa markkinointia varten?

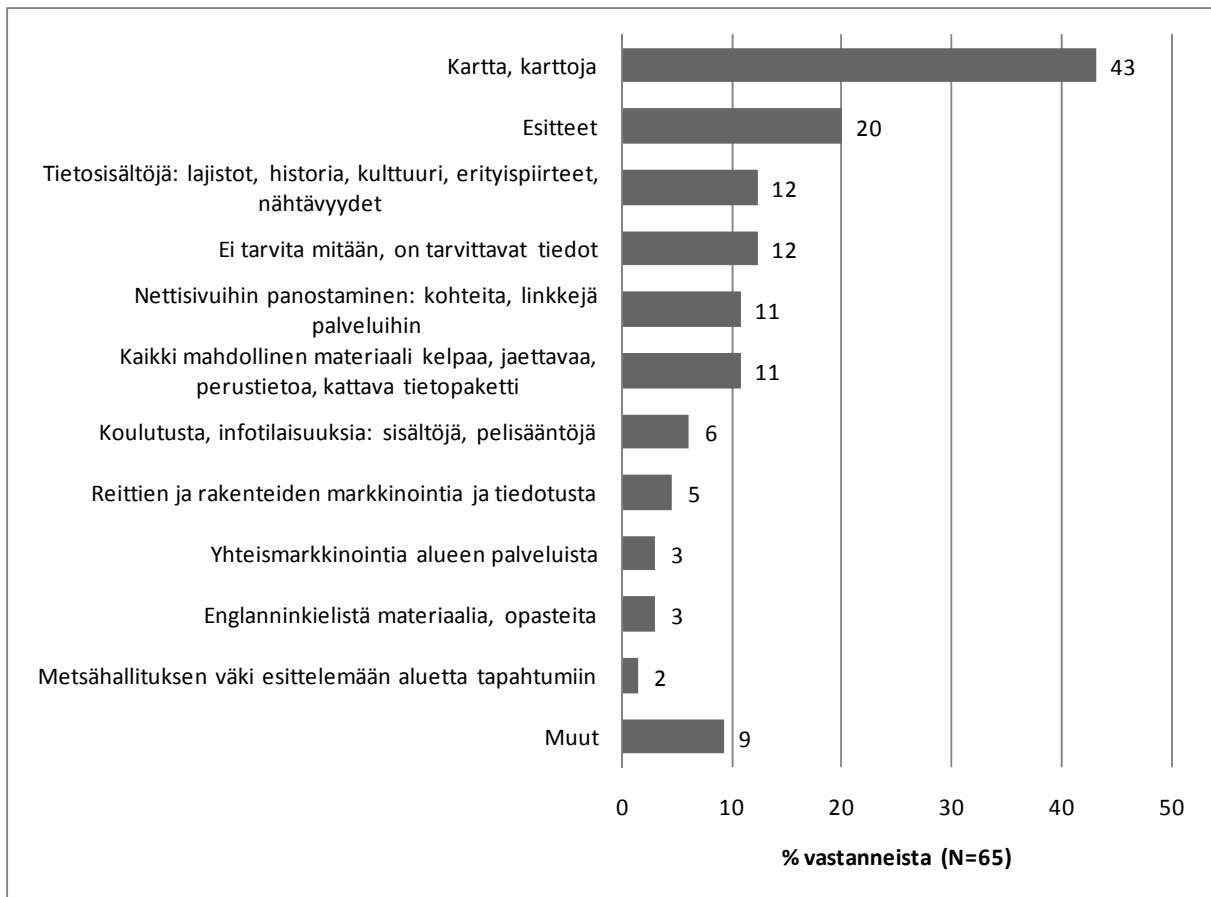
Metsähallituksen hallinnoimilta alueilta kaivattiin ennen kaikkea ajan tasalla olevia karttoja (kuva 9). Erityisesti Hämeenkanalla asiakkaille tulostettavaa karttaa on odotettu, kun alueesta ei ole ollut olemassa esitettä ja kun reittejä ja metsäteitä risteilee alueella paljon. Eksymisen vaara on ollut ilmeinen. Lauhanvuoresta on aikanaan tehty esite, mutta suomenkielinen painos on jo loppunut. Alueella tehty latukartta on jo vanha, eikä sitä ole ollut enää asiakkaille jaettavaksi asti. Kartta voisi hyvin olla tulostettava, jotta sen voisi lähettää asiakkaille joko linkkinä tai tulosteena ja sitä voisi tulostaa myös esimerkiksi mökkeihin valmiiksi. Myös muiden alueiden karttoja voisi olla matkailu yrityksissä jaossa.

Toiseksi eniten olisi käyttöä alueiden esitteille. Lähellä olevien kansallispuistojen ja muiden suojelualueiden esitteitä laitettaisiin mielellään matkailijoiden nähtäville ja hyödynnettäviksi. Esitteitä toivottiin aluekohtaisina ja karttoja ja muuta infoa alueista sisältävinä. Niitä toivottiin jaettavan matkailutoimijoille automaattisesti. Joku ehdotti Lauhanvuoresta ja Huidankeitaasta yhteistä esitettä.

Tietoa, josta saisi sisältöä omien asiakkaiden kanssa toimimiseen, toivottiin sekä kirjallisena että koulutustilaisuuksissa tarjoiltuna. Kiinnostavimmat aiheet olivat alueen kasvillisuus, luonto ja lajisto yleensä sekä historia ja alueen erityispiirteet.

Verkkosivuja pidettiin tärkeinä, ja niihin ehdotettiin panostettavan monella tavalla: niiden pitäisi olla hyvin ajan tasalla, niissä voisi olla enemmän tietoa ja niissä voisi esitellä alueiden palveluja laajemmin. Ne voisivat sisältää enemmän linkkejä muiden toimijoiden sivuille. Haapakeidasta voitaisiin myös esitellä Luontoon.fi-sivustolla.

Muissa yksittäisissä kommentteissa kommentoitiin mm. tuotetun tiedon ajantasaisuutta, tapahtumista tiedottamista ja ehdotettiin valmista sähköpostikirjepohjaa, jota yhteistyöyrittäjät voisivat käyttää.

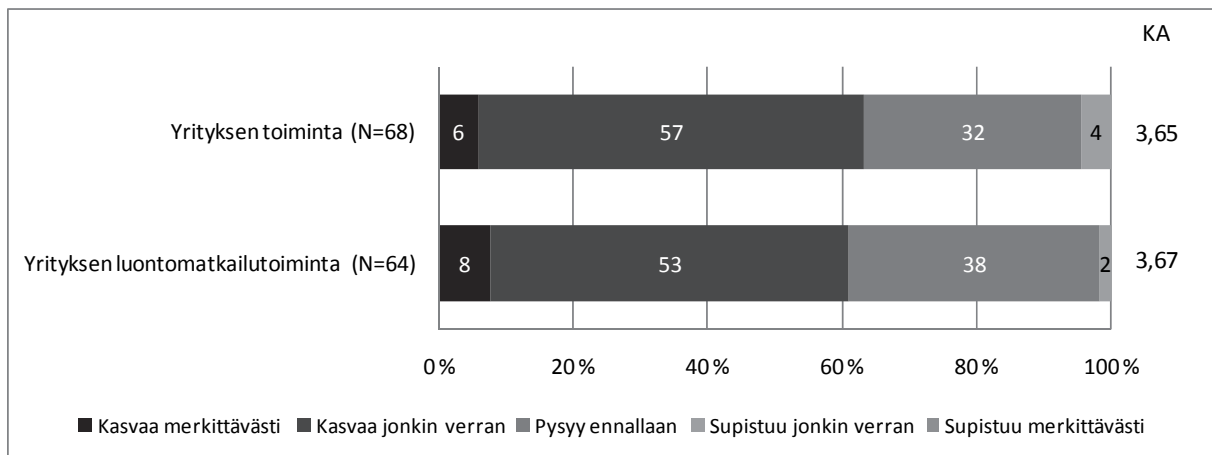

Kuva 9. Mitä tietoa kaivataan omaan markkinointiin?

3.6 Tulevaisuus

Reilu 60 % haastatelluista arvioi yrityksensä toiminnan kasvavan seuraavien viiden vuoden sisällä (kuva 10). Mukana oli joitakin yrityksiä, joissa eläköityminen alkaa olla ajankohtaista ja toimintaa ollaan pikku hiljaa lopettelemassa. Kun palvelut samaistetaan niitä tarjoavaan henkilöön, niiden siirtäminen ulkopuoliselle on haastavaa. Siksi toiminta usein lopetetaan, kun jäädään eläkkeelle, ellei omasta perheestä löydy jatkajaa.

Luontomatkailutoimintaa suunnitellaan lisättävän useimmissa yrityksissä. Alueella tehdään luontomatkailuun liittyviä kehittämistoimia myös yksityisten toimesta, ja Metsähallituksen luontomatkailusuunnitelmahanke nähtiin myönteisenä kannustimena palvelujen suunnittelussa.

Kuva 10. Muutokset toiminnan laajuudessa. Asteikko: 1 = supistuu merkittävästi, ... 5 = kasvaa merkittävästi.

Metsähallituksen hallinnoimilla alueilla nähtiin olevan tulevaisuudessa hyvin vaihtelevasti merkitystä riippuen siitä, missä yritykset sijaitsevat (taulukko 20). Yritykset, joiden asiakaskuntaan kuuluu luontomatkailijoita, kokivat usein lähellä olevat Metsähallituksen alueet jatkon kannalta merkittävinä. Tuloksesta näkyy, että Hämeenkaan ympäristöstä on ollut enemmän vastaajia ja että he näkivät harjoitus- ja monikäyttöalueella olevan tulevaisuudessa liiketoiminnalleen paljon merkitystä. Hämeenkaan toimivista yrityksistä harvat kuitenkin arvioivat hyödyntävänsä muita alueita toiminnassaan. Vastaavasti muilla alueilla toimivat eivät osanneet nähdä Hämeenkan gangasta kovin merkityksellisenä omissa liiketoiminnassaan.

Taulukko 20. Tutkimusalueen merkitys toimijoille tulevaisuudessa. Asteikko: 1 = ei lainkaan, ... 5 = erittäin paljon.

	Vastanneita		Arviointi, %					Keski-arvo	Keskihajonta
			ei lainkaan	melko vähän	keskinkertaisesti	melko paljon	erittäin paljon		
	n	%							
Kauhanevan–Pohjankankaan kansallispuisto	61	74	53	21	12	8	7	1,95	1,26
Lauhanvuoren kansallispuisto	63	77	48	14	19	8	11	2,21	1,41
Haapakeitaan suojelualue (Huidan- ja Mustasaarenkeitaat)	62	76	60	27	8	2	3	1,61	0,95
Hämeenkaan harjoitus- ja monikäyttöalue	62	76	21	18	7	16	39	3,34	1,63

3.7 Luontomatkailuun liittyvät tavoitteet ja suunnitelmat

3.7.1 Tutkimusalueen ja luontomatkailun hyödyntämiseen liittyvät tavoitteet

Luontomatkailu on teemana hyvin ajankohtainen tutkimusalueella. Suurimmalla osalla haastatelluista oli jonkinlaisia tavoitteita luontomatkailun tai alueen hyödyntämiseen liittyen (taulukko 21). Usein tavoitteet koskivat palvelutarjonnan lisäämistä esimerkiksi opastettujen retkien, uusien reitien tai kokonaan uudenlaisten luontomatkailutuotteiden muodossa. Moni oli suunnitellut kehittävänsä markkinointia nostamalla luontomatkailua paremmin esiin, kohdistamalla sitä tietyille kohderyhmille, esim. ulkomaalaisille tai tietyn ikäisille, tai jakamalla enemmän luontotietoutta asiakkailleen. Jonkin verran oli suunnitelmissa rakentaa uusia mökkejä tai retkeilyvarustusta omille maille. Uusien mökkien rakentamistavoitteissa oltiin toisaalta varovaisia: suunnitelmia toteutetaan, mikäli taloustilanne alkaa näyttää valoisammalta.

Osa haastatelluista tavoitteli yleisesti luontomatkailun tai alueen hyödyntämistä nykyistä enemmän. Muutamat suunnittelivat yhteistyön aloittamista tai lisäämistä luontomatkailupalvelujen tuottamisessa. Jotkut odottavat, että kehittämismahdollisuudet paranisivat joko Metsähallituksen toimien tuloksena tai yleisten yrittäjyysedellytysten tai alueen kohenemisen myötä. Viidesosalla ei ollut erityisempiä tavoitteita luontomatkailun hyödyntämiseen liittyen tai he eivät vielä osanneet määrittellä niitä. Yrityksessä saatettiin odottaa jonkin ratkaisun syntymistä ennen suunnitelmien laadintaa.

Taulukko 21. Tutkimusalueen ja luontomatkailun hyödyntämiseen liittyvät tavoitteet

Tavoitteet	Kpl	%
Luontomatkailupalvelujen tuottaminen: retket, reitit, paketit, uudet innovaatiot	11	17
Ei tavoitteita	11	17
Markkinoinnin kehittäminen, kohderyhmät, paikallisuus, luontomatkailua ja -tietoutta	7	11
Majoitustilojen ja/tai retkeilyrakenteiden rakentaminen	6	10
Luontomatkailun lisääminen ja hyödyntäminen, alueen käytön lisääminen	6	10
Yhteistyö palvelujen tuottamisessa, yhteistyön lisääminen	5	8
Odotetaan asioiden kehittymistä	3	5
Tuotetaan palveluja kysynnän mukaan	2	3
Uusien harrastajien ja toimijoiden hankkiminen	2	3
Olemassa olevien tilojen korjaaminen ja kehittäminen	2	3
Toiminnan siirtäminen jatkajalle	2	3
Luontomatkailijoiden yöpymisten lisääminen/käyttöasteen nostaminen	2	3
Ei tiedä vielä	2	3
Muut yksittäiset tavoitteet	5	8
Vastanneita yhteensä	63	

3.7.2 Luontomatkailun tuotteistaminen

Haastatelluilla oli usein valmiita luontomatkailuun liittyviä tuotekehitysideoita, joita he aikoivat itse toteuttaa (taulukko 22). Kaikki eivät nimenneet niitä, mutta kertoivat sellaisia olevan. Monilla oli tullut vastaan tarpeita, joita joku muu voisi tyydyttää kehittämällä luontomatkailuun tai yleensä matkailuun liittyvää tarjontaa: pitäisi keksiä luontomatkailijoiden viipymään vaikuttavia tuotteita, yrityksille voisi kehittää henkilöstön palkitsemiseen liittyvän brändätyn palvelukokonaisuuden, vieraille voisi jakaa luontoon liittyviä matkamuuistoja, opastus lisäisi kävijämääriä jne.

Joillakin tuotekehitys oli kaverista kiinni. Tarvittaisiin kumppani, jonka kanssa ideoidaan ja tuotetaan palveluja. Toisille luontomatkailun kehittäminen oli arkipäivää: sitä tehtiin jatkuvasti ja sitä on myös pakko tehdä, jotta asiakkaiden kiinnostus säilyy.

Taulukko 22. Kiinnostus uusien luontomatkailutuotteiden kehittämiseen tutkimusalueella.

Kiinnostus luontomatkailun tuotteistamiseen	Kpl	%
Ideota omiksi luontomatkailutuotteiksi	16	37
Tarvepohjalta esitettyjä ideoita muiden tuotteistettaviksi	7	16
On kiinnostusta kehittää luontomatkailutuotteita yhdessä muiden kanssa	5	12
Kehitetään koko ajan/on pakko kehittää 1–2 tuotetta vuodessa	4	9
On kiinnostusta/motivaatiota kehittää luontomatkailutuotteita	4	9
Aiotaan jatkossa kehittää/laajentaa luontomatkailupalveluja	3	7
On kiinnostusta kehittää luontomatkailutuotteita, muttei tiedä, miten tai mitä muuta voisi olla	2	5
Luontomatkailun kehittäminen on paitsiossa tällä hetkellä	1	2
Ei kiinnostusta tuotteistaa alueella	1	2
Muut	2	5
Vastanneita yhteensä	45	

3.7.3 Tutkimusalueen käyttöön ja yhteistyöhön liittyvät kehittämissuunnitelmat

Monet ajattelivat alueen hyödyntämisen ja luontomatkailun kehittämisen nojaavan yhteistyöhön ja aiempaa syvällisempään verkostoitumiseen (taulukko 23). Kumppaneiden kanssa kehitettäisiin uusia tuotteita ja markkinoitaisiin palveluja yhdessä. Myös alihankintasuhteisiin tarvittaisiin syvällisyyttä, jotta palveluista muodostuisi kokonaisuus. Yhteistyö ja tiedonkulun paraneminen nähtiin edellytyksenä sille, että alueen mahdollisuuksia osattaisiin hyödyntää.

Konkreettiset ideat alueiden kehittämiseen liittyivät esimerkiksi päiväreittein lisäämiseen, Jämin säilyttämiseen ja kehittämiseen perhekohteena, karavaanialueen perustamiseen Jämille ja Honkajoen ja Huidankeitaan välissä sijaitsevan Pesämäen monipuolistamiseen. Eri aktiviteettien harrastajille suunnatuista reiteistä, niiden perustamisesta ja olemassa olevien hyödyntämisestä olivat useat kiinnostuneita. Puhuttiin latujen merkitsemisestä, uusien polkujen ja opaspalvelujen kehittämisestä, vaellusreiteistä, vaihtelevista polkupyöräreiteistä ja jatkossa käytettävissä olevan ympyräreitin markkinoimisesta asiakkaille.

Keskusteluissa pohdittiin yhtenäisen luontomatkailualueen muodostamiseen liittyviä haasteita. Jotkut esittivät ideoita alueelta toiselle siirtymiseksi. Siitäkin voisi tehdä ohjelmanumeron: lentää Jämsältä Nummijärvelle Kauhanevan–Pohjankankaan kansallispuiston pohjoispuolelle ja tulla Islanninhevosilla takaisin. Vaihtoehtoisesti talvella voisi käyttää moottorikelkkaa, kesällä polkupyörää.

Taulukko 23. Muut tutkimusalueen käyttöön ja yhteistyöhön liittyvät kehittämissuunnitelmat.

Muut suunnitelmat	Kpl	%
Yhteistyötä/verkostoja/vuoropuhelua eri toimijoiden kanssa	14	31
Konkreettiset ideat alueiden kehittämiseksi	9	20
Erilaisten reittien kehittäminen ja hyödyntäminen	6	13
Ei suunnitelmia tai ei julkista tietoa	5	11
Yrityksen oma tilanne	3	7
Siirtymiin alueella uusia ideoita	2	4
Pyritään hyvin monipuoliseen tarjontaan	1	2
Markkinointihankkeeseen osallistuminen ja näkyvyyden lisääminen	1	2
Käytetään aluetta monella tavoin hyväksi ja on hyvin tuoteistetut paketit	1	2
Tilaisuuksissa käyminen pitää ajan tasalla mahdollisuuksista	1	2
Resurssien kehittyminen maastossa	1	2
Alueiden käyttömaksusta ryhmäkohtainen	1	2
Metsähallituksen kehittämissuunnitelmat kiinnostavat	1	2
Vastanneita yhteensä	45	

3.7.4 Yhteinen nimi luontomatkailualueelle

Lauhanvuoren ja Kauhanevan–Pohjankankaan kansallispuistot, Haapakeitaan soidensuojelualue ja Hämeenkanan harjoitus- ja monikäyttöalue muodostaisivat mielenkiintoisen luontomatkailualueen, jos sitä markkinoitaisiin kokonaisuutena. Alueella ei vielä ole yhteistä nimeä, josta se tunnettaisiin. Haastateltavia pyydettiin ideoimaan alueelle nimi, joka kuvastaisi sen kiinnostavuutta ja vetovoimaa ja sisältäisi aluetta yhdistävän teeman.

Nimeämistehtävä osoittautui vaikeaksi, mutta ehdotuksia saatiin jonkin verran. Muutamat keksivät, että aluetta yhdistää ainakin Kyrönkankaan keskiaikainen tie, ja Kyrönkangas voisi nimessä esiintyä: esimerkiksi ”Kyrönkankaan luontoalue”. Keidassuot ja kangasmaastot kirvoittivat muutamia vastaajia, ja he ehdottivat keidas- ja kangas-sanojen ympärille muodostuvia nimiä: esimerkiksi ”Kaiken kansan keitaat ja kankaat”, ”Metsäkankaan luontoreitit” tai ”Satakuntalaiset karun kauniit kankaat ja suot”.

Lauhanvuorta on kutsuttu Länsi-Suomen Lapiksi, ja sitä ehdotettiin myös koko alueen nimeksi. Myös Pikku-Lappi mainittiin. Joku ehdotti, että alueiden nimistä otettaisiin tavuja ja yhdistettäisiin ne uudeksi sanaksi. Sen jälkeen tarvittaisiin uuden nimen brändäystä. Yksi vastaaja kannatti englanninkielistä nimeä, jonka perusta muodostuisi sanoista ”four” ja ”national park”. Jonkun mielestä alue tunnettaisiin parhaiten ”Jämin luontokeskuksena”, toisen mielestä Lauha tai Lauhanvuori tulisi ilmetä nimestä jollain tavalla. Joku peräänkuulutti yllätyksellisyyttä: alue itsessään on yllättävä, eikä karttaa katsoessa osaa odottaa, miltä perillä näyttää. Muita ehdotuksia olivat:

- AitoLuonto
- Honkapuron kansallispuisto
- Pohjankauha
- Sata-Pirkan Luonto- ja Elämysalue
- Seitsemisen säteellä -luontomatkailukohteet
- Villi Länsi.

3.8 Toiveita ja terveisiä Metsähallitukselle

Haastateltavat esittivät monenlaisia terveisiä Metsähallitukselle, jotta luontomatkailuun liittyviä mahdollisuuksia pystyttäisiin paremmin hyödyntämään (taulukko 24). Usein toiveet koskivat karttojen saatavuutta sekä opasteiden ja viitoitusten ajantasaisuutta ja kattavuutta. Opasteiden tulisi olla yhdenmukaiset, säänkestävät ja riittävät. Myös reittien lähtöpaikat pitäisi merkitä kunnolla. Joissakin kohteissa yritysten omia rakenteita on käytetty kuten yleisiä, ja sellaisten kohteiden merkitseminen koettiin jossain määrin haasteeksi. Tylyjä yksityisalue/pääsy kielletty -merkintöjä ei haluttaisi käyttää.

Yhteistyö Metsähallituksen kanssa on monelle ollut aiemmin vieras asia. Mielenkiintoa yhteistyöhön kuitenkin on, ja esimerkiksi yhteistyösopimuksen halusivat solmia varsin monet yrittäjät (kuva 11). Metsähallitus koettiin ylipäätään mieluisaksi kumppaniksi. Avoimen yhteistyön lisäämistä yritysten kanssa pidettiin toisaalta myös luontomatkailun kehittämisen edellytyksenä. Metsähallitus voisi toimia esimerkiksi koordinaattorina eri alueiden ja yritysten välillä. Yritykset olivat halukkaita tarjoamaan palvelujaan Metsähallitukselle, ja Metsähallituksen myös toivottiin hyödyntävän alueen tarjontaa enemmän esim. kokouksissaan. Tiedotusta ajankohtaisista asioista tarvittiin lisää: esimerkiksi kerran vuodessa järjestettävät infotilaisuudet nähtiin tervetulleina. Metsähallitus voisi lisätä tiedotustaan myös muulla tavoin, vaikkapa postitse lähetettyjen tiedotteiden muodossa.

Haasteena yhteistyössä nähtiin Metsähallituksen ja pienten yritysten kokoero. Luontomatkailu nojaa usein pienyritysjäyteen, ja yrityksiä tulisi myös lähestyä pieni on kaunista -asenteella ja siten, että yrityksillä on mahdollisuus saada yhteistyöstä lisäarvoa. Metsähallituksen toivottiin suhtautuvan myönteisesti muiden toimijoiden aloitteellisuuteen ja alueiden hyödyntämiseen puolin ja toisin. Suuria vuokrakorotuksia pyydettiin välttämään, ja yleensä palvelujen ja toimintojen hinnat tulisi pitää kohtuullisina. Uudistuksia esitettiin lisäksi toteutettavan nopeammalla aikajänteellä.

Alueiden tunnettuuden lisääminen niin suuren yleisön kuin yritysten toivomien kohderyhmienkin keskuudessa koettiin helpommaksi yhteistyön avulla. Yrityksissä on markkinointiosaamista mutta ei välttämättä luonto-osaamista. Metsähallituksella on valtakunnallinen kanava käytössä ja tietoa, jota voisi jakaa. Joku kysyikin, voisiko Metsähallitus kertoa alueistaan suoraan esimerkiksi liikuntajärjestöille. Yhteistä esitettä olisi mukava jakaa vaikkapa alueellisissa markkinointitapahtumissa. Yhdessä voitaisiin houkutellessa myös uusia asiakasryhmiä vierailemaan alueilla. Joku kaipasi hyvinvointitietoutta luonnosta ja siellä toimimisesta.

Monet pitivät Metsähallituksen perustehtävää riittävänä: polkujen, muiden reittien ja rakennetun varustuksen toivottiin olevan jatkossakin siinä kunnossa, että kävijät ja yritykset voivat niitä hyödyntää. Joissakin kohteissa pitkospuut pitäisi korjata. Tuulenkaatojen raivaukseen polkujen päältä ja näkyvämmiltä paikoilta kiinnitettiin myös huomiota. Yhteistyötä alueen yritysten kanssa ehdotettiin akuuteissa raivaustöissä.

Metsähallituksen toivottiin osallistuvan Jämin luontokeskuksen sekä yleensä alueiden kehittämiseen. Lisäksi joillakin toimijoilla on yhteisiä intressejä Metsähallituksen kanssa. Esimerkiksi alueiden raivauksessa sekä suojeltavien kasvien elinolosuhteiden turvaamiseksi että harrastustoiminnan mahdollistamiseksi on jo tehty yhteistyötä. Yhteistyön toivottiin jatkuvan reilun pelin hengessä.

Muutamit ehdottivat erilaisia asioita, joihin Metsähallituksen omassa toiminnassa tulisi kiinnittää huomiota. Myös poliittisten päättäjien rohkeuteen panostaa Metsähallituksen palveluihin vedottiin. Metsähallituksen toivottiin säilyttävän maaomaisuutensa eikä myyvän sitä ulkopuolisille, ja ainakin päätehakkuista esitettiin luovuttavan virkistysalueilla. Joku toivoi Metsähallituksen laativan hyviä suunnitelmia, joille löytyy myös rahoitusta.

Joitakin investointiehdotuksia esitettiin: hiihtomäen laajennusta Jämille, latukonetta Lauhanvuorelle ja katoksen rakentamista Kauhanevalle–Pohjankankaalle. Lisäksi Lauhanvuoren laelle toivottiin kevyttä lavakioskia, jonka voisi ottaa käyttöön tarvittaessa.

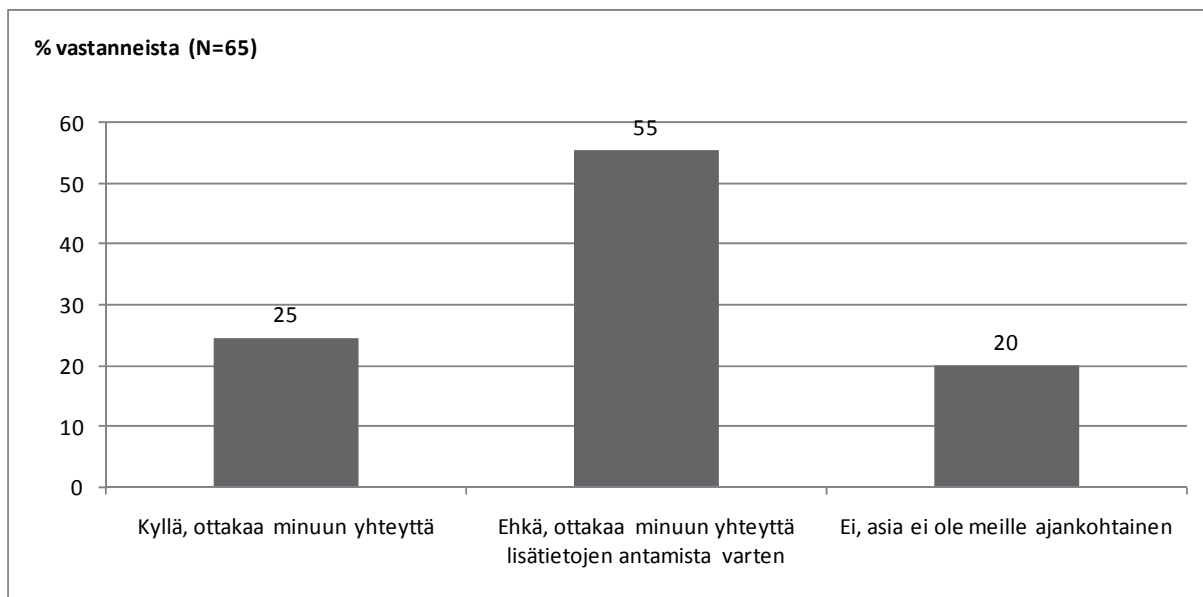
Luontoon ja alueisiin liittyvistä koulutuksista oltiin yleensä hyvin kiinnostuneita (ks. koulutustoi-
veet luvussa 3.5.1). Muutamat ilmaisivat myös tässä yhteydessä toivovansa Metsähallituksen ke-
hittävän alueen toimijoiden luontomatkailuun liittyvää osaamista.

Metsähallitukselle esitettiin kiitoksia tähänastisesta yhteistyöstä ja toivottiin jatkettavan samaan
malliin. Monet olivat sitä mieltä, että kehitystä on tapahtunut hyvään suuntaan ja mielenkiinnolla
odotetaan, mitä jatkossa tapahtuu.

Kaikki toiveet ja tarpeet tutkimusalueen kehittämiseksi ja toimintaedellytysten parantamiseksi on
lueteltu liitteessä 2.

Taulukko 24. Toiveita tutkimusalueen kehittämiseksi, mahdollisuuksien hyödyntämiseksi ja edellytysten paran-
tamiseksi seuraavien viiden vuoden aikana.

Toiveet tutkimusalueen kehittämiseksi	Kpl	%
Opasteet, viitoitukset, kartat kuntoon	8	17
Yhteistyö käynnistymässä, kiinnostus lisätä	6	13
Yhteinen markkinointi, tietoisuuden lisääminen	6	13
Reittien ja rakenteiden kunnossapito, raivaus	5	11
Alueen kehittämistä yhteistyössä: luontokeskus, muu	5	11
Ei mainittavaa	4	9
Metsähallituksen sisäiseen toimintaan esityksiä	4	9
Ehdotuksia investoinneiksi	4	9
Osaamisen kehittämistä luontomatkailuun, koulutusta	3	6
Reittien kehittämistä	3	6
Luvat ja toimintamahdollisuudet jatkossakin	3	6
Tyytyväisyys paikkaan ja yhteistyöhön (vuokrasopimukset ym.)	2	4
Luontomatkailun kehittäminen, yrittäjien tukeminen	2	4
Infoa metsästysseuroille metsästysoikeuksista ja missä mitään saa metsästä	1	2
Ei enää lisää metsästysrajoituksia: ensimmäinen vuosi, kun ei tullut kuolemaan johtaneita hirvikolareita	1	2
Lapsille jotain	1	2
Vastanneita yhteensä	47	

Kuva 11. Kiinnostus solmia kestävän luontomatkailun edistämiseen tähtäävä yhteistyösopimus Metsähallituksen kanssa.

4 Tulosten tarkastelu

Lauhanvuoren ja Kauhanevan–Pohjankankaan kansallispuistojen, Haapakeitaan soidensuojelualueen ja Hämeenkaan harjoitus- ja monikäyttöalueen yritystutkimuksessa haastateltiin yhteensä 82 alueen toimijaa, joista 30 oli käyttänyt tutkimusaluetta toiminnassaan: osa liiketaloudellisin perustein, osa muuten, esimerkiksi jäsenten harjoitustoimintaan tai vieraiden käyntikohteena. Haastatteluihin oli valittu mukaan yritysten lisäksi myös kuntia ja yhdistyksiä, jotka ovat alueiden käyttäjinä, palvelujen tuottajina (mm. latuverkostot, tapahtumat) ja luontomatkailun markkinoijina tärkeitä toimijoita yritysten rinnalla.

Yritystutkimuksen tuloksia käytettiin tutkimusalueen luontomatkailusuunnitelman (Kontinen 2014d) laadinnassa, ja aineistoa kerättiin kyselylomakkeen lisäksi myös vapaamuotoisemman keskustelun kautta. Haastattelumuistioita käytettiin pohja-aineistona luontomatkailusuunnitelman laadinnassa. Kyselylomaketta muokattiin tätä tutkimusta varten, joten tuloksissa ei kaikilta osin ole verrattavaa esimerkiksi aiemmin alueilla toteutettuihin yritystutkimuksiin.

Suurin osa haastatelluista toimi Hämeenkaan ympäristössä, joka on voimakkaasti kehittyvä luonto- ja liikuntamatkailun keskittymä ja yksi Satakunnan matkailun kärkikohteista. Eniten haastateltujen joukossa oli majoituspalveluyrityksiä, erityisesti mökkiyrityksiä. Mökkimajoituspalveluja tuotettiin usein sivutoimisesti. Omistajat tekivät päätyökseen hyvin erilaisia töitä: mm. maanviljelystä, urakointia, kiinteistöpalveluja, laki- ja muita asiantuntijapalveluja. Ohjelmapalveluja tarjosi reilu kolmannes ja ravitsemis- sekä kokous- ja juhlapalveluja vajaa kolmannes. Tutkimukseen osallistui hyvin monenlaisten alojen edustajia, kuten liikunta- ja elämyspalvelujen, metsästysmatkailupalvelujen, työhyvinvointipalvelujen ja leirikoulupalvelujen tuottajia, välinevuokrausta harjoittavia sekä metsätöiden tekijöitä ja taukopaikkojen huollosta vastaavia yrityksiä. Toimijoiden kirjo kuvaa sekä luontomatkailun moniulotteisuutta että loputtomia liiketoimintamahdollisuuksia, joita alalla toimivilla on ja voisi olla. Luontomatkailu myös tempaa mukaansa: muutamat toimijat, jotka saivat pääasiallisen elantonsa muilta aloilta, haaveilivat jonain päivänä voivansa keskittyä luontomatkailupalvelujen tuottamiseen. Monet olivat jo tehneet suunnitelmiakin.

Matkailutoimiala työllistää tutkimusalueella ja sen lähikunnissa välittömästi lähes tuhat henkilöä, ja välitön matkailutulo ylittää 64 miljoonaa euroon. Ikaalinen on matkailumielessä kaikkein suurin kaupunki kylpylän ansiosta, mutta myös Pohjois-Satakunta ja Suupohjan alue Etelä-Pohjanmaalla saavat merkittävän osan tuloistaan matkailusta.

Matkailutoiminta oli tutkimusalueella hyvin sesonkiluonteista painottuen erityisesti kesään. Mökkimajoitusta tarjottiin mieluiten perheille, ja perhematkailu keskittyy loma-aikoihin. Metsähallituksen alueilla järjestetyille retkille osallistuneet asiakkaat olivat kuitenkin suurimmaksi osaksi yritysasiakkaita (64 %), jotka liikkuivat muulloin kuin loma-aikoina. Ohjattuja toimintoja suojelualueilla järjestävien yritysten määrä on vielä melko pieni, eivätkä palveluista maksavat yritys- tai muut ryhmät vielä näy tutkimustuloksissa sesonkeja tasaavina asiakkaina. Sekä potentiaalia että kiinnostusta palvelujen lisäämiseen alueilla kuitenkin on.

Tutkimusalueen kansallispuistoissa ja muilla suojelualueilla on mitattu vuosittain yli 75 000 käyntikertaa. Useimmiten alueella matkailijat käyvät kohdealueilla itsenäisesti ja käyttävät yritysten palveluja etupäässä nukkumiseen ja syömiseen. Toimijat arvioivat noin 26 000 asiakkaansa käyttäneen tutkimusaluetta. Heistä 6 % oli ollut ulkomaalaisia. Arviot sisältävät myös tapahtumaasiakkaita, joten kaikkia ei voi luokitella luontomatkailijoiksi. On huomattava, että läheskään kaikki eivät osanneet arvioida alueita käyttäneiden asiakkaidensa määriä tai heidän taustojaan. Tiedot ovat vain suuntaa-antavia, eikä niiden perusteella voi laatia kävijätilastoja.

Tutkimusalueella harjoitettiin asiakkaiden kanssa yleisimmin retkeilyä, luontopolkuun tutustumista ja hiihtoa. Alueilla järjestettiin usein myös tapahtumia ja tarjottiin asiakkaille ruokaa maastossa. Liiketoimintana ohjelmapalveluja järjestäneillä olivat turvallisuussuunnitelmat ajan tasalla tai parhaillaan tekeillä. Yhdistyksillä turvallisuussuunnitelmia ei välttämättä ollut, vaan harrastajat toimivat alueella omalla vastuullaan. Toimijat aikovat järjestää palveluja tutkimusalueella myös jatkossa, ja uusia palveluntarjoajia on käytettävissä: erityisesti retkeilyyn ja luontopolkuihin tutustumiseen sekä marjastukseen ja sienestykseen on tulossa lisää tarjontaa. Alueen potentiaali juuri kyseisten toimintojen osalta onkin huomattavan suuri. Varsinkin Hämeenkanakaalla reitti- ja taukopaikkaverkosto on Suomen tiheimpiä, mutta myös muilla suojelualueilla on tulossa laajennuksia sekä reitistöihin että muuhun palvelutarvukseen. Alueet tunnetaan runsaista luonnonantimistaan: esimerkiksi herkkutatti on hyvinä vuosina runsaslukuinen ja pääsääntöisesti toukaton, mikä ei kaikkialla Suomessa ole itsestään selvää.

Tapahtumia pidetään erittäin tärkeinä houkuttimina matkailijoille. Erityisesti Jämi on tunnettu suurista massatapahtumista, jotka ylittävät usein valtakunnallisenkin uutiskynnyksen. Tapahtumien toteuttaminen vaatii paljon toimijoita, ja monet näkivät niissä vielä paljon kehitettävääkin. Jälkien siivous on jäänyt joskus puolitiehen, kun kaikki voimat ovat menneet itse tapahtuman järjestämiseen. Toisaalta myös eri kohderyhmille suunnatun tarjonnan lisääminen parantaisi tapahtumien kiinnostavuutta perhematkailutuotteina ja voisi lisätä sekä vierailijoiden viipymää alueella että yritysten kassavirtaa. Yhä laajemman joukon sitouttaminen tapahtumien suunnitteluun ja järjestämiseen toisi alueelle vielä enemmän mahdollisuuksia tapahtumien aikana ja niiden jälkeen.

Metsähallituksen hallinnoimat alueet merkitsevät paljon lähialueilla matkailupalveluja tarjoaville yrittäjille. Lähikansallispuiston tai -suojelualueiden ulkopuolisten kohteiden matkailupotentiaalia ei kuitenkaan vielä osata hyödyntää. Esimerkiksi Hämeenkanakaalla, jossa on paljon majoituskapasiteettia ja muita matkailupalveluja verrattuna tutkimusalueen kansallispuistoihin, voisi olla runsaasti asiakaskuntaa myös muihin kohteisiin. Sekä Lauhanvuoren että Kauhannevan–Pohjankankaan kansallispuistoon on Jämitä autolla noin tunnin ajomatka; myös muilla kulkuvälineillä voi liikkua valintansa mukaan vuodenajasta riippuen. Sama pätee toisinkin päin: Jämin palvelut voisivat yhtä lailla kiinnostaa kansallispuistoissa kävijöitä, mikäli niistä tiedotettaisiin. Alueen luontomatkailevuunnitelmassa (Kontinen 2014d) pohditaan mahdollisuuksia ja tehdään konkreettisia toimenpide-ehdotuksia.

Toimijoilla oli runsaasti tutkimusalueen kohteita koskevia kehittämissuhteita. Usein ehdotukset liittyivät alueiden saavutettavuuteen: lähestymisopasteisiin, viitoituksiin itse alueilla sekä karttamateriaalin käytettävyyteen. Kansallispuistoissa nähtiin tarpeellisenä lisätä myös reittivalikoimaa, jotta mielenkiinto alueita kohtaan säilyy sellaisillakin, jotka ovat vierailleet puistoissa aiemmin. Myös erilaisten palvelujen ja niiden tuottamismahdollisuuksien (rakenteet) lisääminen nähtiin keskeisenä yritysten toimintaedellytysten kannalta. Opastuksia ja maastoruokailuja tarjoaville yrityksille ovat tärkeitä sellaiset taukopaikat, joissa pääsee tekemään ruokaa ja joista löytyy katto pään päälle huonomman sään sattuessa. Majoitusyrityksille riittää, että alueilla on tekemistä erilaisille kohderyhmille, jotta asiakkaat viipyisivät mahdollisimman pitkään. Kehittämissuhteissa oli tuttuja asioita edellisistä yritystutkimuksista. Myös silloin oli huomiota kiinnitetty opasteisiin, tiestön kuntoon ja alueiden saavutettavuuteen yleensä (Hankala & Tunturi 2008, Kuivinen 2010c).

Metsähallituksen palvelujen laatua pidettiin alueilla pääsääntöisesti melko hyvänä. Luontoon.fi-sivustoon, rakenteiden ja reittien turvallisuuteen sekä Metsähallituksen henkilöstön yhteistyöhön yritysten kanssa oltiin kaikkein tyytyväisimpiä. Opastusaineistojen, lähinnä karttojen, saatavuutta, lähestymisopasteiden puuttumista ja lähialueiden tiestön kuntoa moitittiin useimmin. Metsähallituksen toiminnan laatu sai tutkimusalueella yleisarvosanaksi 3,44 (vertailukelpoinen keskiarvo) asteikolla yhdestä viiteen. Edellisissä yritystutkimuksissa alueita tarkasteltiin erikseen, ja silloin arvosanat olivat seuraavat: Lauhanvuori 3,39, Kauhanneva–Pohjankangas 3,08 ja Hämeenkanakas

3,17. Annettu arvio on siis parantunut edellisestä. Alueella vierailevat asiakkaat antoivat tämän tutkimuksen kanssa rinnakkain toteutettujen kävijätutkimusten perusteella Metsähallituksen palveluille keskimäärin noin puolta numeroa paremmat arviot (Konttinen 2014a, 2014b, 2014c).

Toimijat olivat melko tyytyväisiä palvelujen ja rakenteiden määrään kokonaisuudessaan (keskiarvo 3,72 asteikolla yhdestä viiteen). Kävijät antoivat tässäkin suhteessa hiukan paremmat arvot kaikilla alueilla, noin 4 kaikissa kävijätutkimuksissa.

Toimijoiden välinen yhteistyö liittyi useimmin markkinointiin: 60 % vastanneista teki kollegojen ja sidosryhmien kanssa markkinointiyhteistyötä ja 43 % teki lisäksi myyntiyhteistyötä toisten kanssa. Monet käyttivät myyntiin erikoistuneita yrityksiä ja organisaatioita oman myyntityön vahvistuksena. Lisäksi suositeltiin asiakkaille toisten yritysten palveluja, jos itsellä oli kapasiteetti jo käytössä.

Myös matkailupalvelujen tuottamisessa tehtiin yhteistyötä. Noin 40 % vastanneista teki yhteistyötä sekä ruokailu-, ohjelma- että majoituspalveluissa. Yritykset saattoivat tarjota vaikkapa vain majoituspalveluja, mutta asiakkaalle tarjottiin myös naapuriyrityksen ravintolapalveluja tai tilattiin paikalliselta eräoppaalta omalle asiakasryhmälle luonto-opastusta. Yhteistyöhön on alettu suhtautua käytännöllisesti ja tavoitteellisesti. Paikallista palvelua hyödynnetään, jos se on kustannustehokasta tai jos yhteistyö on mutkatonta. Hankkeisiin lähdetään mukaan tarkan harkinnan jälkeen, jos niistä koetaan olevan konkreettista ja suhteellisen lyhyellä aikavälillä realisoituvaa hyötyä. Palvelujen ja tuotepakettien testaajaryhmiin suhtauduttiin kriittisesti. Aiemmin toteutettujen testauksien pitäisi jo tuottaa tulosta.

Yhteistyötä Metsähallituksen kanssa haluttiin tiivistää monella tavalla: säännöllistä tiedotusta ajankohtaisista asioista peräänkuulutettiin ja Metsähallituksen nähtiin mielellään osallistuvan alueiden kehittämiseen sekä luontomatkailun edistämiseen ja markkinointiin. Metsähallitus toivottiin tervetulleeksi myös hyödyntämään enemmän paikallista tarjontaa. Kestävän luontomatkailun edistämiseen tähtäävät yhteistyösopimukset herättivät runsasta kiinnostusta.

Kestävän luontomatkailun periaatteet tunnettiin hyvin ja huonosti, mutta lähes kaikki pitivät periaatteita erittäin hyväksyttävänä ja omaan toimintaan sopivina. Periaatteiden arvioitiin toteutuvan tutkimusalueella melko hyvin. Todettiin, että omille toimijoille kestävä luontomatkailu on lähes itsestäänselvyys mutta että yksittäisten matkailijoiden perässä on vaikea juosta. Yhteistä vastuunottoa kannatettiin.

Suurin osa yrityksistä (reilu 60 %) tavoittelee tulevaisuudessa kasvua sekä koko yrityksen toiminnan että luontomatkailun osalta. Monet olivat asettaneet luontomatkailun kehittämiseksi tavoitteita, ja he olivat myös suunnitelleet tuotekehitystä joko yksin tai yhdessä kollegojen kanssa. Tavoitteet liittyivät usein luontomatkailupalvelujen tuottamiseen ja reittien rakentamiseen tai luontomatkailun markkinoinnin tehostamiseen.

Luontomatkailu ja sen kehittäminen oli ja on tutkimusalueella ajankohtainen teema. Metsähallituksen lisäksi siihen panostavat monet yksityiset toimijat. Jämille on Reima Country Matkailuyhdistyksen johdolla rakenteilla luontokeskus, johon kaavaillaan luontonäyttelyä. Tutkimusalueella on kehitteillä uusia palveluja ja palveluja tarjoavien toimijoiden määrä lisääntyy. Metsähallitukselta odotetaan jatkossa reittien ja rakenteiden lisäämistä ja olemassa olevien huolellista kunnossapitoa. Opastusaineistojen saatavuuteen toivottiin erityisesti panostettavan, jotta asiakkaille saataisiin jotain jaettavaa maastoretkelle ja jotta osattaisiin itse opastaa heitä paremmin. Luontomatkailuun ja alueen luonnon erityispiirteisiin liittyvään koulutukseen oli runsasta kiinnostusta ja monenlaiselle luontotietousmateriaalille oli kysyntää. Metsähallitus valtakunnallisena toimijana ja asiantuntijana koettiin mieluisana ja luottamusta herättävänä kumppanina alueen luontomatkailun edistämässä ja koordinoimassa.

Kiitokset

Kiitos kaikille tutkimukseen osallistuneille yritysten, yhdistysten ja kuntien edustajille sekä myös yksityisinä henkilöinä haastatteluihin osallistuneille antoisista keskusteluista ja vieraanvaraisuudesta.

Kiitos Tuula Peltoselle, Rami Tuominiemelle, Liisa Kajalalle, Hannamaria Potilalle ja muille työkavereille Metsähallituksessa arvokkaasta asiantuntija-avusta tutkimuksen toteutuksen eri vaiheissa. Kiitos Etelä-Pohjanmaan matkailukoordinaatiohankkeen MATKO 3:n Arja Kortesuomalle ja Sanna Jyllilälle avusta ja miellyttävästä yhteistyöstä matkailun alueellisiin tietovarantoihin liittyen.

Lähteet

- Etelä-Pohjanmaan liitto 2005: Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava. Kaavaselostus 23.5.2005. – Etelä-Pohjanmaan liitto. Julkaisu A:16. <<http://www.epliiitto.fi/upload/files/Kaavaselostus.pdf>>, viitattu 30.5.2013
- Haaga Instituutti -säätiö, Haaga-Perho 2009a: Matkailun taloudelliset vaikutukset Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2008. – MATKO 2, Matkailun koordinointi Etelä-Pohjanmaalla -hankkeen tilaama tutkimus. <<http://www.seamk.fi/matko/Raportit/Etel%E4-Pohjanmaa%20mtt%202008%20lopullinen.pdf>>, viitattu 19.6.2013. 32 s.
- Haaga Instituutti -säätiö, Haaga-Perho 2009b: Matkailun taloudelliset vaikutukset Pirkanmaalla vuonna 2008. – Tampereen kauppakamarin ja Tampereen kaupungin tilaama tutkimus. <http://www.piramk.fi/web/sytyke.nsf/Matkailun_taloudelliset_vaikutukset_Pirkanmaalla_2008.pdf>, viitattu 19.6.2013. 20 s.
- Hankala, A. 2008: Hämeenkaan alueen kävijätutkimus 2006–2007. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 91. 62 s.
- Hankala, A. & Tunturi, K. 2008: Hämeenkaan alueen yritystutkimus 2006. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 92. 61 s.
- Karppinen, A. & Vähäsantanen, S. 2012: Matkailutulo ja -työllisyys Satakunnassa, Porin seutukunnassa ja sen kunnissa 2009–2010. – Turun yliopiston kauppakorkeakoulu, Porin yksikkö, verkkoaineisto. <<http://www.satamittari.fi/linkkitiedosto.asp?taso=1&id=527>>, viitattu 19.6.2013.
- Konttinen, T. 2014a: Lauhanvuoren kansallispuiston kävijätutkimus 2012–2013. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 199. 56 s.
- Konttinen, T. 2014b: Kauhannevan–Pohjankankaan kansallispuiston kävijätutkimus 2012–2013. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 200. 53 s.
- Konttinen, T. 2014c: Hämeenkaan harjoitus- ja monikäyttöalueen kävijätutkimus 2012–2013. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 201. 62 s.
- Konttinen, T. 2014d: Lauhanvuoren–Hämeenkaan alueen luontomatkailevuunnitelma 2013. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 129. 89 s.
- Konttinen, T. & Saari, H. 2013: Haapakeitaan soidensuojelualueen kävijätutkimus 2012. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 183. 33 s.
- Kortesluoma, A. 2013: Etelä-Pohjanmaan matkailustrategia vuosille 2013–2017. – Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Maa- ja metsätalouden yksikkö, Ilmajoki & MATKO 3, Matkailun koordinointi Etelä-Pohjanmaalla v. 2011–2014, Seinäjoki. 77 s.
- Kuivinen, A. 2010a: Lauhanvuoren kansallispuiston kävijätutkimus 2007. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 136. 59 s.
- Kuivinen, A. 2010b: Kauhannevan–Pohjankankaan kansallispuiston kävijätutkimus 2007. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 137. 53 s.

- Kuivinen, A. 2010c: Lauhanvuoren ja Kauhanevan–Pohjankankaan kansallispuistojen yrittäjäkysely 2007. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 138. 71 s.
- Matkailun taloudelliset vaikutukset Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2008: MATKO 2 -hankkeen tilaama tutkimus Haaga Instituutti -säätiön tutkimus- ja kehitysyksikkö Haaga-Perholta <<http://www.seamk.fi/matko/Raportit/Etel%E4-Pohjanmaa%20mtt%202008%20lopullinen.pdf>>, viitattu 19.6.2013.
- Metsähallitus 2008: Hämeenkaan harjoitus- ja monikäyttöalueen sekä Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 45. 130 s.
- Metsähallitus 2011: Lauhanvuoren kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 21.9.2011. – Metsähallituksen arkisto, Vantaa. 122 s.
- Metsähallitus 2012a: Kauhanevan–Pohjankankaan kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 30.5.2012. – Metsähallituksen arkisto, Vantaa. 114 s.
- Metsähallitus 2012b: Haapakeitaan soidensuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 21.12.2012 – Metsähallituksen arkisto, Vantaa. 84 s.
- Santala, P. 2014: Etelä-Pohjanmaan matkailun tulo- ja työllisyys selvitys 2012. Matkailuparlamentti 29.1.2014. – <<http://www.seamk.fi/matko/ajankohtaista.htm>>, viitattu 24.4.2014.
- Satakuntaliitto 2010: Satakunnan maakuntakaava. Selostus, osa A 1.3.2010. – <<http://www.satakuntaliitto.fi/sites/satakuntaliitto.fi/files/tiedostot/linkki2ID925.pdf>> 122 s.
- Satakuntaliitto 2012: Satakunnan matkailun tavoite- ja toimenpidesuunnitelma. – <<http://www.satakuntaliitto.fi/sites/satakuntaliitto.fi/files/tiedostot/linkki2ID1406.pdf>>, viitattu 17.6.2013.
- Satamittari 2013: Kuntatiedot Excel-taulukoina. Pohjois-Satakunnan seutukunta. <<http://www.satamittari.fi/sivu.asp?taso=1&id=33>>, viitattu 18.6.2013.

Metsähallituksen palvelujen laadun arviointiin liittyvät kommentit

Palvelurakenteet alueen sisääntuloväylillä (pysäköintipaikat, lähestymisopasteet)

- P-paikkoja liian vähän, lähestymisopasteet Ikaalisiin ja 23:lle
- Aika hyvät, on niin, että Muurahainen myytiin yksityiselle. Hämes-Havusen luona kyltti Muurahaiseen. On ollut vuoden heidän omistuksessaan, mutta ei auki. On jokin ajatus. Lauhansarvi on vaikea ohittaa, on parempi konsepti jo. Opasteet ihan hyvät, lähiopasteita pitää katsoa, miten kauan kestää, ajan hammas syö aika nopeasti.
- Aina parannettavaa
- Aina tullut palautetta Jämin opasteista, huonot. Jyllintieltä ei opasteita Jämille.
- Heikko löydettävyyttä, Kuninkaanlähteelle voisi olla Jämällä. Perhepuistossa, Mielahdessa, keskusalueella myös opasteet ja kartat.
- Hyvät
- Kankaanpään suunnalla ja Porin suunnalla 8-tiellä opasteita kauempana. Lisää tietoisuutta puistosta, markkinointia. GPS neuvoo väärään paikkaan, kun teiden nimet muutettu.
- Karvian kirkolle Kauhanevan opasteet. Itse viety Kauhanevalle opasteita pyöräilijöitä varten.
- Kun nyt ensin saataisiin alueelle, mutta 50 km:n säteellä pitäisi olla. Ikaalisten ja Kankaanpääntien varteen. Slogan, Jämi, liikuttavan lähellä, tulisi lukea Tampereella.
- Kyllä lähestyminen oudolle väelle hankalaa, opasteita ei ole kauempana. Valkoiset taulut näkyvät kesällä paremmin. Jos olisi kiinnostava juttu, kuten luontokeskus, olisi sen mainokset, jotka vetää. Ensin käydään katsomassa ja sitten tullaan perheen kanssa.
- Lähestymisopasteet, parkkipaikat (linja-autolle)
- Lähestymisopasteita ei juuri ole. Pysäköintipaikka voisi olla Viidentienristeyksessä. Lähtee ihmiset hiihtämään, pitäisi poistaa puita, sorastaa ja tehdä leveämmästä parkkipaikkaa. Autot täynnä, tukkoinen paikka. Kuten Kuninkaanlähteen päällä.
- Lähtöpisteiden parannusta.
- Löydetään huonosti, 3-tien varteen ehdottomasti viitat.
- Metsähallitus ei näy alueen reunamilla lainkaan. Saisi olla opasteita enemmän.
- Mutta tienvarsioasteet
- Muurahaisen luontotupa (miehittämätön) puuttuu
- Olisi kauempaa infoa Lauhanvuoresta. Teetettiin itse 8-tien varteen yrittäjälueetelo: "Luontoon Isojoelle" -kyltti kunnan kanssa tehty.
- On hyvä, että Lauhaan tehtiin uusi liittymä.
- Opasteet Huidankeitaalle
- Opasteet päätieltä aika hyvät. Paikoitustilat ei riittävästi merkitty. Myös näkötorni infottava, saisi näkyä. Pitää olla löydettävissä. Talojen seinässä lukisi, mitä ne ovat (Lauhansarvi, Lauhan huippu, jne.)
- Opasteet voisi olla isommat, ei vieraat ihmiset osaa sinne. Isompi taulu.
- Opasteita lisätty, pitäisi olla ison tien varressa jotain mainintaa.
- Osataan todella huonosti. Ympäriinsä huono, tuloväylillä.
- Pitäisi olla opasteita jo kauempaa. Jämijärven keskustasta, Jyllintieltä, Kuninkaanlähteeltä ym.
- Portti ylös tulossa vasta: siitä lähdetään liikkeelle.
- P-paikkoja kehitetty, metsään on tullut hienot aitaukset
- Saavutettavuus erityisryhmille, miten lähelle palvelua pääsee. Uhrilähde palvelee hyvin.
- Teiden varsilla ei ole mitään opasteita. On Ramin kanssa juteltu, että olisi alueesta parempi kartta. Ei ole opastettu mitenkään.
- Tuskaa löytää perille
- Viitoitukset alueelle
- Voisi kehittää, yleinen mielipide.

Palvelurakenteet maastossa (tulentelepaikat, polut, ladut, laiturit, sillat, käymälät jne.)

- Siistiä, ei roskia
- Aika syö rakenteita melko nopeasti. Yleistä ilmettä laskee lahonneet viitat ja repsottavat aidat. Lauhanvuorella ja Kauhanevalla huoltoporukka, joka on hoitanut, on saanut kiitosta.
- Aina on petraamista
- Ei ole tullut kierrettyä, tietyt reitit ovat tulleet MH:n vastuulle. Vaarinnevan pitkospuualue MH:n hallintaan, on jo aika kehnossa kunnossa.
- Epäsiisteyttä havaittavissa, mutta muuten kohtuullisessa kunnossa
- Erinomaisesti hoidettu
- Jos rakennetaan liikaa ja liian hyvää, eivät kestä ikuisuuksiin, lahoavat, ja on pelottavaa, että joku haastaa oikeuteen. Ei haastaisi, jos ei olisi mitään rakenteita. Estävät kuitenkin maaston kulumista.
- Just kunnostettu.

LIITE 1. 2(6)

- Laavuja käytetään
- Laavuja on hyvin.
- Laavuverkosto on ihan mukava
- Maasto on merkitty hyvin. On hyvä kulkea.
- Missä laavulla pitäisi olla puut?
- On hyvässä kunnossa
- On kehitetty paljon
- On merkitty kohtuullisesti.
- Pitkokset tosi huonossa kunnossa. Turvallisuuden takia uusittava.
- Pitäisi läpikäydä, selkätie pitäisi aika ajoin korjata, ajoi läpi ja oli isoja vesimonttuja, voisi huomaamattomasti korjata, olisi inhimillinen kulkea. Myös nuotiopaikat. Pitäisi olla automaatti, että viiden vuoden välein katsotaan ja käydään kaikki läpi.
- Tarvittaisiinko Vatulaan päin laavua?
- Uudessa HKS:ssä rengasreittien kanssa oikein hyvä.
- Uusi kota liikuntaesteisille hyvä, mutta on vähän hankala mennä pyörätuolilla, jossa on paljon lisälaitteita, hengityslaitteita ym. Talvella ei käyntiä.
- Vessoja enemmän
- Voisi kehittää, uusia pisteitä harkitusti.
- Voisi olla katettuja tulentekopaikkoja/kotia

Rakenteiden ja reittien turvallisuus

- Alkaa olla ratkenneita kohtia ja kaatuneet puut
- Hiekkamaasto on tosi mukava kulkea
- Kunhan valaistut reitit pidetään kunnossa, lamput pimeänä.
- Laakea kangasmetsikkö
- Merkintä, eksymisvaara. Nyt on tolpat: olisi useita reittivaihtoehtoja, jotka voisi merkitä, nyt tolpat eivät kerro mitään, missä olet. Puiden kylkiin ei ole saanut tehdä minkäänlaisia merkintöjä. Tolppiin voisi merkitä värit.
- Mistä tietää, missä paikassa on? Opasteita riittävän tiheästi, että osaa sanoa, missä on. Pitkokset eivät ole hirveän leveitä, mutta on pysynyt.
- Nykyiset pitkokset liukkaat ja kapeat. Uusiin pitkoksiin kaiteet, jotta on turvallisempaa.
- On tullut palautetta pitkosten huonosta kunnosta. Korjataan koko ajan.
- Opasteet
- Paikoitellen ongelma, pitkokset Lauhan pääreiteillä luvattoman pitkään keikkuvassa mallissa. Luo yleisilmettä alueesta, jos on samat lahot lankut 1,5 vuotta maastossa eikä saada niitä korjattua.
- Pitkokset kuluneet.

Maasto-opasteet (infotaulut, viitoitus)

- Aumakiveä haeskeltiin ennen kuin löytyi. Olisi hyvä näkyä, kun käännytään sivuteille, voisi lukea, onko kääntöpaikkaa tms.
- Ei tiedä, miten kaukana on mistäkin.
- Epäselvät viitoitukset Lauhanvuorella.
- Hyvin kivoja
- Kaipaa parannusta, kaksikielisyys
- Karttataulut olisi hyvät uusille ihmisille. Laavuilla voisi olla alueen kartta ja "olet tässä" -täplä, hiihtoalueella ja mökkialueiden risteyksissä
- Kuninkaantiestä Loma-Raisoon opasteet. On itse viety opasteet. Voisi uusia opasteita. Pyörätuolillisille reitti.
- Lahoamisongelmia, joissakin paikoissa käytetty säästeliäästi, molemmissa puistoissa. Spitaalijärvelle näkyvämmät tekstit viittoihin, että erottuu auton ikkunasta.
- Maaliopasteet/väliopasteet maastossa
- Mielenkiintoisia opastetauluja harjulla ja lähteellä.
- Niissä kehittämistä vielä.
- Oikein hyvin.
- On hyvin aloitettu, karttoja ei ole, reittien merkkäminen
- On nyt parantunut, oli sekava
- On ollut hyvä.
- On vähän liikaakin joissakin kohdissa. Kahta eri matkaa voi olla, mietittäis vanhaa ja uutta uudelleen.
- Opastus on vaikea laji. Hämeenkanalla on sen verran samanlaisia maastoja, että kartta on tarpeen.
- Paljon kehitetty

- Parkkipaikalta lähettäessä "Sarviluoman retkeily- ja opastuskeskus", ihmiset ihmeissään, missä se on. Ensin Kivijata-viitta, sitten Aumakivi ja Lauhansarvi. Harhaanjohtava. Aumakiveä ei löydy, on XX vienyt oman kyltin, mistä se löytyy. Kivijadalta tulee Marialle oma polku Nälkähiseen puiston reunaan pitkin. Puiston polku menee puoli kilsaa sivuun.
- Pitäisi olla tarpeeksi näkyvät.
- Portti puuttuu
- Pylväitä ja muita opasteita tullut
- Päivittäminen, että pysyy kunnossa
- Sekaisin menee aina, mutta se on normaalia. Mieliahteen on opaste, josta näkee aika hyvin. Pitää hiihtää enemmän, että oppii. Tienvarteen voisi tehdä paremman opasteen.
- Selkeät karttapohjat.
- Sisäiset opasteet, parantuneet, Lauhan laelle ja Muurahaiseen tulleet kartat ihan kivat. Viitoitus parempi, Sarviluoman viitoituksista pitää päästä eroon. Välipuut vaihdettava ja oikeat nimet niihin. Joka kesä kysytään, mikä on Sarviluoma
- Sisällöllinen kehittäminen: infotiedot, kerronnallinen syvyys, yhteystiedot
- Sojottavat kyltit
- Tullut ok palautetta. Lähtöpisteet eri reiteille, mistä lähdetään mihinkin. Erkanemispaikkoja on monta. Kun tullaan hiihtotunnelin pihaan, mitä on ylämäessä tai päinvastoin. laskettelurinne on hukassa. Ne kun saadaan kuntoon
- Yleiset opasteet hyvät

Polttopuuhoolto

- En tiedä en ole käyttänyt.
- Epäselvää, kuka huoltaa mitään. Itse viedään omat puut, kun ei ole varmuutta, onko puita vai ei. Olisi hyvä olla selvillä. Ruskalaavulla on ollut puita.
- Huolehdittava, että puita on.
- Hyvä
- Ikuinen ongelma, pitää itse sahailla välillä. Käyttää vähemmän polttopuuta ryhmän kanssa kuin yksittäinen perhe. On lyhyt aika käytettävissä, olisi hyvä, että polttopuut olisivat valmiina.
- Joskus puut ovat loppuneet, ovat vain sen paikan tulentekoon tarkoitettu.
- Kirves tylsä, sahaa ei ollut, puu oli liian isoa haapaa.
- Kun on oltu, on aina ollut puita.
- MH hoitaa hyvin, mutta paikalliset käy verottamassa varastoja. Ohjataan lähilaavulle.
- Nyt Pirtulaavu on omalla vastuulla
- Ok
- Oli kolme kuutiota koivukuitua ja yritti ostaa, mutta ei saanut, kun ne piti mennä polttopuuhooltoon, lojui kuitenkin vielä seuraavan vuoden maastossa. Pitäisi olla automaatio.
- On aina ollut puita.
- On hyvä
- On toiminut hyvin. Joskus oli vähän kosteita puita.
- On viety omia polttopuita, jos on yksityisesti käyty alueella.
- Pilkotut puut pitäisi olla
- Puuttuu puita joskus, epäsiisteyttä
- Ramppi puuliiteriin.
- Ristiriitaista, että osalla laavuista ei ole huoltoa, viestintäkysymys reittikartoissa
- Varastettiin polttopuita.
- Viedään omat
- Voisi olla laavun hallinnoijan yhteystiedot ja toive ottaa yhteyttä, mikäli havaitsee puutteita.
- Vähän huonosti, epäsiisteyttä.
- Välineet pitäisi olla kunnossa, joilla puita pilkotaan.

Jätehuolto (käymälät, jätepiestet, yleinen siisteys)

- Ei roskia näe. On omaksuttu roskaton retkeily.
- Joissakin paikoissa huonoina
- Kehutaan siisteiksi
- Kierrätysroskikset
- Koivistonvadin vessasta erityiskiitos, aina paperia ja on siisti.
- Lajittelu
- Nuotiopaikalla ollut käymisen jälkiä, polut ovat siistejä.
- Ok
- On kohtuullisen siistiä

LIITE 1. 4(6)

- On ollut hyvä.
- On ollut siistiä.
- On yllättävän siistejä vessat.
- Roskaa on ollut harjussa joka puolella
- Roskaton retkeily, miten toimii suomalaisilla...
- Siisteys liittyy paikkojen päivittämiseen myös, luku sinänsä
- Tapahtumien järjestäjät veloitettaisiin keräämään kaikki pois, mitä maastoon viedään. MH:n pitäisi tehdä perussiivous, kaikki romut tuotaisiin kerran pois. Lähellä Pirkan laavua on yksi optimistijolla. Ei häiritse ketään, mutta kun mennään luontoon, pitäisi olla puhdasta.
- Vessat on ok, mitä nyt on tehty ja käytetty. Hiihtohissin luona vessa palvelee myös erityisryhmiä. On in-va-WC
- Yleinen siisteys ei ole kovin korkealla Areenan alueella
- Yleisilme epäsiisti, kaatuneet puut, välinpitämättömyys. Jokaisen pitäisi ajatella, että on omaa ja yhteistä aluetta.
- Yllättävän paljon, oli siistit (WC:t)

Erityisryhmien palvelut (esim. liikuntaesteiset)

- Ei kai ne sinne maastoon lähdekään. Tykillä ammutaan oravaa. Hyvä niin, että pääsee.
- Enemmän saisi olla
- Hyvin huomioitu, kuten kylätalolla
- Joku toivoisi enemmänkin, mutta käyttötärpeeseen ihan riittävä. Spitaalijärvelle pääsee lastenvaunuilla ja pyörätuolilla, pääsee nuotion ääreen ihan hyvin.
- Koivistonvadilla ovat liikkuneet, on isompi tasainen alue. Kuntkesta käyvät retkillä.
- Kun uudet lenkit tuli, olisi tiedotustilaisuus ollut hyvä. Merkit alkoivat kesken matkan.
- No jaa, pääsee Spitaalijärvelle ja autolla. Ei suosittelen lähtemään
- Ok
- On kivasti huomioitu, paikkoja, joihin pääsee.
- Paljon kehitettävää
- Pääsee hyvin, pitäisi parantaa Kyrönkankaantieltä Kauhalammin rantaa, alkupää pitäisi olla leveämpi, ei pääse liikuntaesteiset. Lahonnutkin paikoin.
- Rakennettiin kivimurskasta rata, tehtiin, muttei ole ylläpidetty Uhrilähteelle
- Suositeltu uutta kotaa, kun pääsee autolla lähelle
- Talvella ei pääse, mutta kesällä hyvät
- Tarvitaan leveämpi polku ja kaiteet
- Voisi olla vaikka kuinka paljon, mutta hyvä tilanne.

Metsähallituksen henkilöstön yhteistyö yrittäjien kanssa

- Ei ollut vielä mitään
- Ilmeisimmin hyvää tulossa
- No nyt tämä vuosiin.
- On pärjännyt kaikkien kanssa.
- Kiinnostaa aihealue kovasti. Jos nekin on kiinnostuneita työstään, pärjää kyllä.
- On saanut vastauksia tarvittaessa
- On tullut MH:n kanssa joustavammaksi, lupaa piti aiemmin hakea joka vuosi latujen tekoon. Voitaista olla itsekin aktiivisempia, nyt on toiminut se, mitä on tarvittu.
- Rami ja pari muuta (arvosana 5)
- Rami ollut paljonkin tekemisissä, hoidettu saman tien (arvosana 5)
- Rami Tuominiemi (arvosana 5)
- Ramin kanssa yhteistyötä (arvosana 5)
- Saa tulla useammin käymään. Tulisi tunne, että toimitaan yhdessä.
- Yhteydenottokanavien sekavuus, massaan häviäminen

Metsähallituksen opastusaineisto (esitteet ym.)

- Ei ole ollut käytettävissä esitteitä vähään aikaan.
- Ei
- Ei karttaa
- Ei ole juuri näkynyt. Saisi lähettää jaettavaksi. Saataisi perille, että MH on yksi toimija alueella
- Ei ole nähty, kyltit hienoja
- Ei ole ollut käytössä, ja ottaisi mielellään. On jonkinlaiset laavukartat jostain muualta. Tarvittaisi muuta materiaalia. Kesällä on aika paljon venäläisiä, olisi englanninkielistä materiaalia ja opasteet myös englanniksi.

- Ei ole saatavilla. Omista varastoista kaivettu. Ei soita enää ja kysele.
- Esitemateriaalia voisi olla saatavilla ja karttoja. Mittakaava on haasteellinen
- Ihan hyvät, kohtuu korkeatasoisia. Luonnossa pitäisi olla taitettava.
- Isot kartat on, muttei muuta. www-sivuille ohjattu, mutta ei ole ajan tasalla
- Joo muualla on nähny hyvää tavaraa.
- Kaipaisi päivitystä.
- Kartan puute
- Kartat puuttuu
- Kartat, olisi hyvä, että löytyy netistä. Ihmiset haluavat tutustua etukäteen, ja voisi laittaa myös omille net-tisivuille. Kasvit ja nähtävyydet esille, kiinnostaa.
- Kartat, taulut ym. leirikoulukäyttöön
- Kartat, yleisesitteet.
- Kartta esitteessä, ei tee mitään sillä. Retkikartasta on otettu laittomia kopioita. Kun reitit muutetaan, kar-tat vanhenevat auttamatta. Tarvitaan uudet.
- Kartta ja ohjeita ja tietoja mökeille.
- Kartta puuttuu
- karttojen puuttuminen, esitteitä voisi olla muutenkin, alue on sellainen.
- Lauhasta on ollut hyvät, ei ole ollut saatavalla. Kaivattaisiin kovasti.
- Mitä tutustunut, ihan jees. Lauhanvuoren esitteet ym. ok. Ammatillaiset tekee.
- Ne mitä on, onko ihan joka paikassa?
- Olis kiva saada kaikenlaista tietoa, mitä on. Englanninkielistä tietoa kipeimmin tarvitaan.
- Olisi parantamisen varaa. Sekä tauluaineistoissa että paperisissa versioissa. Ne, mitä GTK on tuottanut, on aika vaikeasti tulkittavissa. On vaikea saada selville, mikä on homman nimi. Muuallakin MH:n paikoil-la on GTK:n tuottamaa aineistoa, mutta on korkeissa sfääreissä, voisi käyttää tiukempaa suodatinta GTK:n aineistojen kanssa.
- On tullut postissa tietoa
- Toivoisin yrittäjille suunnattua ”sisäistä” esitettä, josta saisi helposti omaan opastukseen tietoa ja materiaalia. Tällainen esite oli tehty Lapissa, tutustuin siihen Ylläksellä Kellokkaassa.

Metsähallituksen alueen verkkosivujen hyödyllisyys

- Erittäin hyvät ja tarpeelliset, olen eilen–tänään käyttänyt ja paljon.
- Ehdottomat sivut, käytetään paljon.
- Ei ajan tasalla
- Ei ole kukaan sanonut, että olisi sen kautta käynyt.
- Ei ole käyttänyt kovin aktiivisesti. Millä saataisiin tunnetuksi ihmisille? Hakusanat, linkitykset paikallisille tahoille. Katuosoitteet gps-aikana oleellisia.
- Käytetään aika paljon karttapalvelua
- Luontoon.fi kaiken kaikkiaan tuntuu hyvältä palvelulta, Lauhaltakin perusasiat ovat esillä.
- On laittanut asiakkaillekin vinkkiä sivustosta.
- Päivitykset
- Symboliikka on hyvä. On parempi kuin teksti. Pystytään kaltevuudet ym. kertomaan.
- Voisiko olla interaktiivinen sivusto, että vierailijat voisivat kertoa vinkkejä, kokemuksia, keliolosuhteita, parannettavia kohtia jne.?
- Yrittäjälle hyödyllisempi näkyvyys

Lähialueen tiestö

- Asvaltointi, leveämmät tiet
- Asvaltti Jämi–Jyllintielle: Kun armeija myllää Kangastien, se on kamala. Hiekkatie on hiekkatie.
- Asvaltti laelle pitäisi vetää. Ilmankin voisi pärjätä, kun syö vähän alueen tunnelmaa. Jos isojoikiset saisi-vat Lauhansarveen saakka asvaltin, olisi hyvä. On parantunut, kun saatiin uusi oikotie Muurahaiselta
- Autoilijat eivät tiedä, että saattaa olla hevosia. Kun hevonen nähdään, on hidastettava. Jos ohjeistetaan autoilijaa, ärsyttää suunnattomasti. On myös turvallisuuskysymys autoille. Eivät tiedä, että tietä käyte-tään myös hevosten kanssa. Voisi olla varoitusmerkkejä, jotta osataan edes vähän huomioida. Suurin osa kyllä huomioi ja hidastaa.
- Autolla ja polkupyörällä pääsee. Pitäisi katkaista metsään menevät tiet autoilta puomeilla, samoin kelkoil-la mennään, missä sattuu. Ei tarvitsisi sinne mennä.
- Ei enää parhaimmassa kunnossa, ja tie Mielähteen kuuluisi olla päällystetty, sinne, mistä kääntyy Mie-lahteen.

LIITE 1. 6(6)

- Ei varmaan asfalttia saada. Ei ole kovin hyvässä kunnossa, nimismiehenkiharaa. On yksityistie, kunta voisi avustaa. Tie usein kamalassa kunnossa, märällä upottava, kuivalla põlisee. Jotkut kääntyy Tepolta takaisin, kun ei viitsi mennä niin huonoa tietä eteenpäin. Ei houkuttele ja estää ihmisiä menemästä. Jopa paikkakuntalaiset karttavat tietä. Kauempaa tuleville jää mielikuva huonosta tiestä.
- Hiekkakangasta, reittejä on. Opasteita paremmin pitäisi olla. Tampere–Pori, Vaasan tiellä ja Parkanon tiellä tulisi olla opasteet. Talvitriathlonin asiakkaat seikkailivat ties missä. Opastukset liian etäällä tms.
- Huonossa kunnossa sulan maan aikaan, hoidetaan huonosti. Aumakivelle menosta tulee paljon asiaspalautetta. Kivijatan pätkästä huonoa palautetta, kivinen, tarttis soraa. Spitaalijärven pätkä ja Välitiekin tosi huonossa kunnossa. 1999 sovittiin Ekotiestä Isojoelta Kauhajoelle, päällystetty olisi pitänyt olla, ei põlyä ja puut voivat paremmin. Päällyste saisi olla.
- Jylli–Jämitie asfalttipinnalle ehdottomasti põlyhaittojen takia. Päästäisiin suolan käytöstä luontoalueella, pohjavesi- ja lähdealueella.
- Jämille mennessä ihan hyvä.
- Jämillä on kapea, lenkkeilijät, pyöräilijät ym. tarvitsisivat kevyenliikenteenväylän.
- Kaikissa alueissa ollaan hiekkateiden varrella. Nykyaunut eivät tahdo kestää. Kauhanevalla talvihuoltoa niukasti.
- Kauhanevan–Pohjankangas (arvosana 2)
- Kevyenliikenteen väylä olisi kiva. Hiekkatiet eivät ole olleet hyvässä kunnossa, asfaltti.
- Kun tietää, mihin menee, on ok. Tiestö hyvässä kunnossa.
- Kuninkaanlähteeltä tulevan tien ym. kunnossapito todella huono. Samoin Jylliin päin. Liikennettä kuitenkin aika paljon. Jos saisi päällysteen, olisi hyvä tai edes huollettaisiin.
- Kunnossapito, kun on paljon ihmisiä liikkeellä
- Lions-Club tehnyt kirjan museotiestä. Nummijärven suunnalla myös kelvottomassa kunnossa. Ei pyörällä päässyt. Oli oikein isoja vesimonttuja.
- Jyllintie põlyinen
- Parantaa, ennen meidän tienviittaa kaivettu vedenjättöpaikkoja tien sivuun. On joskus niin paha, ettei uskalla oikein autollakaan mennä. On niin märkä, ettei linja-autolla uskalla mennä. Tiestöt nimismiehenkiharella ja põlyä paljon. Autoilijat tarkkoja autoistaan, ettei itsenäisesti halua tulla meille. (Lauhanvuori)
- Renkas puhkesi. Vaatimaton, mutta kohtuullinen. Pyöräpolkuja ja kaikkea on. Latu on tehnyt retkiä sinne. Ei lähtisi yksin. (Kauhaneva–Pohjankangas)
- SM-hiihtojen ja hiihtosuunnistuksen aikaan hoidettiin erittäin hyvin. Navigaattorijärjestelmä neuvoo ihmeellistä kautta. On protestoitu sitä, että tie on virallisesti eri nimellä kuin mitä GPS näyttää.
- Suht koht hyvä, Parkanon tie on vähän huonossa kunnossa.
- Talvikunnossapito tietoisuuteen.

Metsähallituksen järjestämä koulutukset / yhteistyötilaisuudet

- Ei havaintoa.
- Geologiaa käsittelevä koulutus perushyvä juttu
- On ollut ja otettu osaa. Jää vain toteutumatta, mitä siellä on puhuttu.
- On tarpeeksi, ei tahdo olla aikaa.
- Rajoituksista muistetaan mainita, mutta Ylä-Satakuntaan voisi laittaa infoa
- Tutkimusalueella ok. Toivoisin vastaavia myös Seitsemisen/Helvetinjärven yhteistyöyrittäjille.

Muu

- Hyvä, että nyt edes kysytään! Jos meinataan jotain, pitäisi myös panostaa tähän
- Minulla mahdollisuus tuottaa uusia luontomatkailutuotteita.

Toiveita ja terveisiä Metsähallitukselle

- Aika vähän oltu tekemisissä. Nyt voisi jotain viritellä. Yhteistyötä, kyläkerrosta ym.
- Alueen siivous, kaatuneiden puiden siistiminen ehdottomasti käsityönä Harjualueelta. Suomella voi olla varaa mädännyttä puuta metsässä, mutta miltä se näyttää. Aina on sen verran lahoppuuta, että ötökkä pärjää siellä. Maisemallisesti törkeässä kunnossa, oli kyllä suuret tuhot. Missään tapauksessa ei hyväksy, että tämän välin pystyssä olevaa puustoa hakataan, ei tehdä päätehakkuita ainakaan Jämin ja Koivistonvädin välisellä alueella, metsänhoidollisia tehtäviä voisi kyllä tehdä.
- Alun perin Jämi oli tosi laaja alue. Rinne jatkuu kilometrin eteenpäin, on haaveiltu, että tulisi metsäpalo, jotta saataisiin rinne käyttöön. Ilmailu tarvitsee tilaa. On hyvä, että harju tarvitsee valoa uhanalaisten kasvien takia. On yhteiset intressit MH:n kanssa: putsataan rinne, ei tarvitse MH:n tehdä sitä, saa helposti 20 ihmistä ympäri Suomea. Meni edellisellä kerralla vain 5 tuntia siihen hommaan. Jotta kenttä pysyisi mahdollisimman avoimena, ja jos saisi vielä muutaman puun pois sieltä. Harrastajien työ, kun nypitään taimia maastosta pois, on iso homma. Nykytoimintaan kentät ovat riittävät, tarkastetaan 3 vuoden välein. Voi vaatia, että puut kaadetaan, ja Metsätalous tulee kaatamaan. Nyt kun saatiin osayleiskaava, ei ole pelkoa toiminnan kieltämisestä.
- Ehkä lähinnä juuri se, että luontomatkailua kehitetään, olisi mahdollisuus omatoimisesti lähteä maastoon, olisi uskallusta karttojen kanssa mennä. Opastustaulut ovat hyviä.
- Ei laiteta enää metsästysrajoituksia, eli ei suojelualueiden statuksella lisää alueita. On ensimmäinen vuosi, kun ei ole tullut kuolemaan johtaneita hirvikolareita. Kolarien määräkin on vähentynyt. Lintukanta on hyvä, kun saadaan kettuja ja supeja metsästä. Vuosittain ammutaan 60 kettua, kun suojelualueilta tulee aina lisää.
- Ei mitään muuta erityistä.
- Ei mitään. Reitistöjen käyttö, että saadaan ajaa tuolla. On pieni lana itsellä, jolla saadaan reittejä tasatua. Kilpailijat ajavat paljon pienemmillä alueilla, ei ihmiset tajua, ovatko he ajaneet reittiä aiemmin vai ei. Jossain vaiheessa olisi toive, että päästäisi kankaan ulkopuolelle, soille tms. Jotain uutta pitäisi aina joskus saada, haasteellisempaa. Kangas on helppokulkuista mönkijöille. Tällä hetkellä ollaan tyytyväisiä.
- Ei möisi maitansa pois. Olisi ihan hyvää, että pystyttäisi rajoittamaan alueiden käyttöä. On kokemuksia erämaa-alueista, joita MH:kin pohjoisessa myy pois.
- Ei ole mitään. Ollaan tosi tyytyväisiä ja yritetään huolehtia, että kaikki toimii.
- Ei ole sinänsä intressejä luontomatkailutoimijana. Viime vuosi oli paras vuosi. Kauha Hiihdon kävijöitä majoittuu.
- Ei osaa mitään risuja tai ruusuja. Iso toimija, iso laiva kääntyy hitaasti.
- Ei osaa sanoa mitään.
- Ei varmaan muuta, että saataisiin suurelle yleisölle tietoon, että on tällainen Hämeenkaan alue. Saataisiin uusia asiakasryhmiä. On hyvä näkökanta, että miksei ole kerrottu ikääntyville ihmisille puitteista, mutta millä kerrotaan? Kaikki Jämillä ovat kiinnostuneita tästä asiasta. Yhteismarkkinointihankkeessa ollaan mukana pienellä osuudella. Oma korsi kannetaan keköön.
- Jo markkinoinnin lisäys tuo yli 20 % asiakkaita ja kun aluetta kehitetään on 50 % lisäys mahdollinen parin vuoden viiveellä. Nyt on tulossa Zeppelinin alueelle pari kuukaudeksi ilmatutkimusta tekemään, ja sen puitteissa tulee paljon väkeä Jämille. Nyt on kulminaatiopiste, jossa tapahtuu käänne: koko ajan tulee enemmän porukkaa.
- Esite ja lisää viittoja, ettei eksy.
- Että ovat laavut ja polut kunnossa, sijainti on hyvä. Kun saadaan enemmän infoa ja koulutusta, osataan kysellä lisää.
- Hiihtomäen laajennus. Onko kaavassa?
- Hyviä suunnitelmia, joille löytyy rahoitusta.
- Jos puistoja markkinoidaan, voisi olla mukana.
- Kartat, esitteet.
- Kartta ja palvelupiste. Kylmä palvelunurkkaus ja leima talon nurkkaan.
- Kun saisi pitkospuut käveltävään kuntoon. Kartta Spitaalijärvellä positiivinen asia. Hellan kansi on halki ollut 10 vuotta. Takassa rossi kokonaan palanut. Puiden kaatuminen pitkoksille huolehdittava ajoissa. Joka alueella yrittäjät tuntee toinen toisensa, voisi huolehtia.
- Kunnolliset pitkospuut, lähtöpaikkojen merkitseminen. Koululaiset käy siellä. Ei osaa sanoa, kuinka paljon käy, tieto ei tule tänne, jos eivät tarvitse mitään palvelua. Tietoisuutta pitäisi lisätä, yhteinen esite, jota voisi jakaa. Ensi viikolla on Satakunta hyvää kohdetta -markkinointitapahtuma Ulvilassa yhdistyksille, leirikouluopettajille ja sihteereille. Sellaisessa jaettavaksi. Voisi olla jossain muodossa mukana siellä. E-P:lla on vastaavia tilaisuuksia, ja niissäkin voisi olla mukana. On pyöräilyreittikartta, mutta ei ole täällä sellainen harrastus. Mokeillä on polkupyörät, mutta ei suuremmin ole buumia tullut. Olisi kyllä vaihtelevat reitit ja nähtiä maisemaa.

LIITE 2. 2(2)

- Kunnan latukone tarvitaan, hanke siihen. Englanninkielisiä versioita. On pidettävä kunnossa, kun tehdään ne reitit kuntoon (cf. latukone). Onko mahdollista rakentaa latuja riittävän leveiksi, ettei ole liian tarkkaa, kuten tien rakentaminen aikanaan. Mitä luvataan, se hoidetaan kanssa. Massatapahtumat kesäaikaan? Kuormittaako liikaa? Pitäisi löytää järjestäjä. Lauhanvuoren päällä olisi jokin katollinen kiosk, katos, tms., jolloin voisi järjestää jotain, säilyttää esim. jotain tarjottavaa, varusteita etukäteen jonkin tapahtuman vuoksi. Rakennus ei häiritsisi, kun siinä on jo rakennuksia: "luukut auki ja kiosk on valmis, luukut kiinni ja se on pois käytöstä". Tukipiste, jonka voisi ottaa käyttöön tarvittaessa. Lavakiosk, ettei tarvitse roudata mitään rakenteita sinne. Hölkkii on järjestetty silloin tällöin.
- Kävelijöille talvireittejäkin, kun laduilla ei saa kävellä.
- Luonnosta ja siellä toimimisesta hyvinvointitietoutta
- Luontokeskuksen osalta yhteistyötä. Panostusta lisää, kun ihminen tulee tänne. Saisi heti alkuun jotain tietoa, jotta osaa ja uskaltaa mennä luontoon. Olisi tietoa, kun ihmisiä tulee. Kun hiihtäjiä ja suunnistajia tulee, jotka osaavat käyttää luontoa. Voi suunnitella retkensä täällä. Virtuaalipalveluja. Voisi järjestää retken Haltiaan. On enemmän markkinointi-ihminen, niin tarvitaan, joka osaisi ajatella, miten asia olisi oikein tehtynä, metsä-, luontoalan ammattilainen, joka. Uusien visioiden toteuttaminen, joka osaa alueen. On paljon hiljaista tietoa alueella paikallisilla ihmisillä, mitä olisi hyvä hyödyntää. Ei osaa hyödyntää vielä sitä. Saisi esiin sen jotenkin ja hyötykäyttöön. Jakavat tietoa kyllä, kun joku osaa kysyä.
- Luontomatkaillua mahdollisimman paljon tuettaisi ja yrittäjiä, koska yrittäjien käsissä se kuitenkin on. Yrittäjien kanssa avoin yhteistyö kaiken a ja o.
- Lupa-asioita elämysliikuntapalvelujen rakentamiseksi. Miten ihmiset saadaan metsään, liikunta- ja luontokasvatusnäkökulma.
- Lähtisi tosissaan mukaan luontokeskukseen.
- Olisi tärkeää, että pitäisi polkuverkostoa kunnossa ja rakenteet. Latuverkostoja voisi enemmän merkitä, viitoitukset. Ei pidä merkata yrityksen pihaa pysäköintipaikaksi. Pitopalvelu oli tuomassa astioita ja muuta. Oli pakettiauto puoli metriä ulko-ovesta ja ihmiset puistossa. On pidetty taukopaikkana ja vessoja käytetty ym. vapaasti. Opastetaulu on tehtävä siihen, ettei käytetä miten sattuu. Pihaan tarkoitus tehdä kyltti, joka kertoo, missä käytössä nykyään. Tiellä levennykselle mahtuu kyllä. On ollut MH:lla vuokratämpä-nä ennen. 1980-luvulla oli metsurikäytössä. Oli tyhjiillään pitkään. On merkitty kaikkiin paikkoihin.
- On aika hyvässä mallissa, mutta kotia ym. on poltettu. Jos jotain lapsille kehittäisi, olisi hyvä.
- On epäselvää, miten milläkin alueella saa metsästää, esim. saako soidensuojelualueella metsästää. On erilaisia vanhoja vuokrasopimuksia ym. olemassa metsästysseurojen kanssa eikä niitä ole katkaistu, vaikka on tullut maankäytöllisiä muutoksia. Ei oikein tiedetä, mikä on tilanne. On vähän epäselvää, mitä on voimassa ja mitä ei. Ei ole otettu yhteyttä kumpaankaan suuntaan. Voisi toimittaa infoa, opastusta seuroille.
- On oltu tyytyväisiä paikkaan, vuokrasopimus on uusittu juuri 25 vuodeksi
- Opasteet ja katos, yhteismarkkinointi, aktiivinen tiedotus liikuntajärjestöille alueista.
- Opasteiden parantaminen, tiedotuksen lisääminen, yhdyshenkilöiden nimeäminen kunnasta/avainyrityksistä, yhteistyön lisääminen yrittäjien tmv. toimijoiden kanssa, koulutuksen järjestäminen.
- Opastuskylttien yhdenmukaistaminen, kestävätkä ja laadukkaat, ettei säät ja auringot paahda pilalle. Hyvät kartat, jotta osaa liikkua, eksyy helposti. Luontokeskus Jämille. Jotain opastusta ja esittelyä, esittelee suomalaista harjuluontoa.
- Osaamisen kehittäminen luontomatkaillussa. Lähiuokapalvelut.
- Poliittiset päättäjät uskaltaisivat panostaa MH:n palveluihin, ei kutistettaisi koko ajan, pitäisi olla rohkeutta nähdä kauemmas. Pitäisi rentoutua...
- Ratsastusreitistö, joka kulkisi Saran kylän perukoille asti, sellainen tulisi tarpeeseen.
- Reittikartat, reittimerkinnot. Ura Ikaalisten Kylpylä–Jämi-välille luontomatkaillun käyttöön. Uudet tuotteet.
- Syntyy matkan varrella. Jos jokin yhteistyökuvio löytyy, ollaan innolla mukana. Kaikki julkisuus on hyväksi, on hyötyä. On kuitenkin ainutlaatuiset puitteet. Koko ajan on rakenteilla.
- Tiestöt opasteet
- Tämä on ihan hyvää orastavaa yhteistyötä.
- Yhteistyötä lisää ja palveluiden monipuolistaminen.
- Yhteistyötä MH:n kanssa. Metsäluontokeskuksen etenemistä odotetaan. Esim. Ylläksellä luontokeskukset vetävät väkeä. Että MH osallistuu alueen kehittämiseen.
- Ympyräreitti. Uutta infoa suurelle yleisölle alueen tulevaisuudesta, jotta kiinnostuisi uudelleen. Mielestäni kansallispuiston mielenkiinto on hiipunut. Markkina-alue on pieni ja ne jotka kiinnostuneita on käyneet monta kertaa ja tietävät, mitä on tarjolla. Sunnuntaisin ollut oppaita ja vienyt maastoon, on ollut suosittua.

Kyselylomake

Metsähallitus

Etelä-Suomen luontopalvelut

Luottamuksellinen

Haastattelulomakkeen nro _____

Yritystutkimus, ohjeet:

Yritystutkimuksella kerättävää tietoa käytetään hyväksi Lauhanvuoren ja Kauhanevan-Pohjankankaan kansallispuistojen, Haapakeitaan soidensuojelualueen sekä Hämeenkaan harjoitus- ja monikäyttöalueen kehittämisessä sekä luontomatkailusuunnitelman laadinnassa. Tiedot ovat ehdottoman luottamuksellisia, ja tulokset raportoidaan niin, etteivät yksittäisen yrityksen tiedot ole niistä päätettävissä.

1. **Haastattelemme Teitä erikseen sovittuna aikana**, joten lomakkeen täyttäminen ei ole välttämätöntä. Toivomme kuitenkin, että ehtisitte **tutustumaan kysymyksiin ennen haastattelua**.
2. **Mikäli haastattelu ei onnistu**, vastatkaa kysymyksiin **yrityksestänne kirjallisesti**: merkitsemällä yksi rasti vastausympyrään (○). Niissä kysymyksissä, joissa on mahdollista valita useampi vaihtoehto, rastiitakaa vastauksenne ruutuihin (□). Joissakin kysymyksissä kirjoitetaan vastaus.
3. Haastattelut toteuttaa Terttu Konttinen, puh. 040 6757 363 (terttu.konttinen@metsa.fi) Lisätietoja saa myös Hannamaria Potilalta, puh. 040 581 3592 (hannamaria.potila@metsa.fi)

TAUSTATIEDOT YRITYKSESTÄ

1. Yrityksen nimi _____

2. Vastaajan

nimi _____

asema tai tehtävä yrityksessä _____

vastauspäivämäärä _____

3. Millä alueella yrityksenne palveluja tuotetaan?

koko Suomi

maakunta tai maakunnat, mikä / mitkä? _____

Tutkimusalue, mitkä kunnat:

Honkajoki

Jämijärvi

Kauhajoki

Siikainen

Ikaalinen

Kankaanpää

muu kunta, mikä? _____

Isojoki

Karvia

4. Yrityksen päätoimiala(t) tärkeysjärjestyksessä (1=tärkein, 2=seuraavaksi tärkein jne.)

___ majoituspalvelut

___ nähtävyydet ja käyntikohteet

___ ravitsemispalvelut

___ kokous- ja juhlapalvelut

___ henkilöliikennepalvelut

___ ostospaikat

___ matkatoimisto- ja/tai matkanjärjestäjäpalvelut

___ tapahtumat

___ ohjelmapalvelut

___ muu, mikä? _____

5. Mitkä ovat yrityksenne vetovoimaisimmat tuotteet/palvelut (korkeintaan kolme)?

6a. Mitkä ovat toimintanne <u>VIISI parasta</u> kuukautta (1 = paras, 2 = toiseksi paras jne.)	6b. Mitkä ovat toimintanne <u>VIISI hiljaisinta</u> kuukautta (1 = hiljaisin, 2 = toiseksi hiljaisin jne.)
parhaat	hiljaisimmat
_____ tammikuu	_____ tammikuu
_____ helmikuu	_____ helmikuu
_____ maaliskuu	_____ maaliskuu
_____ huhtikuu	_____ huhtikuu
_____ toukokuu	_____ toukokuu
_____ kesäkuu	_____ kesäkuu
_____ heinäkuu	_____ heinäkuu
_____ elokuu	_____ elokuu
_____ syyskuu	_____ syyskuu
_____ lokakuu	_____ lokakuu
_____ marraskuu	_____ marraskuu
_____ joulukuu	_____ joulukuu

TUTKIMUSALUE EN KÄYTTÖ

Tutkimusalue = Metsähallituksen hallinnoimat alueet Etelä-Pohjanmaan eteläosassa ja Pohjois-Satakunnassa: Lauhanvuoren kansallispuisto, Kauhanevan-Pohjankankaan kansallispuisto, Haapakeitaan suojelualue ja Hämeenkaan harjoitus- ja monikäyttöalue

7. Onko yrityksenne käyttänyt seuraavia Metsähallituksen hallinnoimia alueita (tutkimusalue) liiketoiminnassaan viimeisten 12 kk:n aikana?

	Kyllä	Ei
Kauhanevan-Pohjankankaan kansallispuistoa	☐	☐
Lauhanvuoren kansallispuistoa	☐	☐
Haapakeitaan suojelualueetta (Huidan- ja Mustasaarenkeitaat)	☐	☐
Hämeenkaan harjoitus- ja monikäyttöalueetta	☐	☐
Muuta, mitä? _____	☐	☐

→ Jos vastasitte johonkin kohtaan kyllä, jatkakaa seuraavasta kysymyksestä.

→ Jos ette ole käyttänyt mitään yllä olevista alueista toiminnassanne, jatkakaa kysymyksestä 11.

8a. Minkälaisia toimintoja harjoititte Metsähallituksen hallinnoimalla tutkimusalueella ja millä niistä yrityksellänne on voimassa oleva kuluttajaturvallisuuslain (2012) mukainen turvallisuussuunnitelma?

	turvallisuussuunnitelma		turvallisuussuunnitelma
2	☐ sauvakävely	78	☐ luontoleiri
4	☐ retkeily	82	☐ maastoruokailu
7	☐ maastopyöräily	83	☐ luontopolkuun tutustuminen
8	☐ kalastus	84	☐ maastopyöräily
10	☐ marjastus	85	☐ ilmailu
11	☐ sienestys	113	☐ välinevuokraus
15	☐ luontovalokuvaus	114	☐ tapahtuman tms. järjestäminen, minkä? _____
19	☐ suunnistus		_____
21	☐ murtomaahiihto		_____
24	☐ laskettelu	115	☐ mönkijäsafari
27	☐ lumikenkäkävely	121	☐ geokätköily
31	☐ moottorikelkkailu	129	☐ frisbee-golf
32	☐ koiravaljakkoajelu	130	☐ snow-golf
34	☐ vaellus (yöpyminen maastossa)	131	☐ soft-golf
35	☐ maastoratsastus	999	☐ muu, mikä? _____
36	☐ metsästys		_____

8b. Mikä valitsemanne vaihtoehto on ollut kaikkein tärkein? [_____]

9. Kuinka usein yrityksenne on käyttänyt tutkimusaluetta yritystoiminnassaan viimeisten 12 kk:n aikana?

yrityksenne sesonkiaikoina	yrityksenne sesongin ulkopuolella
☐ kerran viikossa tai useammin	☐ kerran viikossa tai useammin
☐ kerran kahdessa viikossa	☐ kerran kahdessa viikossa
☐ kerran kuukaudessa	☐ kerran kuukaudessa
☐ harvemmin	☐ harvemmin

10a. Kuinka monta % tutkimusaluetta käyttävistä asiakkaistanne on viimeisten 12 kk:n aikana ollut...

suomalaisia	_____ %	yksityisasiakkaita	_____ %
ulkomaalaisia	_____ %	yritys-/työasiakkaita	_____ %
yhteensä	100 %	yhdistyksiä, kerhoja	_____ %
yhteensä noin	_____ hlöä	koululaisia, opiskelijoita	_____ %
		yhteensä	100 %

10b. Mistä maista yrityksenne tutkimusaluetta käyttävät asiakkaat pääasiassa saapuvat (tärkeimmät maat)?

ei ulkomaalaisia asiakkaita

11. Jos yrityksenne ei ole käyttänyt tutkimusaluetta liiketoiminnassaan, miksi ei?

12. Aikooko yrityksenne käyttää seuraavia Metsähallituksen hallinnoimia alueita (tutkimusalue) liiketoiminnassaan seuraavien 12 kk:n aikana?

Kauhanevan-Pohjankankaan kansallispuistoa	☐ kyllä	☐ ehkä	☐ ei
Lauhanvuoren kansallispuistoa	☐ kyllä	☐ ehkä	☐ ei
Haapakeitaan suojelualueetta (Huidan- ja Mustasaarenkeitaat)	☐ kyllä	☐ ehkä	☐ ei
Hämeenkaan harjoitus- ja monikäyttöaluetta	☐ kyllä	☐ ehkä	☐ ei
Muuta, mitä? _____	☐ kyllä	☐ ehkä	☐ ei

13. Mihin toimintoihin yrityksellänne on tarkoitus käyttää tutkimusaluetta (edellä valitsemanne alueet) seuraavien 12 kk:n aikana?

2 ☐ sauvakävely	36 ☐ metsästys
4 ☐ retkeily	78 ☐ luontoleiri
7 ☐ maastopyöräily	82 ☐ maastoruokailu
8 ☐ kalastus	83 ☐ luontopolkuun tutustuminen
10 ☐ marjastus	85 ☐ ilmailu
11 ☐ sienestys	113 ☐ välinevuokraus
15 ☐ luontovalokuvaus	114 ☐ tapahtuman tms. järjestäminen, minkä? _____
19 ☐ suunnistus	_____
21 ☐ murtomaahiihto	115 ☐ mönkijäsafari
24 ☐ laskettelu	121 ☐ geokätköily
27 ☐ lumikenkäkävely	129 ☐ frisbee-golf
31 ☐ moottorikelkkailu	130 ☐ snow-golf
32 ☐ koiravaljakkoajelu	131 ☐ soft-golf
34 ☐ vaellus (yöpyminen maastossa)	999 ☐ muu, mikä? _____
35 ☐ maastoratsastus	_____

14. Kuinka paljon luontomatkoilla ja Metsähallituksen hallinnoimilla alueilla on merkitystä yritystoiminnallenne?

(5= erittäin paljon, 4=melko paljon, 3=keskinkertaisesti, 2=melko vähän, 1=ei lainkaan)

		5	4	3	2	1	
Kuinka paljon luontomatkoilla on merkitystä yrityksellenne?	erittäin paljon	☐	☐	☐	☐	☐	ei lainkaan
Kuinka paljon Metsähallituksen hallinnoimilla alueilla on ollut merkitystä yrityksellenne viimeisten 12 kk:n aikana?	erittäin paljon	☐	☐	☐	☐	☐	ei lainkaan

15. Mitkä ovat tutkimusalueen tärkeimmät kehittämiskohteet (palvelut, rakenteet, ympäristö, viestintä), jotta se vastaisi paremmin yrityksenne tarpeita? Kommentoikaa haluamianne kohteita. JATKUU seuraavalla sivulla.

Kauhanevan-Pohjankankaan kansallispuisto:

Lauhanvuoren kansallispuisto:

Haapakeitaan suojelualue (Huidan- ja Mustasaarenkeitaat):

Hämeenkaan harjoitus- ja monikäyttöalue:

Muu alue, mikä?:

16. Millaisesta Metsähallituksen järjestämästä koulutuksesta yrityksenne voisi olla kiinnostunut seuraavan viiden vuoden aikana?

Muutaman tunnin/yhden päivän kestävä teemakoulutukset

- alueen luonto ja lajisto alueen ohjeet, säännöt ja käyttö
 alueen kulttuuriperintö ja historia laatu- ja ympäristöasiat
 muu, mikä? _____

Laajempi koulutuskokonaisuus (esim. 40 h)

- kansallispuisto-opaskoulutus tai vastaava koulutus, joka sisältää mm. edellä mainitut teemat

YLEINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA MATKAILUYRITYSTEN VÄLINEN YHTEISTYÖ

17. Toimintaympäristö 2013 on mielestäni

(5 = erittäin hyvä, 4 = melko hyvä, 3 = keskinkertainen, 2 = melko huono, 1 = erittäin huono)

	erittäin hyvä	5	4	3	2	1	erittäin huono
yrittäjyyden toimintaedellytysten suhteen maakunnassa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
yrittäjyyden toimintaedellytysten suhteen alueen kunnissa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
alueen yrittäjien keskuudessa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
yhteistyössä Metsähallituksen kanssa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
omassa yrityksessä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

18. Millaisissa asioissa teette yhteistyötä tutkimusalueen muiden yritysten kanssa?

- 1 markkinointi 6 tuotekehitys 11 muu, mikä?
2 myynti 7 majoituspalvelut
3 kalusto 8 ruokailupalvelut
4 tapahtumat 9 ohjelmapalvelut 12 ei yhteistyötä
5 tuotteet 10 kuljetuspalvelut

19. Vapaa sana luontomatkailupalvelujen tuottamisesta yhteistyössä tutkimusalueen muiden toimijoiden kanssa (toimivuus, ongelmat, esteet, kehittämistarpeet, kumppanuustoiveet ym.)

YHTEISTYÖ METSÄHALLITUKSEN JA YRITYKSEN VÄLILLÄ 2012–2013

20a. Arvioikaa tutkimusalueen seuraavien palvelujen <u>laatua</u> .								
(5 = erittäin hyvä, 4 = melko hyvä, 3 = kesinkertainen, 2 = melko huono, 1 = erittäin huono)								
		5	4	3	2	1	emme ole käyttäneet	Kommentit
palvelurakenteet alueen sisääntuloväylillä (pysäköintipaikat, lähestymisopasteet)	erittäin hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	erittäin huono	☐
palvelurakenteet maastossa (tulentekopaikat, polut, ladut, laiturit, sillat, käymälät jne.)	erittäin hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	erittäin huono	☐
rakenteiden ja reittien turvallisuus	erittäin hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	erittäin huono	☐
maasto-opasteet (infotaulut, viitoitus)	erittäin hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	erittäin huono	☐
polttopuuhuolto	erittäin hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	erittäin huono	☐
jätehuolto (käymälät, jätepiستت, yleinen siisteys)	erittäin hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	erittäin huono	☐
erityisryhmien palvelut (esim. liikuntaesteiset)	erittäin hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	erittäin huono	☐
MH:n henkilöstön yhteistyö yrittäjien kanssa	erittäin hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	erittäin huono	☐
MH:n opastusaineisto (esitteet ym.)	erittäin hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	erittäin huono	☐
MH:n alueen www-sivujen hyödyllisyys	erittäin hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	erittäin huono	☐
lähialueen tiestö	erittäin hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	erittäin huono	☐
MH:n järjestämät koulutukset /yhteistyötilaisuudet	erittäin hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	erittäin huono	☐
Muu, mikä? _____	erittäin hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	erittäin huono	☐

<p>20b. Kuinka tyytyväisiä olette kokonaisuudessaan palveluiden ja rakenteiden <u>määrään</u>?</p> <p>(5= erittäin tyytyväinen, 4=melko tyytyväinen, 3=ei kumpikaan, 2=melko tyytymätön, 1=erittäin tyytymätön)</p> <p>5 4 3 2 1</p> <p>erittäin tyytyväinen ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ erittäin tyytymätön</p>

<p>21. Millaista tietoa ja missä muodossa kaipaisitte tutkimusalueesta omaa markkinointianne varten?</p> <p>_____</p> <p>_____</p>

<p>22. Mitä alueen markkinointiin sopivaa NIMEÄ ehdottaisitte käytettävän tutkimusalueen kokonaisuudesta (Lauhanvuoren ja Kauhanen-Pohjankankaan kansallispuistot, Haapakeitaan suojelualue ja Hämeenkaan harjoitus- ja monikäyttöalue)?</p> <p>_____</p>
--

KESTÄVÄ LUONTOMATKAILU

23a. Arvioikaa oheisessa liitteessä olevia kestävän luontomatkailun periaatteita Metsähallituksen suojelualueilla.

(5 =erittäin hyvä, 4 =melko hyvä, 3 =keskinkertainen, 2 =melko huono, 1 =erittäin huono)

		5	4	3	2	1	
1	Miten hyvin tunnette kestävän luontomatkailun periaatteet?	erittäin hyvin	☐	☐	☐	☐	erittäin huonosti
2	Kuinka hyväksyttävänä pidätte periaatteita yleisesti?	erittäin hyvä	☐	☐	☐	☐	erittäin huono
3	Kuinka hyvin periaatteet sopivat yrityksenne toimintaan?	erittäin hyvin	☐	☐	☐	☐	erittäin huonosti
4	Kuinka toteuttamiskelpoisina pidätte periaatteita?	erittäin hyvin	☐	☐	☐	☐	erittäin huonosti
5	Kuinka selkeitä ja ymmärrettäviä periaatteet ovat?	erittäin hyvä	☐	☐	☐	☐	erittäin huono

23b. Ajatuksianne ja kokemuksianne kestävän luontomatkailun toteutumisesta tutkimusalueella:

TULEVAISUUS

24. Minkälaiset tulevaisuuden näkymät yrityksellänne on toiminnan kasvun suhteen 5 vuoden sisällä?

(5= kasvaa merkittävästi, 4=kasvaa jonkin verran, 3=pysyy ennallaan, 2=supistuu jonkin verran, 1=supistuu merkittävästi)

		5	4	3	2	1	
Yrityksen toiminta	kasvaa merkittävästi	☐	☐	☐	☐	☐	supistuu merkittävästi
Yrityksen luontomatkailutoiminta	kasvaa merkittävästi	☐	☐	☐	☐	☐	supistuu merkittävästi

25. Kuinka paljon arvioitte tutkimusalueiden merkitsevän yrityksellenne seuraavien 5 vuoden aikana?

(5= erittäin paljon, 4=melko paljon, 3=keskinkertaisesti, 2=melko vähän, 1=ei lainkaan)

		5	4	3	2	1	
Kauhanevan-Pohjankankaan kansallispuisto	erittäin paljon	☐	☐	☐	☐	☐	ei lainkaan
Lauhanvuoren kansallispuisto	erittäin paljon	☐	☐	☐	☐	☐	ei lainkaan
Haapakeitaan suojelualue (Huidan- ja Mustasaarenkeitaat)	erittäin paljon	☐	☐	☐	☐	☐	ei lainkaan
Hämeenkaan harjoitus- ja monikäyttöalue	erittäin paljon	☐	☐	☐	☐	☐	ei lainkaan

26. Suunnitelmia yrityksen oman toiminnan kehittämiseksi seuraavien viiden vuoden aikana

Tutkimusalueen ja luontomatkailun hyödyntämiseen liittyvät tavoitteet yrityksessänne:

Kiinnostus uusien luontomatkailutuotteiden kehittämiseen tutkimusalueella:

Muut tutkimusalueen käyttöön/yhteistyöhön liittyvät kehittämissuunnitelmat:

TOIVEITA JA TERVEISIÄ METSÄHALLITUKSELLE

27. Toiveita tutkimusalueen kehittämiseksi, mahdollisuuksien hyödyntämiseksi ja edellytysten parantamiseksi seuraavien viiden vuoden aikana

28. Muita toiveita Metsähallitukselle

29. Metsähallitus pyrkii edistämään kestävästä matkailua suojelualueilla sekä alueiden ja niiden luontopalvelujen tunnettuutta solmimalla yhteistyösopimuksia alueen yritysten kanssa. Sopimukset mahdollistavat yrityksille Metsähallituksen huollettujen taukopaikkojen käytön liiketoiminnassaan sekä antavat yrityksille lisänäkyvyyttä muun muassa Metsähallituksen Luontoon.fi verkkosivujen kautta.

Mikäli yrityksellänne ei vielä ole yhteistyösopimusta Metsähallituksen kanssa, olisitteko kiinnostunut solmimaan sopimuksen?

- Kyllä, ottakaa minuun yhteyttä
- Ehkä, ottakaa minuun yhteyttä lisätietojen antamista varten
- Ei, asia ei ole meille ajankohtainen

KIITOKSET VASTAUKSISTANNE!

Uusimmat Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisut

Sarja A

- No 203 Kuntsi, S. & Toivanen, T. 2013: Lahopuun lisäyksen vaikutus kovakuoriaislajistoon. 34 s.
- No 204 Niemi, M. & Nyman, M. 2013: Valkohäntäpeuran ekologiset ja sosiaaliset vaikutukset Tammissaaren saariston kansallispuistossa ja sen lähialueilla. 52 s.
- No 205 Niemi, M. & Nyman, M. 2013: Vitsvanshjortens ekologiska och sociala verkningar i Ekenäs skärgårds nationalpark och dess närområden. 50 s.
- No 206 Trafix oy 2013: Sipoonkorven kansallispuiston liikenneselvitys. 53 s.

Sarja B

- No 189 Kyrönviita, M. 2013: Helvetinjärven kansallispuiston kävijätutkimus 2012. 63 s.
- No 190 Sutela, J. 2013: Itäisen Suomenlahden kansallispuiston kävijätutkimus 2012. 61 s.
- No 191 Olin, K. 2013: Kevon luonnonpuiston kävijätutkimus 2013. 70 s.
- No 192 Weckman, A. 2013: Besökarundersökning i Ekenäs skärgårds nationalpark 2012. 41 s.
- No 193 Nyström, J. & Kempe, R. 2013: Kundundersökning i Ekenäs naturum 2012. 40 s.
- No 194 Korkalainen, H. 2013: Petkeljärven kansallispuiston kävijätutkimus 2011. 48 s.
- No 195 Sutela, J. 2014: Valkmusan kansallispuiston kävijätutkimus 2012. 51 s.
- No 196 Kyrönviita, M. 2014: Seitsemisen kansallispuiston kävijätutkimus 2012. 69 s.
- No 197 Isoviita, J. 2014: Liminganlahden luontokeskuksen asiakastutkimus 2013. 43 s.
- No 198 Metsähallitus 2014: Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien tilinpäätös ja toimintakertomus 2013. 69 s.
- No 199 Konttinen, T. 2014: Lauhanvuoren kansallispuiston kävijätutkimus 2012–2013. 56 s.
- No 200 Konttinen, T. 2014: Kauhanevan–Pohjankankaan kansallispuiston kävijätutkimus 2012–2013. 53 s.
- No 201 Konttinen, T. 2014: Hämeenkaan harjoitus- ja monikäyttöalueen kävijätutkimus 2012–2013. 62 s.
- No 202 Konttinen, T. 2014: Lauhanvuoren, Kauhanevan–Pohjankankaan ja Hämeenkaan yritystutkimus 2013. 64 s.

Sarja C

- No 126 Metsähallitus 2013: Simpsiön Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma 2012–2027. 94 s.
- No 127 Vuorinen, J., Sorakunnas, E. & Högmänder, J. 2014: Öron luontomatkojen kehittämissuunnitelma. 53 s.
- No 128 Metsähallitus 2014: Etelä-Konneveden suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma. 135 s.
- No 129 Konttinen, T. 2014: Lauhanvuoren, Kauhanevan-Pohjankankaan ja Hämeenkaan luontomatkojen kehittämissuunnitelma. 89 s.

ISSN-L 1235-8983
ISSN (verkkojulkaisu) 1799-5388
ISBN 978-952-295-065-9 (pdf)

julkaisut.metsa.fi